1328

A

I

BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARVM HVNGARICAE
MDCCCXXVI

1963

Foto
N. R.

MTA KÖNYVTÁRA
KÉZIRATTÁR
AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

1884

KÉZIRATOK

FOLYTATÁS

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyűjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot		példányban		frt értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot	1	„	30	„ „
A III. (Ujabb Magyar Tört.) „	1	„	00	„ „
A IV. (Külföldi Tört.) „		„		„ „
Az V. (Mathem. Term.) „	1	„	20	„ „
			Összesen	80 frt értékben.

Ezen 50 forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Tisztelettel kérem a II. III. és V. csoportnak megküldését. Ugyanek

Magyar-Óvár, 1884. április 25.

alázatos szolgája
Váradi Mórica
kir. gymn. igazgató.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

an 315.

Magyarország és egyes.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyűjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot			példányban		frt értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot			„		„ „
A III. (Ujabb Magyar Tört.)	„		„		„ „
A IV. (Külföldi Tört.)	„	egy Kér	„	25 40	„ „
Az V. (Mathem. Term.)	„		„		„ „
			Összesen	65.	frt értékben.

Ezen 65 forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Hód-Mező-Vásárhelyen 1884. április 24-én

Fusó Mihályosk
igazgató.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

ad 316.

Holdmezővásárhelyi ref. főgymn.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyűjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.)	csoportot	.....	példányban	..... frt értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.)	csoportot	.....	„	..... „ „
A III. (Ujabb Magyar Tört.)	„	.....	„	..... „ „
A IV. (Külföldi Tört.)	„	.....	„	..... „ „
Az V. (Mathem. Term.)	„	1 példány	20	„ „
			Összesen . .	frt értékben.

Ezen ..... forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Kelt Pirigyén 1884 április 15. Szurdokvölgyi
gymn. igazgató

Hornyánszky Viktor, Budapest.

ad 315.

Regiesrendi gymnasium

Privigye.

135. 8kn.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyűjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot	két	példányban	60	frt	értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot	–	„	–	„	„
A III. (Ujabb Magyar Tört.) „	–	„	–	„	„
A IV. (Külföldi Tört.) „	–	„	–	„	„
Az V. (Mathem. Term.) „	egy	„	20	„	„
		Összesen	80.	frt	értékben.

Ezen nyolczvan forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Kelt Szekes-Fehérvárott 1884 évi április hó 18-án

Valkovszky Miklós
igazgató.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

ad 315.

Állami főreáliskola

Székesfehérvár

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyűjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot		példányban		frt értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot		„		„ „
A III. (Ujabb Magyar Tört.)	„	„		„ „
A IV. (Külföldi Tört.)	„ egy	„	25	„ „
Az V. (Mathem. Term.)	„	„		„ „
		Összesen	25.	frt értékben.

Ezen 25 forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Budapest, 1884. april 21.

Kőszeghy Sándor s.k.

a VIII. ker. állami gymnasium
f. klauzál u. szerz., 10. sz./igazgatója.

ad 315.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyűjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot	1	példányban	30	frt	értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot	1	„	30	„	„
A III. (Ujabb Magyar Tört.) „	1	„	30	„	„
A IV. (Külföldi Tört.) „	1	„	25	„	„
Az V. (Mathem. Term.) „	1	„	20	„	„
		Összesen	135	frt	értékben.

Ezen 135 forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Veszprém, 1884. április 21-én.

Lévay Imre
a veszprémi kath. nagy-
gymnasium igazgatója.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyüjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot	két	példányban	60	frt	értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot	—	„	—	„	„
A III. (Ujabb Magyar Tört.) „	két	„	60	„	„
A IV. (Külföldi Tört.) „	egy	„	25	„	„
Az V. (Mathem. Term.) „	—	„	—	„	„
		Összesen	145	frt	értékben.

Ezen 145 forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Ezen egyszázanegyvenöt forint összeget
elfogadja a' fellebvitelére B. Csabán
1884. ápr. 21-ikén

B.-CSABAI
ÁG.HITV.EVANG.
ALGYMNASIUM

Horváth János
igazgató.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

ad 315.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyűjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot	1	példányban	30	frt értékben	
A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot	2	„	60	„	„
A III. (Ujabb Magyar Tört.) „	2	„	60	„	„
~~A IV. (Külföldi Tört.)~~ „	—	„	—	„	„
~~Az V. (Mathem. Term.)~~ „	—	„	—	„	„
		Összesen	150	frt értékben.	

Ezen 150 forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Kelt Győrött, 1884. évi aprilis 15-én

Kiváló mély tisztelettel

A győri nagyobb papnövelde
igazgatósága:

Dr. Selyhegy
kanonok.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

2

ad 315.

Papnövelde

(Győr

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyűjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot		1	példányban	30	frt értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.)	csoportot	1	„	30	„ „
A III. (Ujabb Magyar Tört.)	„	2	„	60	„ „
A IV. (Külföldi Tört.)	„	~~0~~	„	~~0~~	„ „
Az V. (Mathem. Term.)	„	2	„	40	„ „
			Összesen	160.	frt értékben.

Ezen 160 forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Szegeden, 1884. april 16-án.

Kiváló tisztelettel:

Magyar Gábor

főgymn. igazgató.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

ad 315.

Fő gymnasium

Szeged

243. sz.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyüjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot	három	példányban	90	frt értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot	egy	„	30	„ „
A III. (Ujabb Magyar Tört.) „	egy	„	30	„ „
A IV. (Külföldi Tört.) „	egy	„	25	„ „
Az V. (Mathem. Term.) „	két	„	40	„ „
		Összesen	215.	frt értékben.

Ezen 215 forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Kelt Rozsnyón, az 1884. évi áprilishó 17-dik napján.

Kiváló tisztelettel:

Nátrafalussy Károly
prém. rendi kanonok s
főgimn. igazgató.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

3

ad 315.

Rozsnyói Lach. Közgyűl.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyüjteményekből megrendeli:

~~Az I. (Nyelvtud.) csoportot~~	~~példányban~~	~~frt értékben~~	
~~A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot~~	~~„~~	~~„~~	~~„~~
~~A III. (Ujabb Magyar Tört.)~~	~~„~~	~~„~~	~~„~~
~~A IV. (Külföldi Tört.)~~	~~„~~	~~„~~	~~„~~
Az V. (Mathem. Term.) csoportot egy példányb.	20	„	„
Összesen	20	frt értékben.	

Ezen húsz forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

A szentes városi gymn. tanfolyammal
egybekapcsolt polgári fiú iskola igazgatósága.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

A dónáti iskola részére átrettem

25 iv felvételi naplót
25 iv anyakönyvi „
25 iv mulasztási „
s Bopp méter mérték gyűjteményét
Emericzy-Kárpáti földrajz

1884 apr. 19-én

Varga Jerenc Hunk
tanító

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyüjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot	egy	példányban	30	frt értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot	egy	„	30	„ „
A ~~III. (Ujabb Magyar Tört.)~~	„	„		„ „
A IV. (Külföldi Tört.)	„	„	25	„ „
~~Az V. (Mathem. Term.)~~	„	„		„ „
		Összesen	85	frt értékben.

Ezen 85 forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

N. Kállóban 884 21/IV

[illegible]
főmérnöki tanácsos igazgató.

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron föl-ajánlott gyüjteményekből:

Az I. csoportot *egy* példányban
A II. „ — „
A III. „ — „
A IV. „ — „
Az V. „ *egy* „

a mai napon átvette.

Soproniban Május 29-én 1884

Müller
tanácsos igazgató

Hornyánszky V., Budapest.

Ad Nr 107
1883/4

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron föl-ajánlott gyüjteményekből:

Az I. csoportot	—	példányban
A II.	„	—	„
A III.	„	—	„
A IV.	„	—	„
Az V.	„	egy	„

a mai napon átvette.

Gyulafehérvárt, 1884. május hó 29-én

Fábián Sándor
gymn. igazgató.

GYULA-FEHÉRVÁR

Hornyánszky V., Budapest.

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron föl-ajánlott gyüjteményekből:

Az I. csoportot	/	példányban
A II.	„	/	„
A III.	„	/	„
A IV.	„	/	„
Az V.	„	/	„

a mai napon átvette.

Veszprém, 1884. május 30-án.

Lévay Imre
gymn. igazgató.

Horuyánszky V. Budapest.

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron föl-ajánlott gyüjteményekből:

Az I. csoportot egy példányban
A II. „ „
A III. „ „
A IV. „ „
Az V. „ Pél „

a mai napon átvette.

Pécs 1884 máj: 26.

Zimann János
gymn. igazgató.

Hornyánszky V. Budapest.

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron föl-ajánlott gyüjteményekből:

Az I.	csoportot	egy	példányban
A II.	„	egy	„
A III.	„	egy	„
A IV.	„	egy	„
Az V.	„	két	„

a mai napon átvette.

Budapesten, 1884. máj. 27.

Fábry János
igazgató.

„Abel, Lapszemeink“ nincs meg ajánlatcsoportban.

Hornyánszky V., Budapest.

519/1884. A várospecsi ref. főgimn. igazgatóságától.

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron föl-ajánlott gyüjteményekből:

Az I. csoportot négy példányban
A II. „ — „
A III. „ — „
A IV. „ — „
Az V. „ egy „

a mai napon átvette.

Várospecsen, 1884. május 27-én.

Molnár Lajos
főgimn. igazgató.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Hornyánszky V. Budapest.

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron föl-ajánlott gyüjteményekből:

Az I. csoportot példányban

A II. „ „

A III. „ „

A IV. „ „

Az V. csoportot egy példányban a Szentes városi gymnasium a mai napon átvette.

Szentes Május 27. 1884.

Zolnay Károly

igazgató.

Hornyánszky V. Budapest.

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron föl-
ajánlott gyüjteményekből:

Az I. csoportot egy példányban
A II. „ két „
A III. „ két „
A IV. „ — „
Az V. „ — „

a mai napon átvette. Győrött, 1884. május 26.

Dr. Selly Lajos kanonok,
a győri nagyobb papnövelde igazgatója.

Hornyánszky V. Budapest.

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron föl-
ajánlott gyüjteményekből:

Az I. csoportot egy példányban
A II. „ egy „
A III. „ egy „
A IV. „ egy „
Az V. „ ~ „

a mai napon átvette.

Pécsett 1884 május 26

Dr. Szerdy József
jogtanácsi igazgató.

Hornyánszky V. Budapest.

Az eperjesi Kerül. ev. Collegium igazgatóságától.

602 sz.
1893/4

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyüjteményekből:

Az I. csoportot			példányban
A II.	„		„
A III.	„		„
A IV.	„		„
Az V.	„	egy	„

a mai napon átvette.

Eperjesen 1894-ik év május hó 25-én.

Bancsóhtal.
ev. coll. igazgató

Hornyánszky V. Budapest.

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron föl-ajánlott gyüjteményekből:

Az I. csoportot két példányban
A II. „ — „
A III. „ két „
A IV. „ egy „
Az V. „ — „

a mai napon átvette.

B. Csaba, 1884. május 26.

Stowásch János
igazgató

Hornyánszky V. Budapest.

127
1884

25

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyűjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot	1	példányban	30	frt értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot		„		„ „
A III. (Ujabb Magyar Tört.) „		„		„ „
A IV. (Külföldi Tört.) „		„		„ „
Az V. (Mathem. Term.) „	2	„	40	„ „
		Összesen	70	frt értékben.

Ezen forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Iglón 1884 apr. 28.

Az iglói ág. ev. főgymnásium igazgatósága.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyűjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot		példányban	frt	értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot		„	„	„
A III. (Ujabb Magyar Tört.)	„	„	„	„
A IV. (Külföldi Tört.)	„	„	„	„
Az V. (Mathem. Term.)	„ egy	„ 20	„	„
		Összesen 20.	frt	értékben.

Ezen 20 forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Az eperjesi Kerül. ev. Collegium ügyében
ajánlóságod

Eperjes 1884 április 29-én

Bancsóházy
coll. igazgató

614. szám.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyűjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot	egy	példányban	30	frt	értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot	egy	„	30	„	„
A III. (Ujabb Magyar Tört.) „	—	„	—	„	„
A IV. (Külföldi Tört.) „	—	„	—	„	„
Az V. (Mathem. Term.) „	—	„	—	„	„
		Összesen	60	frt	értékben.

Ezen 60 forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Kelt Lőcsén, 1884. évi április hó 28-án.

Halász László
kir. főgymnasiumi igazgató.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

341. sz.

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron föl-
ajánlott gyüjteményekből:

Az I. csoportot *három* példányban
A II. „ *egy* „
A III. „ *egy* „
A IV. „ *egy* „
Az V. „ *két* „

a mai napon átvette.

Rozsnyón, 1884. évi májushó 24-dikén.

Vásárhelyi Károly
főgymn. igazgató.

Hornyánszky V., Budapest.

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron föl-
ajánlott gyüjteményekből:

Az I. csoportot	—	példányban
A II.	„	—	„
A III.	„	—	„
A IV.	„	—	„
Az V.	„	egy	„

a mai napon átvette.

Gyönk 1884. május 24.

Varga Sándor
gymn. igazgató.

Hornyánszky V., Budapest.

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron föl-ajánlott gyüjteményekből:

Az	I.	csoportot	példányban
A	II.	„	„
A	III.	„	„
A	IV.	„ egy	„
Az	V.	„ Kés	„

a mai napon átvette.

Hód-Mező-Vásárhelyen 1884. május 24-én

Fusó Mihályné

a h. m. vásárhelyi reform. főgymn. igazgatója

Hornyánszky V., Budapest.

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári

hivatalának.

Alulirott Igazgatóság elismeri, hogy az Akadémia által kedvezményi áron föl-ajánlott gyüjteményekből:

Az I. csoportot — példányban
A II. „ — „
A III. „ egy „
A IV. „ — „
Az V. „ — „

a mai napon átvette.

Eszékujvár 1894-májushó 20-án

[illegible]

Hornyánszky V. Budapest.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott ~~Igazgatóság~~ az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyűjteményekből megrendeli:

~~Az I. (Nyelvtud.) csoportot~~		példányban	frt	értékben
~~A II. (Régibb Magyar Tört.)~~	csoportot	„	„	„
~~A III. (Ujabb Magyar Tört.)~~	„	„	„	„
A IV. (Külföldi Tört.)	„	1 „	62 „	„ leszállítva 25 fora
~~Az V. (Mat'kem. Term.)~~	„	„	„	„
		Összesen 25.	frt	értékben.

Ezen 25 forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget ~~az Igazgatóság a~~ alulirott a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Nagyvárad, 1884. máj: 14.

Petrovich Ferenc
kerületi Bir.
főjegyző.

Nagy Tisztelő uramtól értesültem, hogy főjegyzőtök is él-
lésnek az árleszállítás e kedvezményével. Lugosról sietem egy-
szerűen a megrendelést, de ipiba lesz én benne Tisztelő uram sze-
kűlte Nagyvárad a most innen nem tudom — egy kicsit — ke-
lyesebben lenni meg azt. T.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

Ét — maj: 17. 1884.

~~363.~~

Kovács

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyűjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot	egy	példányban	30 frt értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot		„	„ „
A III. (Újabb Magyar Tört.) „		„	„ „
A IV. (Külföldi Tört.) „		„	„ „
Az V. (Mathem. Term.) „		„	„ „
		Összesen	30. frt értékben.

Ezen 30 forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Kelt az nagyváradi kir. kath. főgymnasiumban
1884. május 5

Fröhlich Ede
főgymn. igazgató

Nincsen a francia forradalom történetének
első kötete meg van.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

ad 348.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA FŐTITKÁRI HIVATALÁNAK

BUDAPEST.

Alulirott Igazgatóság, az Akadémia által kedvezményi áron fölajánlott gyűjteményekből megrendeli:

Az I. (Nyelvtud.) csoportot	1	példányban 30	frt értékben
A II. (Régibb Magyar Tört.) csoportot		„	„ „
A III. (Ujabb Magyar Tört.) „		„	„ „
A IV. (Külföldi Tört.) „		„	„ „
Az V. (Mathem. Term.) „		„	„ „
		Összesen 30	frt értékben.

Ezen 30 forint összegnek fele részét és a csomagolási költséget az Igazgatóság a küldemény átvételekor, f. évi május folyamán utánvéttel, másik felét 1885. február 1-én a T. Akadémia által küldendő utánvételi lap mellett fogja megfizetni.

Kiume, 1884. április 28-ikán.

A m. kir. állami főgymnasium igazgatója

P. Erős Béla

igazgató

Hornyánszky Viktor, Budapest.

ad 328.

126
1884

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

KÖRLEVÉL

a Magyar Tudományos Akadémia III. osztályának t. r. és l. tagjaihoz.

A Bézsán József alapítványa értelmében (Ügyrend 112. lap) 1884-ben a III. osztályt illeti meg egy 1200 (arany) forintból álló jutalmat tűzni ki a természetrajzi, physikai, vegytani, mathematikai és ezekkel rokon tudományok köréből feladott kérdés legjobb megoldására; az 1884. márczius 17-én tartott értekezlet meghagyásából szerencsém van felkérni, hogy saját szakköréből valami kérdést formulázni és a jövő április 21-én tartandó osztályülésig hozzám juttatni sziveskedjék.

A munka beadásának határidejéről, a kitüzendő kérdés természetéhez képest, majd később lesz szó.

Budapest, 1884. márczius hó 24.

Dr. Szabó József
osztálytitkár.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

Geologiai Kérdés
a Bézsán alapítványi pótalomra.

Dolgozatsék Ki valamely vidéke Magyarországnak geologiai tekintetben oly módon, hogy az önálló kutatás eredménye által nemcsak hazai viszonyainkra de az általános geologiai tudományra nézve is ismereteinket előbbre vigye. Jó térképek vagy rajzok a munka becsét emelnék.

Budapest 1884 april 25.

Dr Szabó József
egy. tanár.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

307.

Tisztelt Osztály!

Szerencsém van az akdd. Ügyrend 12. §-a értelmében f. évi március 31-ig beérkezett akad. tagajánlások két nyomtatott példányát, oly megjegyzéssel, átküldeni, hogy az minden akad. tag-nak külön is megküldetik.

Fogadja a T. Osztály kiváló tiszteletem nyilvánitását.

Budapest, 1884. april 24.

Szabó József
főtitkár

42

307

1884
125

44

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

307.

Tisztelt Osztály!

Szerencsém van az akad. Ügyrend 12. §-a értelmében f. évi március 31-ig beérkezett akad. tagajánlások két nyomtatott példányát oly megjegyzéssel átküldeni, hogy az minden akad. tagnak külön is megküldetik.

Fogadja a T. Osztály kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1884. april 24.

Fraknói Vilmos
főtitkár

125
1884

307

24

Tekintetes magyar tudom. Akademia
bölcsészeti Osztálya

Mély köszönetemet kifejezvén akiránt hogy méltóztatott
Hebe bölcseiket c. művem kiadásának pár száz forint-
tali segélyzését elhatározni mély tisztelettel bejelentem,
hogy megnyugvásomra szolgál miszerint munkám ki-
adása előtt Ballagi Mór urnak ki munkám kidolgo-
zására engemet felszerkentett és még 10 évvel ezelőtt
munkámat a magy. tud. Akademiának bemutatta
utóbbi véleményes végett adatván át. Hadd lássa
és itélje ön ha valóban jelenleg munkám kijavi-
tott alakjában ugyanaz, mellyet "két izben, 1866 és 1873
ban lehető bírálat után kiadás végett ajánlott
24 éve mai hogy ez művemet a magyar tud. Akademia
elibe terjesztettem, azóta pedig többször semmi költségot
semmi fáradságot nem kímélve az Akademia bírálatai
néha utasitásai szerint átdolgoztam, bátor vagyok te-
hát a Tekintetes magy. tud. Akademia bölcsészeti Osztály-
hoz teljes alázatossággal eredezni, miszerint méltóz-
tassék az elfogadott Szarvady Károly ur
birálatában kifejezett vélemény értelmében va-
lahára intézkedni, hogy művem kiadása lehetővé váljék.

124
1884

Magamat Reggyes pártfogásába ajánlva vagyok
legmélyebb tisztelettel

Tekintetes m. t. Akademia levelezői Osztályának

Budapest 1884. évi április 23-án.

legalázatosabb szolgája

Szugló Gyula

23

A Bézsán József-féle jutalomra van szerencsém az állattani tudományok köréből a következő kérdéseket hozni javaslatba:

1. Kívántatik a magyarországi emlősök magánrajza, tekintettel a nem rég kivesztett fajokra is.

2. Kívántatik Magyarország faunájának valamely nagy családja vagy csoportja magánrajzilag tárgyalva, — vagy pedig boncz-, szövet- és fejlődéstanilag ismertetve, önálló kutatás és tanulmány alapján.

Budapesten, 1884. április 20-án

Frivaldszky János

123
1884

Nagyságos Dr Szabó József úrnak mint
a Magy. Tud. Akadémia III osztálya titkárának.

F. é. március hó 24-ről kelt, hozzám intézett felhivására van szerencsém a Bérzsán József alapitványi jutalomra a netalán szakkörömből kitüzendő pályakérdést következőleg formulázni:

„Irassanak le Magyarország területén a különböző földtani korszakokban uralkodott természeti viszonyok, a mennyire azok az eddigelé ismert geologiai és palaeontologiai adatok alapján megállapithatók." –

Budapest 1884 évi április hó 18-án

Hantken Miksa
akad. r. tag

122
1884

Sárospatak Apr. 16. 84.

121/1884

Tekintetes úr!

F. é. március 26-án az iránt írtam Ngos Hunfalvy Pál úrnak, miképp Dühring – Kritische Geschichte der Philosophie cz. mű-vét szeretném leforditani, s azt a m. tud. akadémia könyvkiadó vállalata által kiadatni.

Mellékelve ngs Hunfalvy úr levelét van szerencsém tisztelettel tekintetességedhez fordulni, azon bizalommal, méltóztassék velem tudatni, ha emlitett mű beveletű lenne-e még a már megnyilt hé-rom éri folyamba, s ha nem, lehetne-e a következő folyamban annak helyet biztositani.

Próbafordítást, akár mely részéből a műnek a mikor a bizottság parancsolja egy nyomott irnyit szívesen küldök.

Mindenesetre becsen válaszát se-mélem, valamint ngos Hunfalvy úr levelének szíves visszakuldését is szimemre és költségemre.

Megamat nagyrabecsült hajlamaibe ajánlva vagyok

Tk. sárnak alázatos szolgája

Kun Pál

ref. főiskolai r. tanár

16

Nagyméltóságos
Verkápolyi Károly országos tanári,
és akadémiai tag uramnak.
Budapest 1884 április hó.

Volt szerencsém a II osztály határozatából Önt felkérni arra, hogy a pályamunkákat illetőleg, melyek a jelen évi megbízatásom által pályázatnak

Excellenciádra kívánt
e munkák megbírálásával még Daniel Ferenc, és Gönczy Pál akadémiai tagtársaimnak felkérése

Miután kívánatos volna az ítéletnek is lehető id" ei alkalmával nyilvánosságra a pályázó munkák átvizsgálásával és megbírálásával, bátor vagyok Excellenciádat még tisztelettel felkérni, hogy saját nagybecsű véleményezését elkészítvén, az említett pályamunkákkal együtt további intézkedésre lehetőleg mielőbb az akadémiához visszajuttatni kegyeskedjék.

115
1884

7

118/1884

Budapest, 1884 Apr. 7.

Tekintetes Tanár Úr!

A Marcius 26-án kozrán írt levelére nem akartam a Könyv-kiadó Bizottság ülése előtt válaszolni, a melyben a Dühring kritikai Geschichte d. Ök. forditásáról kóba kozlam volna. De ez az ülés elmaradt, s nem is tudom, mikor tartják meg. Azért tanácslom, tegyék igeresen Böhly Egolkhoz fordulni, a ki a Kiadó Bizottság jegyzője, s a pénzek kezelője. Be akarok nyugtát minden kül-

Összefut. Előle megfuthatni,
hogy a megyéből három évi
folyamba beléjuthatna-e még
Dühsing munkája, s hanem,
hogy nem lehetne neki a
következendő folyamban helyet
biztosítani. Ha találkozom
Lom vele, nem mulasztom el
a dolgot megbeszélleni. De
jó lesz igenesen hozzá ír-
ni.

Maradván

Sanár urnak

tisztelője

Hunfalvy Ed.

A második osztály
tagjainak, (történetiroknak)
Budapest 1884 április 5én

A fő nagygyülés alkalmával a történet-
tudomány körébül több
versenyre pályakérdés
kitüzendő, és pedig

1) Luckács Móricz alapítvány-
ából 1000 ft. történeti
kérdésre.

2. A Ráday alapból 40 arany
magyar történeti kér-
dést.

3. A Lippay alapból 500 ft.
magyar történeti mono-
graphiára.

4. A Czuczor-Fogarasi-féle
alapítványból 2000 ft
ad[illegible] rendeltetésére

Felkéretnek a t. c.
tagtársaink, hogy a
fentérintett kérdésekre
– s kiki egyéni kára
valamennyire tetszések
del lévén, a kitüzendő
pályakérdéseket formu-
lázni, és, a leg-
közelebbi (f. é. május
10-én tartandó) osztály-

erdekekben uzok rövegét
beszerzésére vonatkozó

116
1884

Meldósago D. Kabo Józsi ovtáj diáktai Uuna E.

Mivel nükségei hogy a kara mennél előbb ismerje meg kar.
mènyeid: ajánlom pálykendèsül a magyar Kryptogam
virány Kègèszìlèsèd.

Nem is merjük mig a Hyphomyceàkat, az édesvizi
mosradokat, a nyilldenmèsü Ascomyceàkat, a prolelai
vagy lichenggombàkat - a sok ascospor beikgombàkat
mekyek feldolgoràsàt mar megkezdtem - de a mely
munka befejezèsère legalább 4 évre van szükségem
s meg pai sàz forintnyi ivedelmi segedlet kene.

Vivalò tisztelettel Eperjen 1884 Apr 6.

tisztelője

Haslinszky Jànos

9

Tekintetes Akadémia!

Alólirott még tiszteletével folyamodik a M. T. Akadémiához méltóztatnék megengedni hogy Gróf Dálffy Miklós emlékiratai Magyarország kormányzásáról címü értekezését a M. T. Akadémia II. osztályának jövő hónapi ülésében felolvashassa.

Teljes tisztelettel

a M. T. Akadémia

alázatos szolgája

Budapest 1884. apr. 4.

J. Marczali tanár

115
1884

Manuel

Kivét czikk

a M. T. Akadémia 1884. márczius 31-én tartott összes ülésének jegyzőkönyvéből.

96. Főtitkár jelenti, hogy a Lukács-pályázatra (: Kazinczy élete) márczius 31-ig Dr. Bayer Ferencz lőcsei tanártól érkezett be ajánlat és tervrajz.

Áttétetik az I. osztályhoz.

Az összeülés után, de még március 31-iki érkezés be Bánóczy József l. t. tervrajza és ajánlata Kassáczy Ferencz élettörténete megírására.

Az ajánlat ide csatoltatik.

Szabó Károly
főtitkár

107
1884

216
96 Alg.

Kivát czikk

a M. T. Akadémia 1884. márcz. 31-én tartott összes ülésének jegyzőkönyvéből.

95. Főtitkár bejelenti, hogy a Péczely-pályázatra (nyomtatás-ban vagy kéziratban benyujtott, de színpadon előadott magyar történelmi színmű) a következő pályaművek érkeztek márczius 31-ig, mint záros határnapig:

I. Bartók Lajostól: Kendi Margit. Történeti dráma öt felvonásban.

II. Julia. Történeti tragédia három felvonásban, jeligés levéllel.

III. Titok és áldozat. Színmű három felvonásban, jeligés levéllel.

Az I. számú, nyomtatásban benyújtott pályamű szabályszerű megbirálás végett az I-sö osztályhoz tétetik át; a II. és III. számú pályaművek ellenben, mivel szerzőik nem igazolták, hogy színműveik valamely színpadon előadattak, pályázatra nem bocsáthatók, és a szerzők-nek kellő igazolás után visszaadatni határoztatnak.

Frahnó Károly
p. m. k.

Az összes ülésben de szám alatti [illegible]
[illegible] Banóczy József [illegible] és
[illegible]

I Osztály

106
1884

31

Kivát czikk

a M. T. Akadémia 1884. márczius 31-én tartott összes ülésének jegyzőkönyvéből.

92. Hunfalvy Pál rendes tag bejelenti Lönnrot Illés kül„ tagnak márczius 19-én bekövetkezett halálát, és indítványozza, hogy tekintettel az elhunytnak ki„ váló tudományos érdemeire és azon súlyos vesz„ teségre, melyet azzal az egész tudományos világ s különösen az egész Finn nemzet szenvedett, az Akadémia kegyeletes részvétét a finn irodalmi társasággal táviratii úton tudassa.

Az indítvány elfogadtatik, és az Akadémia ezen határozatta az I-ső osztálylyal közöltetik.

Fraknói Vilmos
főtitkár

I 0.

Tekintetes Akadémia!

Mély tisztelettel alólirott ajánlatot tesz „Kazinczy Ferenc élete és munkái"
sz. mű megirására s az esetben, ha a Tekintetes Akadémia őt tüntető kitüntető bizalmával, azt hiszi, hogy két év multva kéziratát a Tekintetes Akadémia itélete alá bocsáthatná. Ezt a határidőt, mely talán nagyon rövidnek látszhatnék a valóban nagyszabásu föladattal szemben, azért meri ajálkozó a neki szükséges munkaidő maximumaként kitüzni, mert a kérdésnek különösen elejével és végével behatóan foglalkozott s az ide vonatkozó anyagnak egy részét más öpre gyüjtötte.

Mutatványt nem csatolhatok ajánlatomhoz, minthogy, bárcsak egy részének is kidolgozásához bajosan foghatnék, mig az egész anyagot nem is mérem. Mélztóztassék megengedni, hogy mutatvány helyett ráutalhassak Révairól és Kisfaludy Károlyról irt dolgozataimra – nem mintha azokat csak távolról is tökéletesnek tartanám: ambicionálom, hogy Kazinczyt sokkal jobban megirjam; hanem azért, hogy velök igazoljam, hogy a kitüzött föladathoz hasonló kérdés megoldásával már próbát tettem.

Tervrajzom a következő.

Én Kazinczy pályájában három korszakot különböztetek meg. Az első a nyelvmüvelés korszaka; a második a nyelvujitás korszaka; a harmadik az, mely-

ben Karinczy puritanusát méséklí.

Az első korszak kimagasló irodalmi gyümölcsei a Bácsmeggyei és az Orpheus. Eredetiség, önállóság jeleivel még nem igen találkozunk bennök: Karinczy az előző irodalmi irányok és törekvések hatása alatt áll. De egyetlen iskola sem mondhatná még akkor sem határozottan e magáénak: a Bessenyei megindította „új klassicizmushoz" (mint Beöthy nevezi) legközelebb áll ugyan, de az „óklassicismustól" is annyi sa népies iskola pontjain kimutathatólag hat reá. Epen általánossága által emelkedik mind a három fölé. Lényénél nem öntegező, mindenbe mélyedő vonása ép úgy kitünteti állandóan az irót, a mint páratlanná teszi e korban a művelt főpont-emlékezet azonban egyszersmind arra is, hogy szük álláspont volna az, mely Karinczyt pusztán a nyelvfejlesztés szempontjától itélné meg; noha másrészt működésének már nem első korszakában kimutatandó mindaz, a mi öt később nyelvujítóvá tette.

A második korszak a fogságból kiszabadulásával kezdődik. Kimagasló irodalmi gyümölcse a híres „kilencz kötet". Karinczy az irodalom vezére; hatása eddig páratlan. Révai követelését az ikes igék használatát illetőleg ő érvényesíti; a mai helyesirást ő állapítja meg. Az irókat ő fölfedezi, neveli, bírálja és buzdítja; ő egymaga egy

egész akadémia (Gyulai). Szóval, Kazinczy megint nem csupán csak nyelvujító. Dicsősége ma csak ehhez, a nyelvujításhoz, van kötve, de hatása nem! – De meg a nyelvujítás puszta fenélye – egyetlen ember fenélye volt-e csupán? Korántsem. Kazinczy nyelvujításáról nemcsak az mutatandó ki, hogy miben volt forradalmi, fölforgató, miben hibás és hiányos (p.o. Kazinczy csak az irodalmi nyelvet törekedett ujítani, a társadalmit öntudatosan mellőzte stb.); hanem az is, miben volt pusztításszerű, miben hasznos és áldásos: irodalmilag úgy mint történetileg. S mi nyelvujításunknak nemcsak irodalom- és nyelvtörténeti, hanem köz- és kultur-történeti jelentősége is van.

A harmadik korszak kezdete összeesik az Aurora megindulásával. A sok támadás, bár nem elméletében, de igenis gyakorlatában higgadtabbá tette Kazinczyt: „kibeszi kötelét" ily nézetben dolgozgatja ujra (Toldy, M. Költők élete II. 391.). Az uj iránnyal meghasonlik, de elveinek általános divatját épen ez uj irány biztositja.

Alig van iróink, kinek nevéről annyi joggal lehetne korát elnevezni, mint a Kazinczyéról. Mindenkire hat, alig van kimagasló szellemi mozzanat, mely nem az ő nevével függne össze. Mindezt a forrásokból – kibővítve az Akad. kéziratárában őrzött levelezéséből is – uj adatokkal kell földünteti.

Érk. márz. 31. 1884.

~~240.~~ 184

1884

Megvallom, Tekintetes Akadémia, annál inkább szívesen a nagy reformátor életét és küzdelmeit egy – legfőbb 30-35 ívnyi – kötetben megírni, hogy Révairól és Kisfaludyról tett tanulmányaimat részint felhasználjam, részint kiegészítsem. E munka nemcsak az ész, hanem a szív ügye volna nékem. Igérem, hogy szorgalmam javával fogok majd a munkához, hogy sikerülését becsületbeli dolognak fogom nézni s azon leszek, hogy a Tekintetes Akadémia ne sajnálja utólag a bizalmat, melylyel esetleg kitüntet.

Maradtam mély tisztelettel

A Tekintetes Akadémiának

alázatos szolgája

Budapest 1884, március 31én

Bánóczi József

A M. Tud. Akad. level. tagja.

Tisztelt Irtály!

Azon kedvelemmel járulok a
Tisztelt Osztályhoz, hogy Sólyom
Tekete Zsigmond úrnak „Kunok
és elvadult nyomai Ausztriában"
című tudományos búvárlatok
alapján készült dolgozatát
a II Osztály egyik ülésén (április vagy május)
magam bemutathassam.

Budapest 1884 március 31.

Vámbéry Ármin
r. tag.

103
1884

Ő mint a gróf Csáky J. temetésén ~~kiadott~~ megjelent akademiai küldöttség versenyének jelentése.

Igazgató Tanács
1884. Május 30.

1. D. Gróf Csáky János ig. tag február 9-ikén bekövetkezett elhunytának bejelentése.
2. Hagyald Lajos ig. tag ~~jelentése~~ Ő temetésének időpontja iránt.
3. Intézkedés a megüresedett hely betöltésének
4. A szabadalmak megvizsgálásán kiküldött bizottság jelentése.
5. Az országos ~~és Bosnyák~~ dotatió és a Kormány ~~segély~~ által megajánlott segélyösszeget befizetéséről szóló jelentés.
6. Az Akademia ügyészének évi jelentése.
7. a) Jelentés Zsivora hagyatékáról.
   Az Akademiai olvasó kör ügye.
8. A közvizsgái és csatornázási illetékeknek a pótadós tanácsa által 2618 forint 1905 ik évre kiszállítása. Ezen összeg kifizetése iránt intézkedés.
9. Az Akademia részvétele az országos Kiállításban. Az akad. kiadványok részére díszes szekrény készítése.
10. A nejthalmi Kazinczy-Mausoleum ügye
11. A Román-hagyatékhoz tartozó ingatlan-tanul ügye.
12. A Gróf Festetich-~~Teréz~~ féle alapítvány 10570 forintos alapítványi befizetése.
13. Új hagyomány
14. Az akad. kiadványok folyamatba tétele
   segélyösszeg megszüntetése
15. Segédkönyvtárnoki díj, "

30

Gyulay

Jellentés

Ugyen-nél

Schönbrunn

4884
707

Nagyságos Kondor G. urnak

Van szerencsém az Osztály határozata értelmében
felkérni Martin 3 dolgozatát megbírálni
hogy kiadandó-e.
Verem márt. 20-ig hozzám beküldeni.

Budapest 1884 febr 21.

Szabó

Martin Lajos levelező tagnak ide mellékelt 3 rendbeli értekezését átolvastam, ezeket a Könyvtárra érdemesnek tartom.

Budapesten, 1884. márt. 29.

Dr Kondor Gyula
l. tag

101
1884

Nagytekintetü Elnökség.

Az „Országos Kisdedóvó egyesület" folyó évi április
6ikán saját czéljára matinéet óhajtván ren-
dezni tiszteletteljesen fordul a magyar tudo-
mányos Akadémia nagytekintetü Elnökségé-
hez azon alázatos kérelemmel, hogy azon alka-
lomból a magyar tudományos Akadémia nagy
termét kegyesen átengedni méltóztatnék. —

Sőt tudjuk, hogy az általunk kért terem
rendszeresát csak is tudományos czélokból eszközöl-
ssék összejövetelekre szokott fordíttatni: tekintetbe véve
azonban az általunk képviselt egyesületnek különösen
hazánkra nézve rendkívüli fontosságát: egész bi-
zalommal kérjük a Nagytekintetü Elnökséget, hogy
kérelmünknek helyt adni méltóztassék.

Kiválló tisztelettel

Budapesten, 1884ik évi márczius hó 29én

/: Irsa Bátorné
elnöke

helyett Gróf Dapáry Gyuláné
m. k. alelnök. Kisdedóvónő egyesület
Benyák Lajosné titkok elnöke
Bíró Ferenczy Károlyné
Pénztárnok
Kralovánszkyné

V. mai 29. 1884

A 100/1884

Magyar Tudományos
Akadémia

Nagykekinduktü
Elnökségéhez

iratával

Szerencsés

a beutalványokat

melyben a nagyterem
egyes áteugedyeértheti
ív utólagi fogyasztás eg-
dijzek.

1884

29

Tekintetes Akadémiá!

Mély tisztelettel bátorkodom mellékelt
értekezésemet a Tekintetes Akademiá-
nak azon kérelemmel megküldeni,
kegyeskedjék azt a második Osztály
elé terjeszteni, s illetőleg sajtó ut-
ján közzé tétetni.

Midőn ebbeli kérelmemnet meg-
nyitanám, maradok kiváló tisztelettel

A Tekintetes Akademiának

Pozsonyban 1884. marczius 27-én

a Tekintetes szolgája
Dr Kuncz Ignácz
kir. akadem. rendes tanár

t1

1884
99

Tekintetes Akadémia!

Dr. Mihalkovics Géza akad. lev. tag ily czímü értekezésére vonatkozólag:

„Vizsgálatok a gerinczes állatok kivélesedő és ivar szerveinek fejlődéséről. – I. rész. A magasabb rangú gerinczesek elemi vesei (nephridia). III. táblával. (a IV. tábla még nincs kész)."

van szerencsém jelentenem, miszerint a 210 oldalra terjedő munkában szerző a magasabb gerinczesek hugy-ivar szerveit fejlődés-tani szempontból ébrenyelven megejtett önálló észlelatek nyomán tárgyalja, s azonfölül még a vizsgálatra használt módszereket, s a munka végén az idevágó irodalmat is elő adja. A mellékelt 3 táblán rajzolt ábrák eredetiek és saját kezüleg készültek.

Mindezek alapján a tisztelt Akadémiának

a kinyomatásra ajánlom.

Budapest, 1884. márczius 25-én.

alázatos tisztelője

Margó Tivadar

r. tag.

III oszt. 4 cvt. 1884 május 19.

8 pers.

98
1884

Kivonat

a M. T. Akadémia 1884. március 24. tartott összes ülésének

jegyzőkönyvéből.

83. Tóthiskár bejelenti Hegedüs László* l. t. február 28-án és Lugossy József r. t. március 7-én bekövetkezett elhunytát.

Az Akadémia a kettős veszteséget fájdalmas részvéttel tudomásul veszi és az I.-ső s II. osztályt fölkéri, hogy az emlékbeszédek megtartásáról gondoskodjanak.

*) Megyer

97
1884

204
83 Ag.

Kivonat

a M. T. Akadémia 1884. március 24. tartott összes ülésének

jegyzőkönyvéből.

83. Tóthfalusi Kárpát bejelenti Hegedüs László l. t. febr. 26-án és Lugossy József r. t. márcz. 7-én bekövetkezett elhunytát.

Az Akadémia e kettős veszteségen fájdalmas részvéttel tudomásul veszi és az I-ső s II. osztályt fölkéri, hogy az emlékbeszédek megtartásáról gondoskodjanak.

Szabó József
pénztári

97/1884

204/83 Ag.

Bírálati Lelkesítés

Gide Pál: „Etude sur la condition privée de la femme" czimü munkájá forditásáról:

Midőn a hozzám küldött próbaivedet általam kijavitva visszaküldeni szerencsém vagyok, egyuttal a következőket tartom szükségesnek megjegyezni:

Forditó magyar nyelvre nagyon kifogásolnivaló, de nagy baj, hogy forditója a jogban tökéletes járatlan, sőt még a latin nyelv ismeretével sem biró egyénre vall. Igy előfordult még rajta, hogy forditásában tobbször a Senatusconsultum Velleianum-ot velleiusi Senatus-consultus-nak forditja és hogy nem tudja mikép kell a latin szavu jogi szókat franczián irt szövegből a magyarban irni, mint is Baldus középkori jogász nevét francziásan Balde-nak irja.

A franczia jogi kifejezéseket következetes és nem szoros jogi értel-mükben forditja, pld. az „engager" szót, midőn az kezességet jelent a kötelezés értelmében.

Nem ismeri a magyar jogi kifejezéseket, például az „emancipation de la pupille"-t a gyámolt egyenjogusitásának és nem a gyámság alóli felszabaditásának vagy nagykorusitásnak forditja.

És végtére ugy látszik, hogy a franczia nyelvben sem eléggé jártas, mint a kézirat sokszoros javitásából eléggé tanusitanak. Például: „Cette question — cent fois tranchée par le legislateur" forditásában igy hangzik: törvényhozó által százszor intézmények alapjául téve, a helyett hogy: törvényhozók mai napig százszor kifejtették meg e kérdést megoldani.

Ehhez, melyeket előszörre tam, kevéssé feltünik a kazjány ur által hozzám küldött egyetlenül befejezett második iven, de ez nincs forditó hozzáértésének tanusitása, hanem inkább a magyar szöveg kevésbé jogi, mint az előbbié. —

A perlekedést lehet oly módokban, mint a milyenről a mellékelt önkéntes javítási próbaívek tanúskodnak, folytathatónak tartom véleme. Kegyelmes úrnak valamely a jogtan javítás és egyszersmind francziául is tudó egyénnel szemben szövetkezni, és ök. keresztre vállalkozik ujjabb próbaívek beadására szemben szólítani.

Budapest 1884. Márt. 24.

Dr. Alszeghi Imre
ak. r. tag.

96
1884

Nagytekintetü Igazgató Tanács!

A legmélyebb tiszteletlel alólirott még múlt évi October havában sulyos betegség által támadtattam meg, és ámbár hat heti szenvedés után a legnagyobb veszély tol ugyan megmenekültem, de elgyöngült egésségem és kimerült erőm mind eddig igen sokat kivánó állapotban van, és ezeknek visszanyerésére az orvosok igen táplálo ételeket, erős tiszta bort, és ásvány vizeket rendeltek, melyeknek megszerzése a rendes megengedhető életmódhoz hasonlitva, jóval nagyobb költséget igényel, mint a mennyit magam erejéből elviselhetek, azonkivül pedig még elaggott édes anyám is néhány hét óta betegen fekszik, úgy hogy ezen balesetek nehéz terheket rónak reám, melyek már majdnem elviselhetlenek.

Legmélyebb tiszteletlel esedezem tehát a Nagytekintetü Igazgató Tanácshoz hogy méltányolva a felsorolt nyomasztó körülményeket, méltóztassék ez alkalommal részemre némi segély összeget kegyesen engedélyezni, – mely alázatos kérelmem teljesitését annál inkább reményleni, minthogy 15 évi foglalkozásom ideje alatt ily kegyadomány ért még eddig folyamodni nem habozkodtam.

Legmélyebb tiszteletlel maradok

A Nagytekintetü Igazgató Tanácsnak

alázatos szolgája
Rainprecht József
gondnok

Budapest 884 en Március hó 24 én

A Magyar Tudományos
Akadémia Magyarkiterjedő
Igazgató Tanácsához
95
1884

Rainprecht József
gondok

50 ft

legalázatosabb kérelmét terjeszti elő, a betegsége által okozott költségek elviselhetésére nyerendő segély összeg kegyes engedelyezése végett.

Kőszeg 25

III o/t. 4ᵏ cré. 1884 máj. 19.
2 pms.

94/1884

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

KÖRLEVÉL

a Magyar Tudományos Akadémia III. osztályának t. r. és l. tagjaihoz.

A Bézsán József alapítványa értelmében (Ügyrend 112. lap) 1884-ben a III. osztályt illeti meg egy 1200 (arany) forintból álló jutalmat tűzni ki a természetrajzi, physikai, vegytani, mathematikai és ezekkel rokon tudományok köréből feladott kérdés legjobb megoldására; az 1884. márczius 17-én tartott értekezlet meghagyásából szerencsém van felkérni, hogy saját szakköréből valami kérdést formulázni és a jövő április 21-én tartandó osztályülésig hozzám juttatni sziveskedjék.

A munka beadásának határidejéről, a kitüzendő kérdés természetéhez képest, majd később lesz szó.

Budapest, 1884. márczius hó 24.

Dr. Szabó József
osztálytitkár.

Hornyánszky Viktor, Budapest.

24

Kivonat

a m. tud. akadémia nemzetgazdasági és statisztikai bizottságának 1884. március 22-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

1. Az 1884-iki évi nagygyűlés alkalmával kitűzendő pályadíjak iránt beható eszmecsere után következő határozatok hoztatnak:

1) Az I. biztosító társaság 500 frtnyi díja a bizottság költségvetése javára mai előtt is nyilvánosságra, a legközelebbi évre nem iratik ki.

2) A Dóra-díjra a következő pályaleírás fogadtatik jóváhagyólag: A dunamedrek és tőzegtelepek mélyítése és kitisztogatása érdekében. Határidő 1884. dec. 31.

3) Az Ullmann-díjra következő pályaleírás fogadtatik jóváhagyólag: Szükséges-e a kisebb kir. lapon vételek megváltása és ha igen, mily módon eszközölhető az legczélszerűbben mint nemzetgazdasági mint pénzügyi szempontból? Határidő 1884. dec. 31.

Az utóbbi pályadíj összegére nézve megjegyeztetik, hogy az nem 760 ft, hanem – és erre a bizottság a kérvés vizsgálatánál tekintettel volt – csak 360 frtnyi összegben állapíttatik meg, mint hogy az alapítóoklevél intézkedése szerint a ki nem adott kamatok a tőkéhez csatolandók.

K. m. f.

Fördes Béla
jegyző

93
1884

Magtekintetü m. tud. Akadémia!

Még 1882-ik évi szeptember 5-én terjesztettem volt fel, mély tisztelettel két értekezésemet, és pedig az egyik dolgozatomat „A kör négyszögéről", melynél fogva a kör, nem csak egyenlő területü szabályos négyszögre, hanem azon kívül, még egyenlő területü szab. 3 és 6 szöggé is alakítható át; mivelhogy a körnek ezeken kívül, más szabályos többszögekre grafikai úton való átalakítása, már lehetetlen. —

Mellékesen egyuttal megjeggyzém, hogy a körnek négyszögítése — (vagy négyszögüsítése) — alatt, talán még nem értetik az: hogy a körnek kerülete — körvete — alakitandó át egyenlő területü szab. négyszöggé; minthogy ez valóban oly abszurdum volna, mely csakis akkor lenne kivihető, hogyha a kör körvete, valami nyulékony anyagból készitetnék el. —

S az, nyugan azon alkalommal előterjesztett egy másik értekezésemben, jelesen: „A kör beosztásáról", bebizonyitottam azt is: hogy egy „szögnek" (szögletnek) — három egyenlő részre való metszése sem lehetetlen.

Minthogy azonban, a 71-ik ügyrend szakasza (ez 1883), a „szögletnek" három egyenlő részre való metszése fölötti értekezéseket vizsgálatlannul visz. Kantavidani rendeli, s igy a „szöglet" fogalom alatt, valószinüleg oly geometriai alak értetik, mely három siktérnek egy pontban való szögellése által alakittatik, s ekként értelmezve ama S. kérdését, ezen második értekezésem is, mellőzendőnek találtatott. —

Nem tarthatom uggan kompetensnek magamat arra: hogy a „szöglet" szó grammatikai értelmezését meghatározzam; de nekem — utalva a szótárakra, — még is ugy tetszik, mintha ama szóban kettős értelem rejlenék. Mert a „szög" (Winkel), oly geometriai alak, mely két egyenes vonalnak egy pontban való szögellése által alakittatik; még azon alak, mely három siktérnek egy pontban való szögellése által kéjezteték, a tulajdonképi „szöglet" (das Eck); mivel hogy oly alak, mely csak két siktérnek egy vonalban való metszése által kéjződik: szarok (die Ecken); holott végre azon alakot, mely több mint három siktérnek, egy pontbani szögellése által alakul, körönségesen: „csavarnak (Cylinder, Pyramide) szokták nevezni.

Ha tehát ezek szerint, a „szöglet" szónak, — most már a 71-ik S. szerint, — nem Winkel, hanem: „das Eck" a valódi értelme, akkor

méltóztassék

(Rész ív.)

mitközlésének megengedni: miszerint az aláírattal f. a. ide mellékelt értekezésemben kimutathassam azt is: hogy a „szögletnek" három egyenlő részre való metszése semmiféle esetben, a midőn az ily szöglet egyenlő szögek által képeztetik; míg ellenben oly szög. let, mely nem egyenlő szögek által alakult, három egyenlő részre, azaz: három egyenlő $\frac{1}{3}$ rész szögletekre, már nem metszhető. —

Mert, ha egyenlő szögek képezik a szögletet, akkor annak alap-ka„ romszöge, mindig szabályos háromszög; míg ha egyenlőtlen szö. gek által alakult a szöglet, akkor az alaphároms zög oldalainak hossza sem lehet egyenlő.

Miután tehát ezen utóbbi esetben, az alaphároms zöget képező egyenlőtlen oldalakkal szemben, egyenlőtlen szögek állanak, követke. zőleg ezen oldalakkal szemben is, melyek az $\frac{1}{3}$ rész szögleteket ala. kítják sem állhatnak egyenlő szögek, s ennélfogva az ily szöglet három egyenlő részekre nem metszhető. —

S jóllehet az ilynemű számítások végeredményénél, néha még is némi igen csekély különbözetek mutatkoznak, melyek azonban a gyakorlatban használt műszerekkel már meg nem mérhetők, azért tehát hiány már számba sem vehetők. —

A fennebb felemlítettek nyilvánvalók, amiért csak az algebra és geometria alapelveire fektetett következtetések, melyek az idé„ zett I-ben felsorolt elsőkét probléma megfejtésére teljesen elégségesek, a nélkül, hogy azoknak általános szempontból való tagolása és boncsolása, — a mi, nyilvánvaló szaktudósok dolga, — elkerülhetlenül szükségeltetnék. —

És habár mindezekkel, ismét csak haszontalan munkát végeztem talán; hát megnyugtat az a tudat, hogy az által legalább az imalmat elűzném sikerült; és mindhogy senkinek sem lehet fel. tenni azt: hogy a körnek négyszögítése, és a szögletnek három egyenlő részre metszése, nyilvánvalóan azon kategoriába tétetett volna az „örökmozgó feltalálásával", hogy ha azok megoldása, ekintén lehetetlennek nem tartatnék. —

Melyek után hazafiui mély tisztelettel maradtam

A Nagytekintetű m. tud. Akadémiának.

Miskolczon, 1884. márczius 16-án.

alázatos szolgája
Pávay Lajos
nyug. m. kir. erdőmester

⇒ Ak 1.
es p
a 2. eset

„Nulla dies sine linea."

III. Értekezés.

A szögletekről.

I.) Ha valamely szöglet egyenlő szögek által alkalt, s ha a szöglet éleinek hosszra is egyenlővé tétetett, akkor annak alap-három szöge szabályos háromszög, s az ily szöglet egyenlő három részre, azaz: egyenlő ⅓ rész szögletekre mindig metszhető". példa:

a.) Ha a három egyenlő részre metszendő szöglet abco – melynek hegye o – három derék szög által képeztetik, és ha annak élei: $ao = bo = co = 6^{cm}$ egyenlővé tétetnek, akkor a szöglet abco alaphároműszöge abc szabályos háromszög.

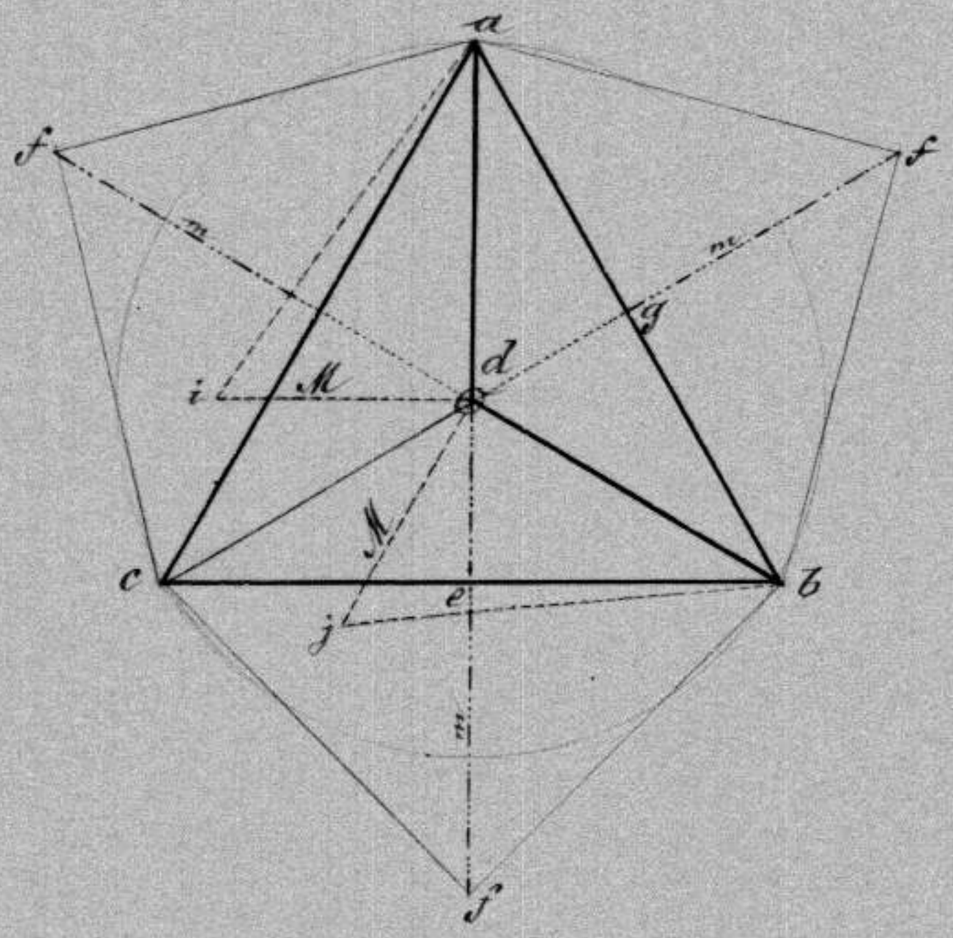

És ha továbbá, az alaphároműszög oldalai is: $ab = bc = ac$ szintén 6 centimeter, akkor az alaphároműszöges körülfogó körnek sugara: $r = 4 \sin 60° = 3{\cdot}464104^{cm}$;
és az egyenlő oldalhároműszögek $abf = acf = bcf$ éleinek hossza $af = bf = cf = 4{\cdot}242637^{cm}$, mert
$$ab = 2af \sin 45° = 6^{cm}$$
És minthogy az abc szab. alaphároműszöget, a kör sugara $ad = bd = cd$ egyenlő három részre: $\triangle abd = acd = bcd$ metszi, szükség képen ezek területei is egyenlők; lévén az alaphároműszög területe: $\triangle abc = T$

$$T = \frac{6 \times 6 \sin 60°}{2} = 18 \sin 60° = 15{\cdot}588469^{\square cm}$$

tehát $\frac{T}{3} = t = 6 \times \frac{r}{4} = 3r \sin 30° = 5{\cdot}196153$ „.

Hogy pedig a gula alakú: abco szögletnek köbtartalma meghatározhatható, szükséges annak magasságát – M kiszámítani.
És minthogy:
$$fg = fb \sin 60° = 3\text{;} \quad \text{tehát } fg^2 = 9\text{; és}$$
$$\frac{r}{2} = 1{\cdot}732052\text{;} \quad \text{„ } \left(\frac{r}{2}\right)^2 = 3.$$
$$M^2 = fg^2 - \left(\frac{r}{2}\right)^2 = (9 - 3) = 6^{\square cm}$$
tehát $M = 2{\cdot}449483^{cm}$; és a gula-alaku szögletnek: abco köbtartalma: K

$$K = \frac{T \times M}{3} = 12{\cdot}727918^{kcm}$$

s ezek szerint, az oldalhároműszögek meghajlási szöge: $\sin x = \frac{M}{fg}$; $\angle x = 54° 44' 8''{\cdot}32$; az oldalhároműszögek éleinek meghajlási szöge: $\angle y$ pedig – a szöglet hegye o felé – kiegészítő" je lévén az x szögnek 90° fokra, a szög y:

$$\sin \angle y = \frac{M}{bf}\text{;} \quad \angle y = 35° 15' 51''{\cdot}68\text{;} \quad \text{mert}$$
$$M = fg \sin x = fb \sin y = r \operatorname{tg} y = 2{\cdot}449483^{cm}$$

Minthogy mind a három $\frac{1}{3}$ rész szögletben, úgy az oldalak, mint az ezekkel szemben álló szögek, melyek az ⅓ rész szögleteket képezik, mind egyenlők, tehát a szöglet: abco három egyenlő részre lett metszve.

Ezen metszés azonban két módon eszközölhető, és pedig egyszer, ha az a szöglet élei, és másodszor, ha az, az oldal, háromszögek magassága m irányában, a szöglet függélyes magasságáig: M = od történik. ⟹

mintegy $db = r = fb \sin x$; és $dg = \frac{r}{2} = fg \sin y$.

⟹ Az 1. esetben, 3 szög képezi az ⅓ rész szögletet:
és pedig: $\angle aob = 90° - ' - ''$
$\angle aod = 54° 44' 8''{\cdot}32$
$\angle bod = 54° 44' 8''{\cdot}32$

a 2. esetben az ⅓ rész szöglet 4 szögből alakul:
$\angle boe = 45° - ' - ''$
$\angle bog = 45° - ' - ''$
$\angle eod = 35° 15' 51''{\cdot}68$
$\angle god = 35° 15' 51''{\cdot}68$

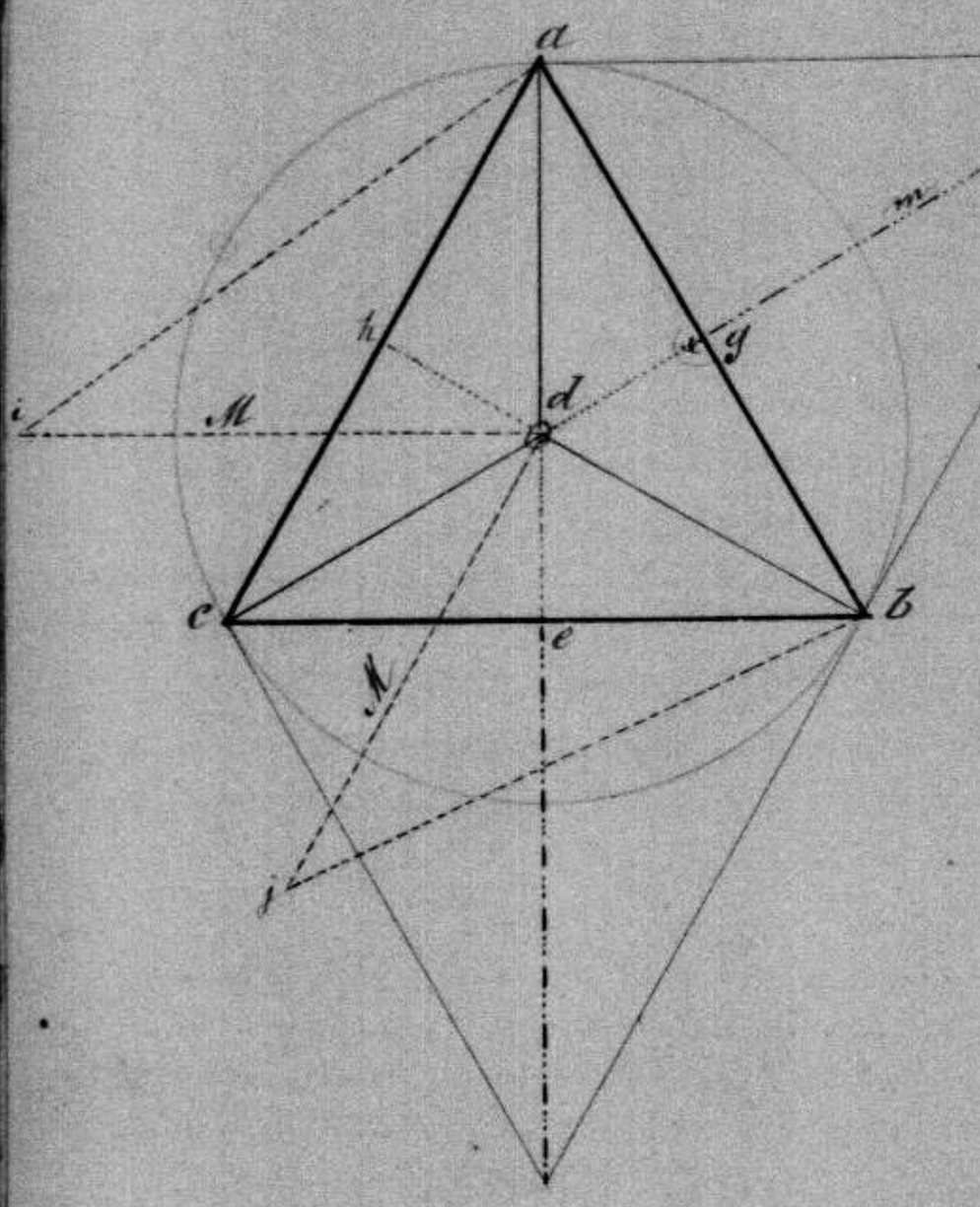

2.) Hogy ha pedig a szöglet 60° szögek által alkotnak, s éleinek hossza szintén 6 cm, akkor az alaphároms szög oldalai is 6 cm, és az 1/3 részt alaphároms szögek $\Delta abd = acd = bcd$ területe is egyenlő.

$(\Delta abc)\ T = \frac{6 \times 6 \sin 60°}{2} = 18 \sin 60° = 15{\cdot}588459$ qcm

$(\Delta abd)\ t = \frac{6 \times r \sin 30°}{2} = 3 \sin 30° = 5{\cdot}196153$ "

Az alaphároms szöget befogó kör sugara r szintén: $r = \frac{6}{1{\cdot}732048} = 3{\cdot}464104$ cm

és ennek a szöglet abco magassága M különböző, mert $fg = fb \sin 60° = 5{\cdot}196160$ cm

tehát $od^2 = M^2 = fg^2 - (\frac{r}{2})^2 = (27 - 3) = 24$

és $M = 4{\cdot}898966$ cm

mert: $fg \sin x = M$; $\sin \angle x = \frac{M}{fg}$

$\angle x = 70° 31' 43".53$
$\angle y = 19° 28' 16".47$ } $90°$

azaz: az oldalháromszögek magassága m, meghajlik a szöglet hegye o felé, x szög alatt, míg annak élei $ao = bo = co$, p szög alatt hajolnak meg a szöglet hegyponja o felé; minthogy:

$od = M = b \sin p = r \operatorname{tg} p$

$\sin p = \frac{M}{b}$; $\angle p = 54° 44' 8".08$, s annak kiegészítője 90°-ra $\angle q = 35° 15' 51".95$.

E szerint a gúla alakú abco szögletnek köbtartalma: $K = \frac{T \times M}{3} = 25{\cdot}455834$ k.cm

s az egyenlő 1/3 $\Delta abdo = acdo = bcdo$ köbtartalma:

$k = \frac{t \times M}{3} = 8{\cdot}485278$ k.cm ;

mert az 1/3 részt szögletecket is mind, egyenlő szögek képezik, t. i.

az ab oldallal szemben $\angle aob = 60° - ' - "$

" ad " " $\angle aod = 35° 15' 51".95$

a bd " " $\angle bod = 35° 15' 51".95$

hogy ha t. i. a metszés a szöglet éleinek irányában történik; ha pedig az abco szögletnek metszése, az oldalháromszögek magassága m irányában – a szöglet függőleges magassága M – eszközöltetik, akkor az 1/3 részt szöglet, a következő négy szögből alakul:

gb oldallal szemben: $\angle gob = 30° - ' - "$

eb " " $\angle eob = 30° - ' - "$

gd " " $\angle god = 19° 28' 16".47$

ed " " $\angle eod = 19° 28' 16".47$;

mert $bd = r = ob \sin q$; és $dg = \frac{r}{2} = og \sin y$.

És miután ilykép az 1/3 részt szögletecket is, egyenlő szögek képezik, szükségképen az egész szöglet abco, három egyenlő részre lett metszve.

II.) Ha azonban egyenlőtlen szögek képezik a szögletet, az már egyenlő három részre, az az: egyenlő 1/3 rész szögletekre nem metszhető.

Mert, ha egyenlőtlen szögek által alakult valamely szöglet, s az egyenlőre tett élei nek hossza folytán, az alaphároms szögének oldalai meghatároztattak, és ha aztán, az alaphároms szög két kisebb oldala által képzett szög: hegyes szög, akkor az adott szöglet hegyének függőleges vetülete, az alaphároms szög területén belül esik; ha ellenben az alaphároms szög két kisebb oldala által bezárt szög: tompa-szög, akkor az adott

szöglet

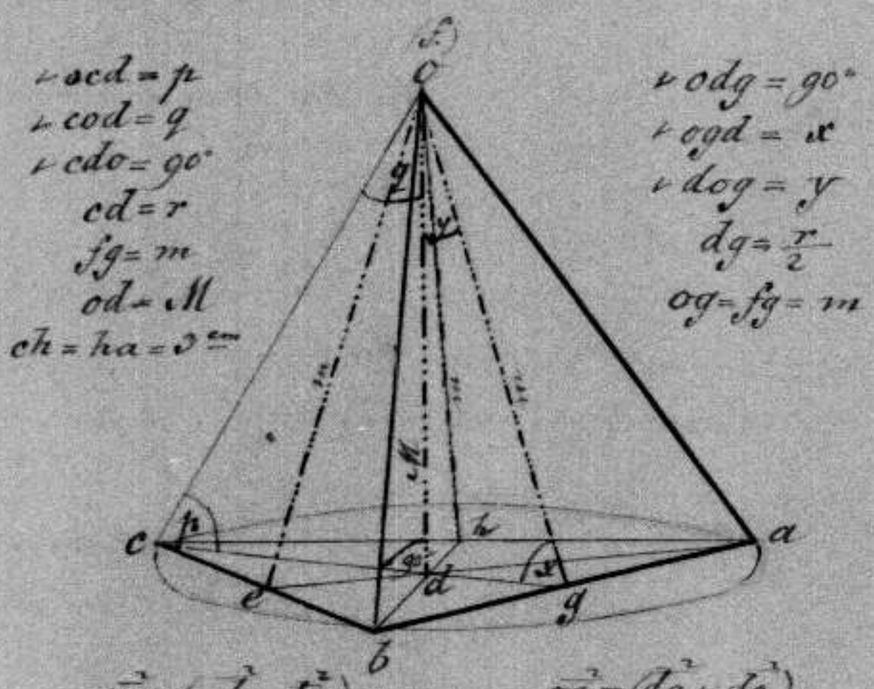

szöglet hegyének függélyes vetülete már az alapháromszög területén kívül, s így a leg. nagyobb oldalán túl esik; és csakis akkor esik a szöglet hegyének függélyes vetülete az átmérőnek, mint a legnagyobb oldalnak középpontjára, mikor a két kisebb oldal mint befogó derékszöget képez, s azok hurjai egy és ugyan azon körnek; míg azon esetben, midőn az átmérő és érintő képezik a derékszöget, a szöglet hegyének függélyes vetülete, nem az átmérőre, hanem a legnagyobb oldalt felező pontjára esik.

Ama számtalan esetek körül, a midőn a két kisebb oldal befogója egy derékszögű alapháromszögnek, csak a legnevezetesebb három esetet hozom fel, és pedig akkor, mikor a körbe beirt szab. 4szög oldala képezi a derékszöget; másodszor akkor, midőn az alapháromszög oldalai egy vannak, mint 3:4:5 kör; és végre akkor, mikor az alapháromszög egyik kisebb oldala, mint befogó, a kör sugarával egyenlő; nevezet:

1.) - - - $2r \sin 45° = 2r \cos 45°$

2.) - - $2r \sin 36° 52' 11.''5 = 2r \cos 53° 7' 48.''5$; és

3.) - - - - $2r \sin 30° = 2r \cos 60°$.

1.) Midőn a szöglet ABCO – ha éleinek hossza 5 cm – a következő szögek képezik:

$AD = 5$ cm oldallal szemben $\angle AfD = 60° - ' - ''$

$AC = 3{\cdot}535534$ " " $\angle AfC = 41° 24' 34.''828$

$BC = 3{\cdot}535534$ " " $\angle BfC = 41° 24' 34.''828$

mert $AC = BC = 1{\cdot}4142\dot{1}4 \times 2{\cdot}5 = 3{\cdot}535534$ cm

és $\sin \angle \frac{1}{2} AfC = \frac{AG}{Af} = \frac{1{\cdot}767767}{5} = 20° 42' 17.''414$

Ez szerint az ABC alapháromszög területe:

$$T = 6{\cdot}25 \text{ □cm};$$

és az egyenlő térfogatu $\frac{1}{3}$ rész alapháromszögek $\triangle ABD = ACD = BCD$ területe:

$$t = 2{\cdot}083333 \text{ □cm}$$

Ezen: $\angle x = 26° 33' 54.''14$, $\angle y = 18° 26' 5.''86$ $\Big\}$ $(x+y) = 45°$;

tehát, ekkor egyenlő oldalhároms szögnek $AfC = BfC$ meghajlási szöge a szöglet hegye O felé $\angle z$:

$$\angle z = 67° 47' 32.''48$$

mintán a harmadik oldalhároms szög AfB merőlegesen áll, és mintán a szöglet magassága $fE = M = 5 \sin 60° = fG \sin z = 4{\cdot}330130$ cm;

a gula alaku ABCO szöglet nek köbtartalma

$$K = \frac{T \times M}{3} = 9{\cdot}021\dot{1}00 \text{ kcm}.$$

az $\frac{1}{3}$ részu szöglet: $k = \frac{t \times M}{3} = 3{\cdot}007034$ " .

Az oldalak és szögek, melyek az ABDO ($\frac{1}{3}$ részu) szögletet alakitják, a következők:

$AB = 5$ cm oldallal szemben $\angle AfB = 60° - ' - ''$

$AD = 2{\cdot}635230$ " " $\angle AfD = 31° 44' 28.''56$

$BD = 2{\cdot}635230$ " " $\angle BfD = 31° 44' 28.''56$.

Mert az ABD ($\frac{1}{3}$ részu) alaphároms szög oldalai és szögei:

$\triangle ABD$ $\Big\{$ $AB = 5$ cm old. szemb. $\angle ADB = 143° 7' 48.''28$; $AD = 2{\cdot}635230$ " " $\angle ABD = 18° 26' 5.''86$; $BD = 2{\cdot}635230$ " " $\angle BAD = 18° 26' 5.''86$ $\Big\}$ 180°.

Ennek oldalhároms szögei pedig: $\triangle AfB$, AfD és BfD, s ez szerint az AfB oldalhároms szög oldalai és szögei $=$

$AB = Af = Bf = 5$ cm; és a szögek mind 60°.

Az AfD oldalhároms szög oldalai és szögei:

$AD = 2{\cdot}635230$ - - - - $\angle AfD = 31° 44' 28.''56$

$Af = 5$ cm - - - - - $\angle ADf = 86° 34' 30.''70$ $\Big\}$ 180°

$fD = 4{\cdot}409576$ - - - - $\angle DAf = 61° 41' 00.''66$

Es szintugy a BfD oldalhároms szögnél, mert $AfD = BfD$.

(ábra 1.)

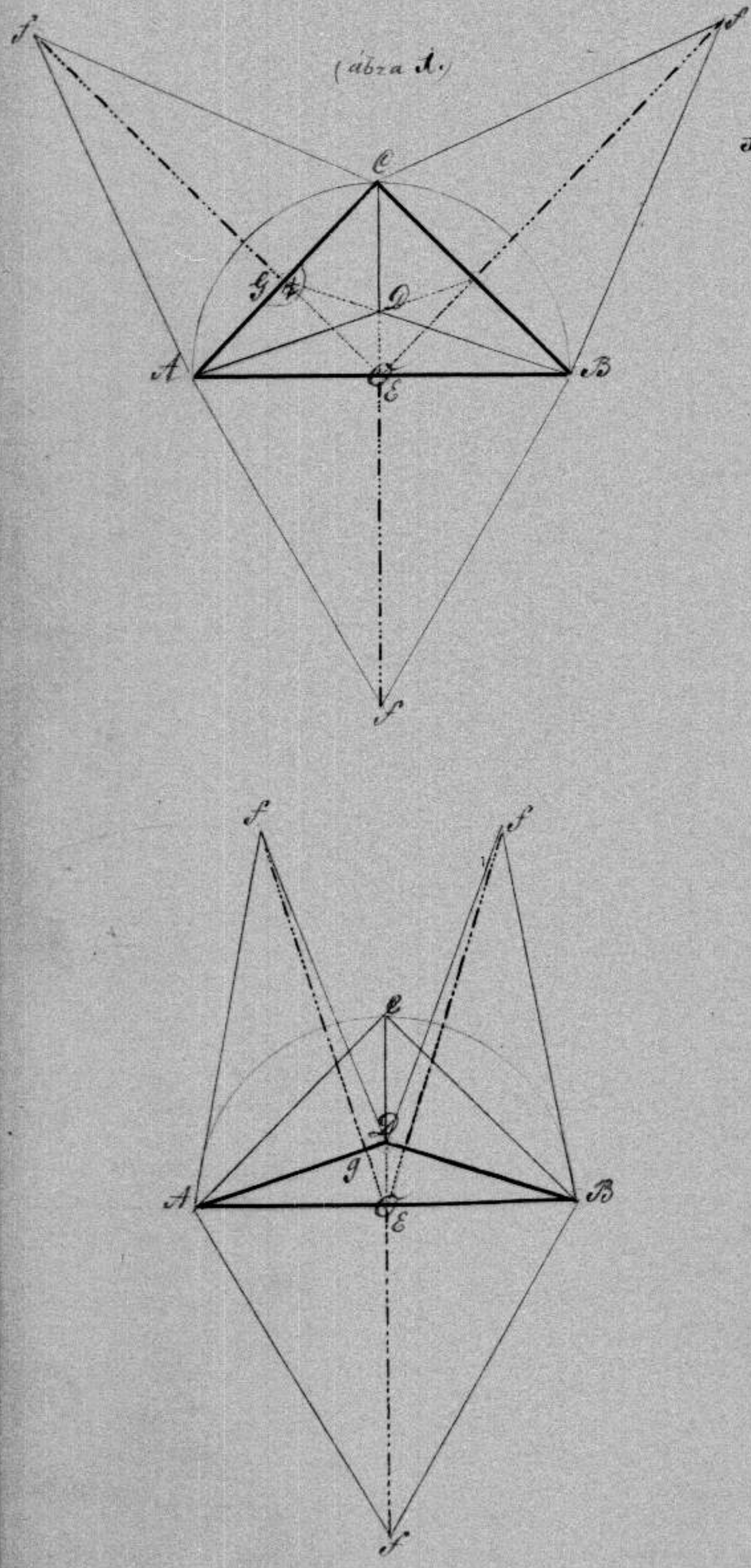

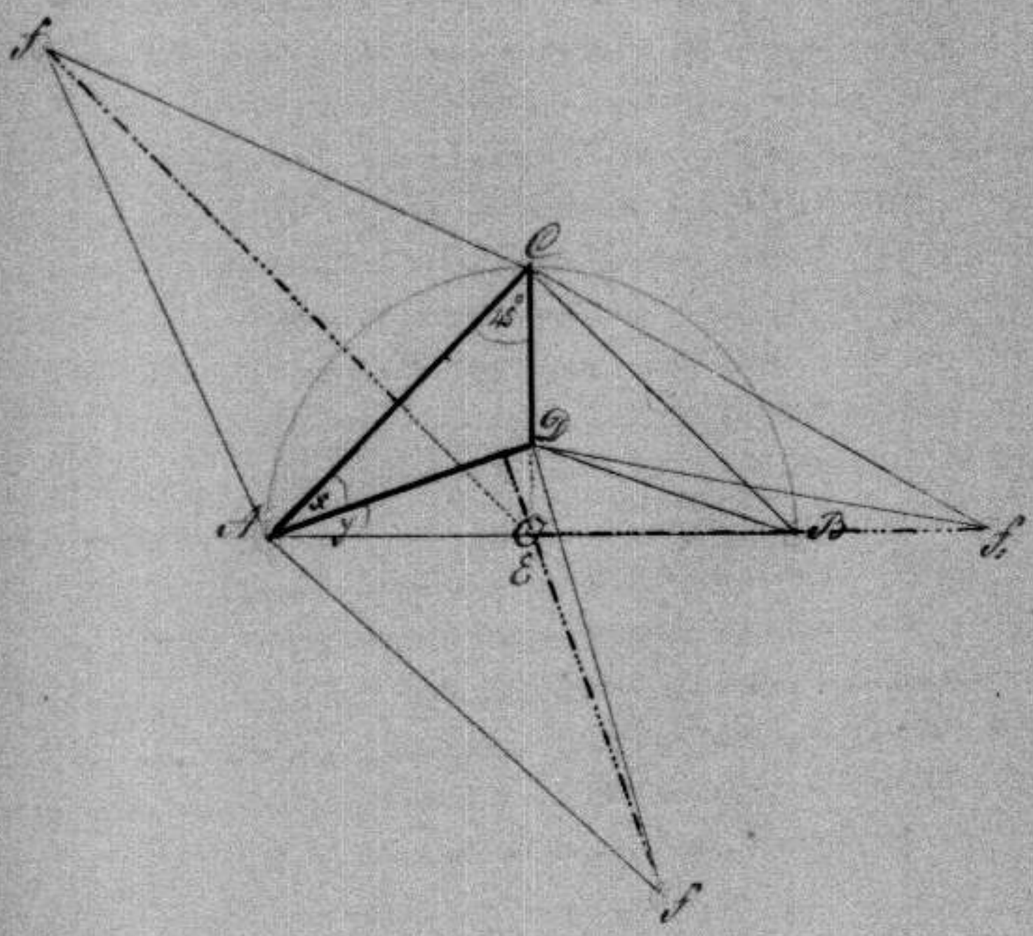

(ábra 2.)

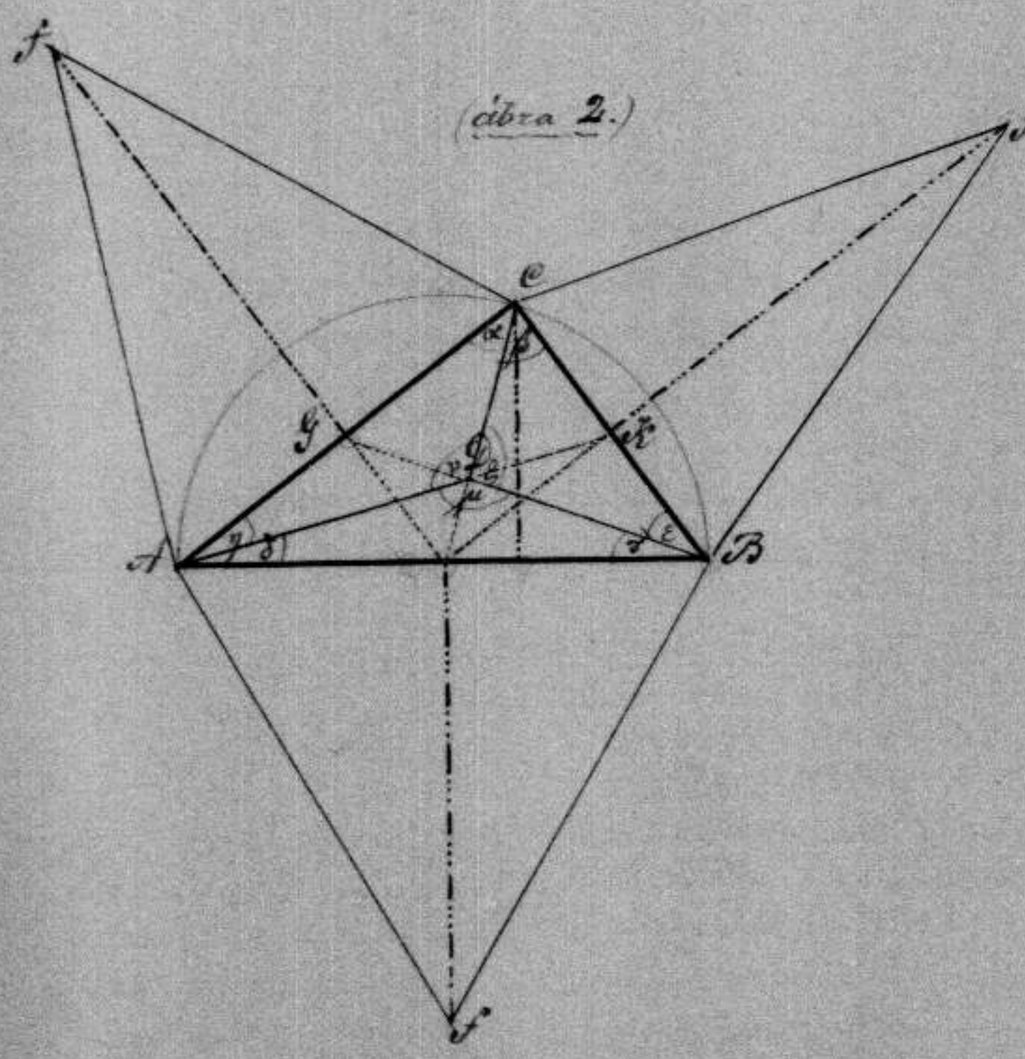

Az ACDO ⅓ rész szögletnél, melynek alaphároms szög:

ACD△ { AC = 3·535534 = ... ∠ ADC = 108° 26′ 5.″86 ; AD = 2·635230 . . . . ∠ ACD = 45° —′—″ ; CD = 1·666666 . . . . ∠ CAD = 26° 33′ 54.″14 } 180°

és ennek oldalhároms szögei: AfC, AfD és CfD.

Az AfC oldalhároms szög oldalai és szögei

AC = 3·535534 . . . ∠ AfC = 41° 24′ 34.″828 ; Af = 5 . . . . . ∠ ACf = 69° 17′ 42.″586 ; Cf = 5 . . . . . ∠ CAf = 69° 17′ 42.″586 } 180°

Az AfD oldalhároms szög oldalai és szögei:

AD = 2·635230 . . . ∠ AfD = 31° 44′ 28.″56 ; Af = 5 . . . . . ∠ ADf = 86° 34′ 30.″78 ; fD = 4·409576 . . . ∠ DAf = 61° 41′ 00.″66 } 180°

A CfD oldalhároms szög oldalai és szögei:

CD = 1·666666 . . . ∠ CfD = 19° 6′ 26.″83 ; Cf = 5 . . . . . ∠ CDf = 100° 53′ 33.″17 ; Df = 4·409576 . . . ∠ DCf = 60° —′—″ } 180°

Itt tehát azon szögek, melyek az ACDO (⅓ rész) szögletet alakitják a következők:

AC = 3·535534 old. szemb. ∠ AfC = 41° 24′ 34.″83 —
AD = 2·635230 " " ∠ AfD = 31° 44′ 28.″56 —
CD = 1·666666 " " ∠ CfD = 19° 6′ 26.″83 —

Ez éppen egy van az a BCDO (⅓ rész) szögletnél is, mert a szöglet ACDO = BCDO, csak hogy az ábra oldalhároms szögei megforditott irányban állanak.

Miként tehát az egész ABCO szögletnél annak oldalaival szemben egyenlőtlen szögek állanak; éppen egy az ⅓ rész szögletekét sem képezhetik egyenlő szögek, s daczára annak, hogy a gúla alaku szöglet ABCO köbtartalma, egyenlő három részre lett metszve, ak, három egyenlő szögletekre még sem metszhető.

2.) Midőn pedig oly szögek képezik az ABCO szögletet melynek alaphároms szög oldalai úgy vannak, mint 3 : 4 : 5 hoz akkor is merőlegesen esik a szöglet O hegyének rebülete, az alsóvá kö zéppontján ugyan, hanem a gúlán CE, ott az ABC alaphároms szöget egy tompa szögü ACE, és egy hegyes szögü, BCE háromszögekre osztja.

Az egész alaphároms szög ABC oldalai és szögei ezek:

AB = 5 cm . . . ∠ (α + β) = γ = 90° —′—″ ; AC = 4 " . . . ∠ (ε + ϑ) = β = 53° 7′ 48.″5 ; BC = 3 " . . . ∠ (δ + η) = α = 36° 52′ 11.″5 } 180°

A tompa szög ∠ AEC = 106° 15′ 37″ ; a hegyes " ∠ CEB = 73° 44′ 23″ } 180°

S az ABC alaphároms szög területe: T

T = AB × AC sin α = 6 □cm ;

és ha az ABC alaphároms szöget, három egyenlő területü háromszögekre: ABD + ACD és BCD felosztjuk, akkor amaknak területe t:

t = (5 × 0·8)/2 = 4 × ⅓ = 3 × 1·333... = 2 □cm .

S e szerint az egész ABCO szögletet, az alaphároms szög ABC, és három oldalhároms szög: ABf, ACf és BCf képezik.

Az ABf oldalhároms szög oldalai és szögei:

AB = Af = Bf = 5 cm ., s a szögek is mind: 60°.

Az ACf oldalhároms szög oldalai és szögei:

AC = 4 cm . . . ∠ AfC = 47° 9′ 22.″99 ; Af = 5 " . . . ∠ ACf = 66° 25′ 18.″50 ; Cf = 5 " . . . ∠ CAf = 66° 25′ 18.″50 } 180°

És a 3-ik oldalhároms szög oldalai és szögei:

BC = 3 cm . . . ∠ BfC = 34° 54′ 54.″708 ; Bf = 5 " . . . ∠ BCf = 72° 32′ 32.″646 ; Cf = 5 " . . . ∠ CBf = 72° 32′ 32.″646 } 180°.

Ha tehát a szöglet ABCO a következő egyenlőtlen három szög által alakult:

az AB oldallal szemben ∠ AfB = 60° —′—″ —
" AC " " ∠ AfC = 47° 9′ 22.″99 —
a BC " " ∠ BfC = 34° 54′ 54.″71 —

/: II. Értekezés „A Szögletekről" 1ső iv.: / és ha

és ha a szögek advák, melyek a szöglet élpeik, akkor az alaphároms szög oldalai is meghatározhatók; és miután az egész gulaalaku szöglet ABCO magassága ez esetben:

$$M = 5 \sin 60° = 4{\cdot}330130^{cm};$$

e szerint meghajlik az ACf. O felé x szög alatt,

t. $x = 70° 53' 36''_{\cdot 32}$

a BCf oldalhároms szög meghajlik y szög alatt:

t. $y = 65° 12' 31''_{\cdot 63}$;

míg a harmadik oldalhároms szög ABf merőlegesen áll, mert: $fE = 5 \sin 66° 25' 18''_{\cdot 506} = 4{\cdot}582579^{cm}$

és $fK = 5 \sin 72° 32' 32''_{\cdot 46} = 4{\cdot}769703$.

tehát $M = fB \sin x = fK \sin y$.

S az egész gulaalaku szöglet ABCO köbtartalma:

$$K = \frac{T \times M}{3} = 8{\cdot}660260^{k.cm}$$

tehát $\frac{K}{3} = k = \frac{t \times M}{3} = 2{\cdot}886753$ „ .

Ha most már azon szögeket is meghatároznók, melyek az $\frac{1}{5}$ rész szögletekre alakítják, akkor az ABDO szöglet alaphároms szögeinek ABD oldalai, és az azokkal szemben álló szögei, ezek:

ΔABD

$AB = 5^{cm}$	t. μ =	$144° 14' 46''_{\cdot 28}$
$AD = 2{\cdot}848000$	t. ε =	$19° 26' 23''_{\cdot 94}$
$BD = 2{\cdot}403685$	t. δ =	$16° 18' 49''_{\cdot 78}$

$\Big\} 180°$

Ennek oldalhároms szögei pedig: ABf, ADf és BDf.

Az ABf oldalhároms szög oldalai és szögei: lévén

$AB = Af = Bf = 5^{cm}$; a szögek is mind: $60°$.

Az ADf oldalhároms szög oldalai és szögei:

$AD = 2{\cdot}848000$	t. AfD =	$34° 30' 55''_{\cdot 81}$
$Af = 5^{cm}$	t. fAD =	$61° 19' 23''_{\cdot 28}$
$Df = 4{\cdot}409576$	t. fDA =	$84° 9' 40''_{\cdot 91}$

$\Big\} 180°$

És BfD oldalhároms szög oldalai és szögei:

$BD = 2{\cdot}403685$	t. BfD =	$28° 56' 53''_{\cdot 81}$
$Bf = 5^{cm}$	t. fDB =	$89° 11' —''$
$Df = 4{\cdot}409777$	t. fBD =	$61° 52' 6''_{\cdot 19}$

$\Big\} 180°$

És miután az $\frac{1}{5}$ rész szöglet ABDO magassága is:

$$M = 5 \sin 60° = 4{\cdot}330130^{cm}$$

$$fg = 5 \sin 61° 19' 23''_{\cdot 28} = 4{\cdot}386697.$$

$$fg_1 = 5 \sin 61° 52' 6''_{\cdot 19} = 4{\cdot}409333$$ „ ; e szerint meghajlik az ADf oldalhároms szög a szöglet hegypontja O felé x_1 szög alatt, mert:

t. $x_1 = 80° 47' 17''_{\cdot 141}$; és $fg \sin x_1 = M$;

míg a Bf$_1$D oldalhároms szög meghajlási szöge t. y_1.

t. $y_1 = 79° 7' 26''_{\cdot 929}$; és $fg_1 \sin y_1 = M$.

E szerint az ABDO $\frac{1}{5}$ szöglethez, a köv. szögek képzik:

az AB oldallal szemben, t. AfB = $60° — ' —''$ —

„ AD „ „ t. AfD = $34° 30' 55''_{\cdot 81}$ —

„ BD „ „ t. BfD = $28° 56' 53''_{\cdot 81}$ —

Az ABD (= $\frac{1}{5}$ része s ABC) alaphároms szög területe:

$$t = \frac{AB \times AD \sin \delta}{2} = 2^{\square cm}$$

tehát az ABDO ($\frac{1}{5}$ rész) szögletnek a köbtartalma:

$$k = \frac{t \times M}{3} = 2{\cdot}886754^{k.cm}.$$

A második ($\frac{1}{5}$ rész) szöglet ACDO, alaphároms szögének ACD oldalai és szögei következők:

ΔACD

$AC = 4^{cm}$	t. ν =	$122° 34' 26''_{\cdot 78}$
$AD = 2{\cdot}848000$	t. $\varkappa$ =	$36° 52' 11''_{\cdot 50}$
$CD = 1{\cdot}666666$	t. η =	$20° 33' 21''_{\cdot 72}$

$\Big\} 180°$

Az ezen ACD ($\frac{1}{5}$ rész) alaphároms szöghez tartozó oldalhároms szögek: ACf, ADf és CDf.

Az ACf

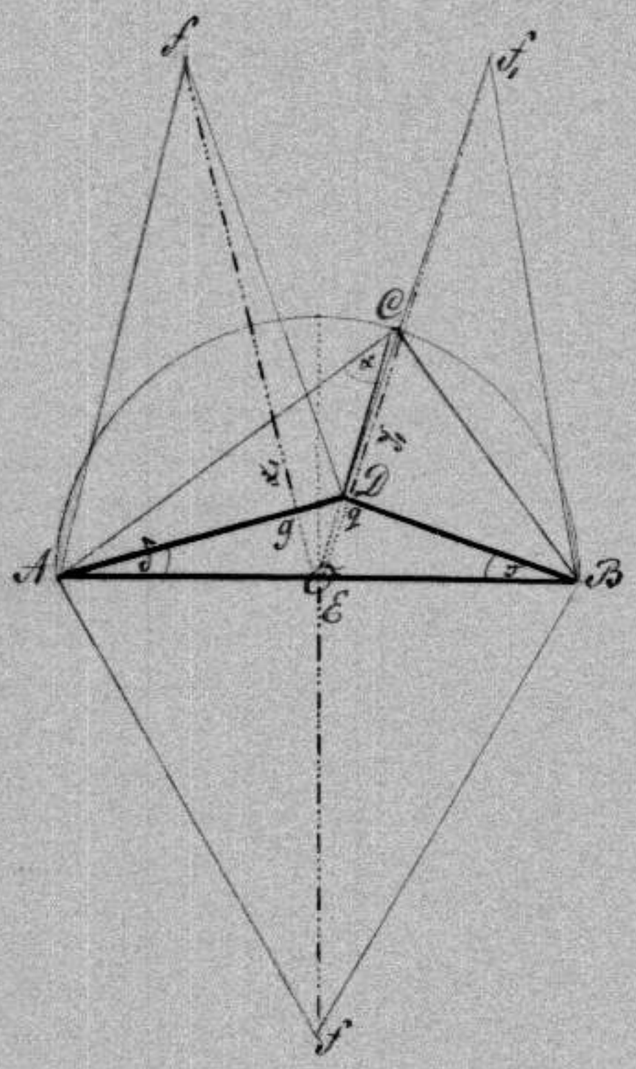

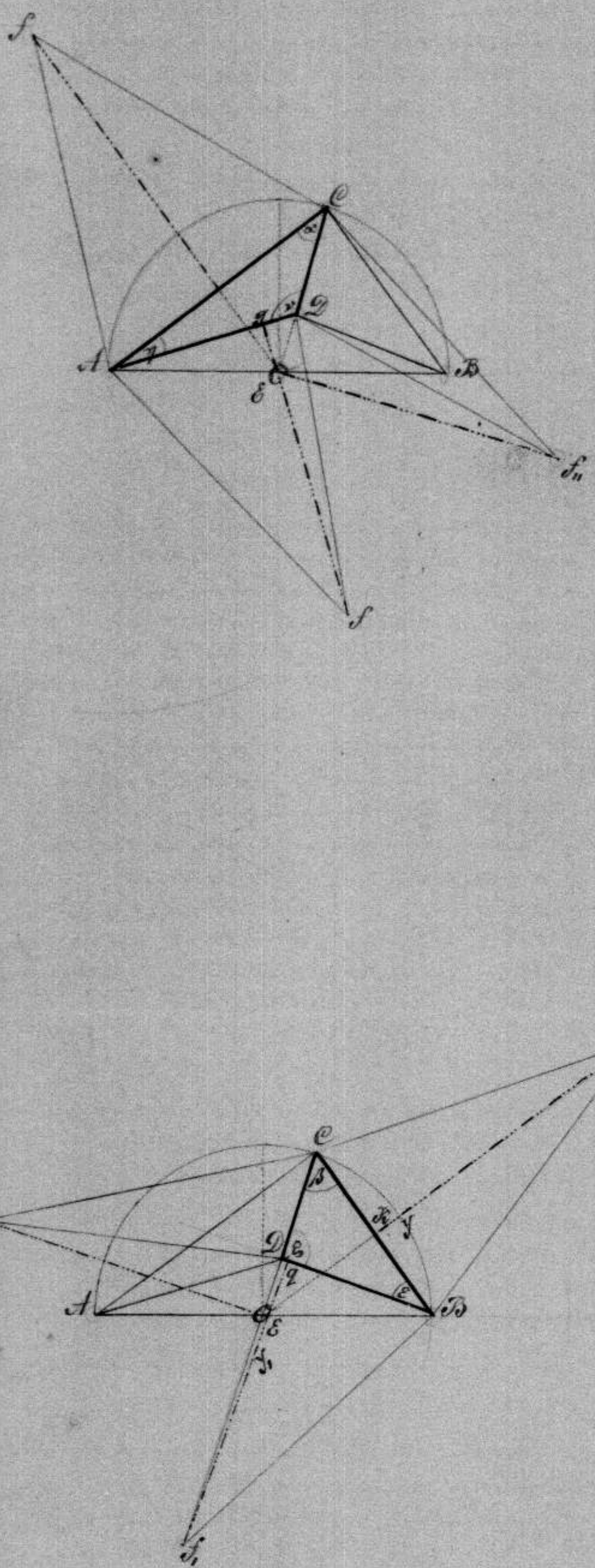

Az ACf oldalháromszög oldalai és szögei:

$AC = 4^{cm}$	$\angle AfC = 47° 9' 22.''99$	
$Af = 5$ "	$\angle ACf = 66° 25' 18.''50$	$180°$
$Cf = 5$ "	$\angle CAf = 66° 25' 18.''50$	

Az ADf oldalháromszög oldalai és szögei:

$AD = 2.848000$	$\angle AfD = 34° 30' 55.''81$	
$Af = 5^{cm}$	$\angle ADf = 84° 9' 40.''91$	$180°$
$Df = 4.409576$	$\angle DAf = 61° 19' 23.''28$	

A $CDf_{''}$ oldalháromszög oldalai és szögei:

$CD = 1.666666$	$\angle Cf_{''}D = 19° 6' 23.''62$	
$Cf_{''} = 5^{cm}$	$\angle DCf_{''} = 60° \_' \_''$	$180°$
$Df_{''} = 4.409576$	$\angle CDf_{''} = 100° 53' 36.''38$	

Mintánpedig más kimutatva lett, hogy:

$$Ff = 4.582579\,;\quad fg = 4.386697\,;\quad \text{és } Ef_{''} = M\,,$$

$\angle x = 70° 53' 36.''98$; $\angle x_1 = 80° 47' 17.''14$; és $\angle DCf_{''} = 60°$,

ezek szerint áll, ezen $ACDO(\frac{1}{3}$ része) szögletnél is:

$$Ff \sin x = fg \sin x_1 = Cf_{''} \sin 60° = M\,.$$

Ez az $ACDO(\frac{1}{3}$ része) szögletet, a köv. szögek képezik:

Az $AC = 4^{cm}$ old: szemb: $\angle AfC = 47° 9' 22.''99$

" $AD = 2.848000$ " " $\angle AfD = 34° 30' 55.''81$

" $CD = 1.666666$ " " $\angle Cf_{''}D = 19° 6' 23.''62$

S egy szinten az alaphároms. ACD területe:

$$(\triangle ACD)t = \frac{AC \times AD \sin \gamma}{2} = 2^{\square cm}\,;$$

míg az $ACDO(\frac{1}{3}$ része) szögletnek költsége:

$$k = t \times M = 2.886754^{k.cm}.$$

A harmadik($\frac{1}{3}$r) szögletnek $BCDO$, melynek alaphároms. $\triangle BCD$, és BCf; BDf és $CDf_{''}$ oldalháromszögek által képeztetik, valamennyi tényezői egy is már meghatározva lévén, azok itten csak ismételve jegyeztetnek fel:

$\triangle BCD$

$BC = 3^{cm}$	$\angle \alpha = 93° 10' 46.''94$	
$BD = 2.403685$	$\angle \beta = 53° 7' 48.''50$	$180°$
$CD = 1.666666$	$\angle \varepsilon = 33° 41' 24.''56$	

S annek az oldalháromszögei BCf; BDf_1 és $CDf_{''}$;

A BCf oldalháromszög oldalai és szögei:

$BC = 3^{cm}$	$\angle BfC = 34° 54' 54.''708$	
$Bf = 5$ "	$\angle fBC = 72° 32' 32.''646$	$180°$
$Cf = 5$ "	$\angle fCB = 72° 32' 32.''646$	

A BDf oldalháromszög oldalai és szögei:

$Bf_1 = 5^{cm}$	$\angle BDf_1 = 89° 11' \_''$	
$Df = 4.409777$	$\angle DBf_1 = 61° 52' 6.''19$	$180°$
$BD = 2.403685$	$\angle Bf_1D = 28° 56' 53.''81$	

A $CDf_{''}$ oldalháromszög oldalai és szögei:

$CD = 1.666666$	$\angle Cf_{''}D = 19° 6' 23.''62$	
$Cf_{''} = 5^{cm}$	$\angle CDf_{''} = 100° 53' 36.''38$	$180°$
$Df_{''} = 4.409576$	$\angle DCf_{''} = 60° \_' \_''$	

és mintán $fK \sin \gamma = Cf_{''} \sin f_{''}CD = M$, e szerint megfejlik az oldalháromszög BCf γ szög alatt

" " " BDf_1 γ_1 " " az

O hegyponthoz, lévén: $\angle \gamma = 65° 12' 31.''63$

$\angle \gamma_1 = 79° 7' 26.''53$

míg az oldalháromszög $CDf_{''}$ mérőlegesen áll, mint hogy: $Cf_{''} \sin 60° = Ef_{''} = M$.

S így ezen $BCDO$ szögletnek ezt, a köv. szögek képezik:

$BC = 3^{cm}$ oldallal szemben, $\angle CBf = 34° 54' 54.''708$

$BD = 2.403685$ " " $\angle Bf_1D = 28° 56' 53.''810$

$CD = 1.666666$ " " $\angle Cf_{''}D = 19° 6' 23.''620$

tehát, a BCD alaphároms. terület szinten:

$$t = \frac{BC \times BD \sin \varepsilon}{2} = 2^{\square cm}$$

s egy szinten a $BCDO$ szögletnek költsége:

$$k = t \times M = 2.886753^{k.cm}.$$

S mindamellett azonban, hogy az egész $ABCO$ szöglet költségének ugyéjen három egyenlő részre lön mértsze, a harmadrész szögletek szögei még sem egyenlők, minthogy a nem egyenlő oldalakkal szemben, egyenlőlen szögek állanak. —

(ábra 3.)

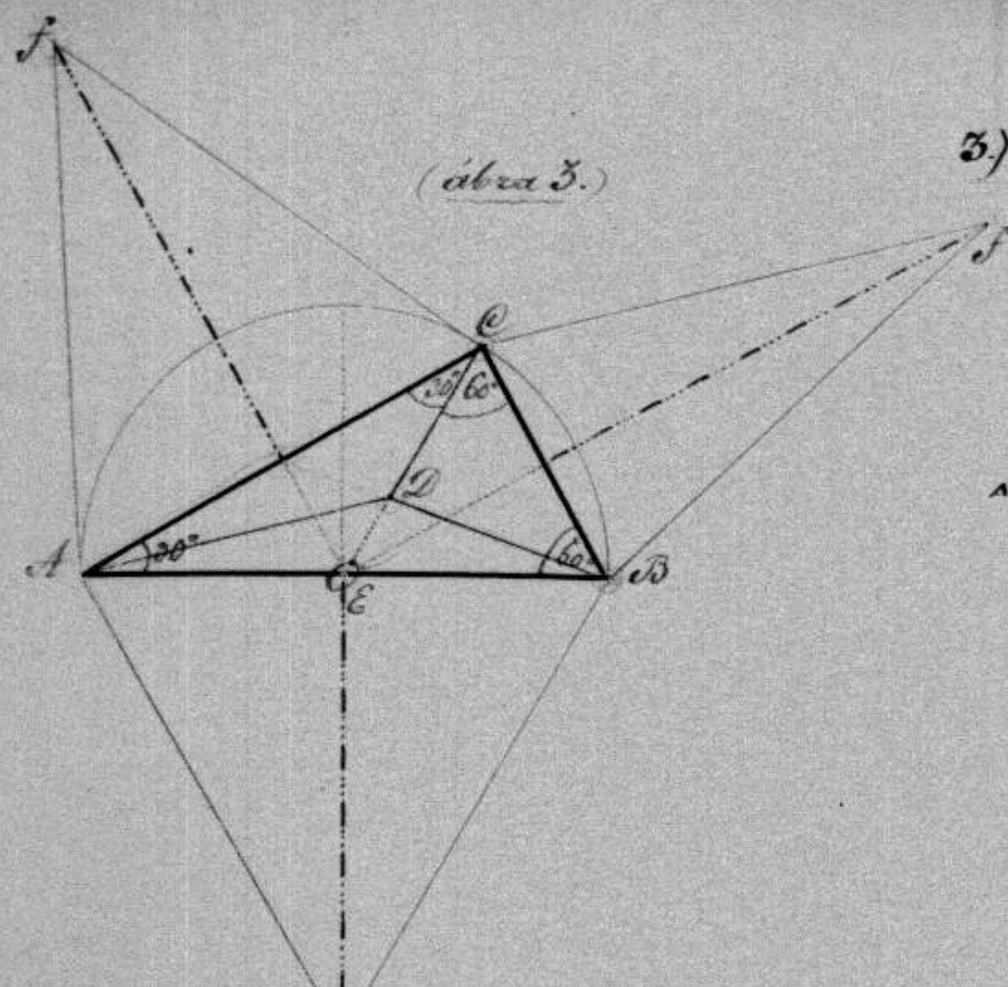

3.) A harmadik esetben, midőn a két befogó – mint egy és ugyan azon körnek húrjai, – és a kisebb befogó, a kör sugarával egyenlő, akkor is a szöglet ABC0 hegyének függőleges vetülete függőlegesen esik a kör átmérőjének középpontjára, és az alaphárom szöget a kör sugara, szintén két egyenlő területű: AEC = 120° tompa szögű, és BEC = 60° hegyes szögű háromszögekre metszi, s ez esetben egy vonnak az ABC alaphárom szög oldalai, mint: BC : AC : AB = 2·5 : 4·330130 : 5 méternek:

$$AB^2 = (AC^2 + BC^2)$$
$$25 = (6{\cdot}25 + 18{\cdot}75)$$

tehát: $BC = AB \sin 30° = AB \cos 60°$.

ell. ell. all.

4.) Az említett negyedik esetben pedig, midőn az ABC alaphárom szögben, az átmérő és az érintő kéjerik a derékszöget, a szöglet ABC0 hegyének függőleges vetülete, már nem az átmérő, hanem a legnagyobb oldal AC körívpontjára esik, s a szöglet a következő szögekből alakul: u. m.

AC = 5·773496 m. old. szemb. ∠ AfC = 70° 30' 43".360 —
AB = 5 m. " " ∠ AfB = 60° — ' — " —
BC = 2·886748 " " ∠ BfC = 33° 33' 26".246 —

akkor az oldalháromszög magassága fg (a AfB) meghajlik a hegypont 0 felé, x szög alatt:

∠ x = 70° 31' 33".33

a BfC oldalháromszög pedig meghajlik y sz. alatt

∠ y = 58° 30' 57".69;

míg az oldalháromszög AfC, merőlegesen áll; mintán pedig Ef = M = Af sin 54° 44' 3".323

tehát $M = 4{\cdot}082415$ m

mivelhogy $M = fg \sin x = fk \sin y$;

s a szerint: $AB^2 = 25{\cdot}0000$
$+ BC^2 = 8{\cdot}3333$
$AC^2 = 33{\cdot}3333$.

S ez esetben a legnagyobb oldal AC kétszerte oly nagy, mint az érintő BC.

ell. ell. all.

A fennebbiek szerint tehát, az utóbb sorolt két esetben is, egyenlőtlen szögek állván szemben, az egyenlőtlen oldalakkal, a szöglet ABC0, egyenlő ⅓ részt szögletekre nem metszhető. —

Miskolczon, 1886. márczius hó 16-án.

Darvay Lajos sk
nyug. m. kir. erdőmester.

/: III. Értekezés: „A szögletekről." 2-ik ív. :/

III o/p. 4 drb. 1884 maj 19.

9 pont.

Ét. máj. 20. 1884.

183. 92

Átvette a III Osztályhoz

Budapest 1884 május 24

Főigazgatóság

főnöki

„Im Leiden, kann dich dein Leiden meistern,
In der Geschäftigkeit, im Wünschen dein Ersatz sein,
Dein Wissen theilest du mit vorgezogenen Geistern,
Nur die Kunst, o Mensch! hast du allein.“

Schiller

„Szegalomban, mich a mestered,
Ügyességben, féreg a kisded,
A tudásod, másokkal osztod,
Csak művészet, ember! sajátod.“

Ábel

21/1884

~~181.~~

Érk. März 20. 1884

Budapest
1884. márczius hó
9.

Nagyságos főtitkár ur!

Az akadémia ügyrende értelmében az I. osztály körébes megjelenő munkáskból bátorkodom kérni:

Szinnyei kötöszök ej megjelent utolsó kötetét (a két elést már megkaptam)

Szinnyei finn-magyar szótárát;

annak idején a Szilády által kiadott Régi m. költök tárának folytatásait (I–IV már bistrkomban van). Kitűnő tisztelettel

Goldziher
l. tag.

Nagyságos titkári hivatal

Mellékelve nevezetem van szerencsém értekezési-
nek Kéziratát tiszteletteljesen beterjeszteni.

Egyszersmind bátor vagyok kérni, hogy értekezésemet
külföldön is kiadhassam.

Nagyságodnak

Budapest. 1884. máj. 19 alázatos szolgája

Dr Fodor József

akad. r. tag.

III ofs. 9 érdek. 1884 máj 19.

10 pns

40/1884

Mélyen tisztelt I. Osztály!

„A-da-de helynév-képző kérdése" című értekezést, melyet
/. az /. alatt ezennel szerencsés vagyok benyújtani, benyújtottam én már
1882-i szeptemberben is a M. Tudom. Akademia főtitkári hivatala útján a
mélyen tisztelt Osztályhoz oly kéréssel, miszerént azt az osztály-ülésen föl-
olvastatni, a tisztelettel most is mellékelt pecsétes levelet azonban, mely
nevemet rejti, fölbontani a mélyen tisztelt Osztály csak akkor kegyesked-
jék, de akkor minden-esetre, ha az értekezés 12-ik lapján álló szerény indítványom
sorsa is így vagy úgy el lesz intézve.

Az értekezés, 1883-i októberben történt tudakozásom folytán, az érintett
//. pecsétes levéllel együtt, mely fölbontva nincs, a //.-vel jelölt irat kíséretében
hozzám visszakerült. Ez irat azonban, mely tartalmából ítélve, bírálat akar
lenni, megnevezve nincs; s noha végső szavai szerént „az I osztály 1882-i no-
vember 25-i értekezletéből kellett volna kiadatnia, hivatalos aláírással kiadva
nincs — valószínűleg azért, mert a mélyen tisztelt Osztály értekezlete az ekként
elébe terjesztett bírálatot magaéivá nem tehette.

Értekezésem és indítványom sorsa tehát (a M. T. Akad. ügyrendének
25§ f) pontja értelmében, mely szerént „minden osztály-értekezlet határozatairól
jegyzőkönyvet vezet, melynek közérdekű pontjai az osztály-ülésnek bejelentendők")
maig sincs eldöntve. Ezért nincs hát fölbontva a nevet rejtő levél is.

Azt, hogy a mélyen tisztelt Osztály értekezlete a lefolyt egész év alatt sem
rendelt el újabb bírálatot: annak vélem tulajdoníthatni, hogy a tárgyalást
igénylő dolgok fölhalmozódása miatt e kérdés már feledésbe is ment.

Örömest feledtem volna ezt, megvallom, én magam is, ha értekezésem
figyelmeztetőül fogadva, hallgatólagos javulást tett volna szerencsés maga után
vonni.

De minthogy a „Budapesti Hirlap" f. é. január 26-i tárcájában F. M. aláírással
a „Magyar nyelvőr és hatása" oly módon lön ismertetve, hogy abból az ellenkezőre kell
következtetnem: —

és minthogy másfelül ~~az ily~~ — mint várni méltán is lehetett — az ismertető
tárcacikk tartalmát azóta megrósák s megróla azt Márki József tár is a M. Acad. Szem-
le f. é. II. füzetében úgy, hogy a -da -de ellen még folytonosan tartó gúnyolódásra sem
marads adós: —

végül minthogy az ily egyesektől eredő s általánosságban mozgó megrovások a magának szaktekintélyt követelő Nyelvőr gúnyjai ellen az újabb nemzedéknél, mely ~~már~~ a tankönyvek, tanszékek és napi lapok által mármár szélsére fölkapott e nemű visszaélésekből kénytelen táplálkozni, tapasztalás szerint semmit sem használnak:

nehogy a, nemes föladatával ilykép visszaélő, Nyelvőr által már is okozott nagy nyelvzavar, főkép a nevelés és közoktatás terén, még tovább is folytassa — és pedig tulajdonképpen a M. Tudom. Akadémia tekintélyének rovására s ennek mintegy cége alatt folytassa — országszerte romboló hatásúl:

nem tartózkodhatom tovább ez értekezést még egyszer benyújtani a mélyen tisztelt Osztálynak, esedezve, kegyeskedjék azt a ///.-vel jelölt iratra vezetett szerény észrevételeimnek szives figyelembe vétele mellett, az osztály-ülésen leendő fölolvasásra elfogadni és a 12-ik lapon álló indítványt elintézni.

Mély tisztelettel

Budapesten 1884-: márc. 19-én

„A -da -de helynév-képző kérdése" cimü értekezés szerzője — a tisztelettel mellékelt pecsétes levélben.

89
1884

A Magyar Tudományos Akademia

I. vagyis a nyelv- és szépstudományi

osztályhoz

mély tisztelettel

az,

akinek neve a hasonló tisztelettel mellékelt

pecsétes levélben rejlik.

1/. „A -da -de helynév-képző kérdése" c. értek.

2/. Egy ezen értekezésre vonatkozó irat.

89
1884

Nagyságos Gyulai Pál urnak, mint a M. Tudom. Akademia I. osztálya nagy érdemű titkárának
Budapesten.

Mélyen tiszelt Titkár Ur!

Midőn „A-da-de helynév-képző kérdése sat" cím alatt ide zárt értekezést fölolvasás végett, ~~végett~~ a benne foglalt indítványt pedig elintézés végett is, Nagyságod kezeibe mély tisztelettel beszármaztatni bátor vagyok:

hasonló tisztelettel és bizalommal esedezem, kegyeskedjék a most említett indítványnak elfogadását, ismert elveiből folyó szavazatával elősegíteni.

Bocsánatot kérek, hogy ezt megbízottamnak, kit személyesen leendett kézhez szolgáltatására utasítottam, könnyelmű megfeledkezése miatt még csak ma küldhetem be.

Nagyságodnak sokszor tapasztalt szíves jó indulataiba ajált

mély tisztelője
az, aki
a pecsétes levélben rejtezik.

Bp 1884 IV. 27.

27

88
1884

A M. Tud. Akadémia
őszi ülésének,
Zárt ülésen tárgyalásra

Nagyajtai
Fraknói Vilmos
főtitkár urnak

Barsi.

17

Bemutattatik a ~~III~~
~~osztály~~ Harasiewicz
Frigyes r. t. ev segéd
megyaintézőnek vonat-
kozó kérvénye tárgyá-
ban kiküldött bizott-
sági jelentése. ~~A~~
~~bizottság~~ A bizottság
jelentésével ~~a III~~
a nevezett rendes tagnak
a III osztály által mely
előterjesztésével kiemelt
tudományos érdemeire
és azon körülményekre,
melyekre a növénytani
tudomány tőle várhat,
ajánlja, hogy az ő
kérésére
ülési hivatalossa az
alapszabályok 8 §. a
évi 400 forint jegyű
~~meg~~ megszavazása az
Ige. Tanácstól
kérje az Ig. Tanácstól

A j. elf.

Kiírt részlet
a M. Tud. Akadémia III. osztályának
1884 márczius 17-én tartott értekezletén
felvett jegyzőkönyvéből.

4. A ma tartott math. és természettudományi bizottsági ülésből, melynek tárgya volt a tudományos munkálkodásra kért pénzsegélyek kiosztása, áttétetett az értekezlethez Hazslinszky folyamodása, minthogy az nem concret esetre vonatkozik, hanem általánosan a magyarhoni virány összeállitásának folytatására, melyre sem az irodalmi segédeszközöket megszerezni, sem az utazási költségeket fedezni nem képes. Kér tehát néhány évre 400 frt segélyt.

Ismeretes lévén egyrészt anyagi körülményei, másrészt munkássága és tudományos képzettsége, botanikai irodalmunk ezen kipróbált bajnokának, az osztály egyhangulag oda nyilatkozott, hogy segiteni méltányos, de a modalitás megállapitása nincs nehézség nélkül. Szóba jött ötet soron kivül is ajánlani egy olyan évi dijra, minőt még néhány legrégibb rendes tag húz, de ilyen hely az osztály tudtával nincs üresen, tehát az határoztatott, hogy tétessék át az ügy az összes üléshez azon kéréssel, hogy 1884-évre kivételesen 400 frt segélyre ajánlja az Akadémia az Igazgató Tanácsnak; ha pedig egy hely üresedésbe jönne, az adassék Hazslinszkynak, mint ugyis egy öregebb rendes tagnak, ki egész életét a tudománynak szentelte.

Akad. 8§-ával

Szabó.

Tisztelt Szakosztály!

Miuthogy értekezésemet az irassenek fejlődéséről a bírálat elbirálása miatt mindeddig nem Kaptam vissza, hogy azt rajta alá rendezhessem, — s láthatólag a beérkezés után is a táblák hosszadalmas készítése miatt több hónapig fog tartani, mig a munka nyomtatásban megjelenhetnek, — kérem a tiszteli Szakosztályt megadni az engedélyt arra, hogy értekezésemnek tartalmát Kivonatban valamely külföldi szaklapban közölhessem. Okaim ezt tenni ugyanezt arra, mert dolgozatomban sok fáradságos irodalmi foglalatosság, a melyek közlésében nem szeretnék más által megelőztetni, — másrészt kivánatos az eredmények közlése annak szempontból is, hogy a kamatban megejtett vizsgálatokról s tudományos haladásról a külföldnek is tudomása legyen.

Ez által a T. Akadémia privilégiumának semmi sem fog, mert az eredmények csak Kivonatban lesznek közölve, — s a kivonat elején még fog említtetni, hogy a dolgozat teljességében a m. tud. Akadémiánál lett bemutatva.

Egyszersmind Kérem a magyar munka birálatának megtételét elrendelni.

Budapesten 1884. Március hó 14én

Marmarosi tiszteletével
a t. szakosztálynak
legkészségesebb szolgája
Dr Natalkovics Géza,
k. tag.

III oft 3k cirkl. 1884 márc 17.

3 pers

87
1884

A mgy. tud.
Akadémia III. osztályához

Dr Natalkovits Géza 1. tag
[illegible]

A mezőgazdasági
Nagymélt[ósá]gos Közoktatásügyi Miniszter Úrhoz.

~~Budapesti Tudományegyetem~~
~~mérnöki kar~~

Budapest 1884 március 10-én

A második osztálynak leg-
közelebbi értekezletében
jelentést tőrbeni, hogy a
jelen évi nagygyülésen több-
ször a 3 kérdés tárgyalandó
vált, mely a mezőgazdaság körébe,
ág, és melyeknek jutalmazására
"közelkező" alapok szolgal-
nak:

1) Első magyar Biztosító Tár-
saság jutalma 500 forint
a mezőgazdasági Biztosí-
tás rendelkezésére áll.

2.) Dósa alapból 50 arany,
keresztkedelmi kérdés.

3) Ullmann-alapból 760
arany forint mezőgaz-
dasági kérdésre.

Van szerencsém az or-
szágos hatósági ~~határozatból~~ ~~Vagy~~
~~mélyen tisztelettel~~ tisztelettel felkérni, hogy a
Tóth Kálmán, Hofmann
Pál és Vészey Tamás
akadémiai tagurakkal
érintkezésbe bocsátkoz-
ván, az említett jutal-
maknak megfelelő"

† a tisztelettel kérvőtársaival felkérni, hogy az említett jutalmaknak megfelelő"

† legközelebbi
ülésében

pályakérdéseket formulázni, és a formulázott kérdések szövegét a II osztálynak/bemutatni/~~kegyeskedjék~~ szíveskedjék

86/1884

Nagymélt[ó]ságu Dauler Ferdinand
~~A vallás- és közoktatásügyi Miniszterhez~~ a Akadémiai másod elnök úrnak.

Budapest 1884 március 10-én.

A f. é. akadémiai nagy gyülésen, a Szabolcsy-alapból 100 arany jutalom kitüzendő jeligés kérdése.

Az akadémia II osztálya Nagymélt[ó]ságodhoz kivül, t. c. Toldy Károlyné, Hofmann Pál, és Vécsey Tamás akadémiai tagoknak kér fel, hogy erre jutalomnak megfelelő kérdést formulázni méltóztassanak.

Midőn szerencsém van Excellentiádnak az osztály e határozatáról jelentést tenni, mély tisztelettel jelkérem, hogy a nevezett akadémiai tagoknak ésmeretében bocsátkozni a megállapitandó kérdés szövegét a második osztálynak bemutatni kegyeskedjék.

85
1884

Magyar tudom. Akademia

Tekintetes I. osztálya Szakbizottsága!

Bátorkodom az ide
mellékelt munkálatot „Az igenév
használatáról" azon alázatos
kéréssel benyujtani, miszerint
azt kegyesen megbiralálni és
elfogadni méltóztassék.

Igyekeztem benne az igenév
(nomen infinitivum) alapjelentését
és Pethő Gellértnek nyomán
annak használatát megállapítni.
Vajjon e munka operae pretium

84
1884

volt-e, az a Tekintetes Szakbizottság
elnöke" ítéletétől függ, melynek
legyen jó indulatába ajánlottan
maradam
Tekintetes Szakbizottság

N. Szebenben Március 18-án
1884.

alázatos szolgája
Veress Ignác.

Méltóságos Báró. Úr!

Hivatkozván azon körülményre, melynek fölemlitésével Schaarschmidt segélyezése iránt való megkeresésemet a minap Méltóságodhoz intéztem, nem tehetem, hogy egy másik derék fiatal munkásunknak Dr. Simkovics Lajosnak levelét egyszerüen ne közöljem, van-nak tartalmát is a Tisztelt Bizottságnak, ha én illető ülésén személyesen jelen nem lennék, figyelmébe ne ajánljam.

Kérem Méltóságodat a közvetitésre; miben annál inkább bizom, minél inkább meg vagyok győződve, hogy Simkovics-nak kiváló érdemességü munkálkodására Méltóságod előtt szintúgy ismeretes mint előttem.

Egyébkint még arra is kérve Méltóságodat, hogy felelettadásával ne fáradozza magát, élek ez alkalom-mal is azon kitüntető tiszteletem kifejezésére, melylyel mindenkor vagyok.

Kalocsa, 1884. martius 5.

Méltóságodnak

alázatos szolgája
Dr Haynaldi
Kalocsai érsek

83
1884

5

82/1884

A magy. tudom. akadémia I. osztályához.

Dr. Kohut Sándor „Aruch complesum" című munkájának segélyezése ügyében véleményadásra hivatván fel, arra jelentésre hivatkozhatom, melyet vagy 5-6 évvel ezelőtt Ballagi Mór t. t. és a tisztelettel alulirott a t. osztály elé terjesztettünk.

E jelentésben a szóban forgó munka segélyezését, melynek akkor még csak első kötete volt megjelenőben, teljes határozottsággal és jó lelkiismerettel ajánlhattuk; — most, midőn e nagyszabású tudományos vállalat már a IV. kötetig haladott, — nem csekély jele a kiavató vas szorgalmának és a külső akadályok elől vissza nem riadó kitartásának — annál halhatósabban pártolhatom Dr. Kohut folyamodását.

Dr. Kohut nagy fába vágta fejszéjét, midőn az „Aruch complesum" kiadására vállalkozott. —

A kinek fogalma van az ngynevezett talmudi- és midrás irodalomnak, — melyben a zsidók legrégibb irás- és törvénytudománya van lerakva — nagy terjedelméről és ily óriási terjedelmü irodalom szövegének correkt hagyományozásával járó nehézségekről, az méltatni fogja R. Nathánnak, a XI. században élő római orvosnak azt a törekvését, hogy ez irodalomhoz lexikont készitsen, melyben mindkét talmud (mert kettő van: jerusalemi és babyloniai) és az összes midrásokban előforduló szavakat megmagyarázza és a legfontosabb helyeket, melyeken azok előfordulnak, pontosan megjelölje. — A talmud azon

4 S.

az iskolai nyelven lévén irva, melyet a zsidók abban az időben használtak, az idegen kultúrkörök hatása folytán pedig, melyekkel a zsidók érintkezésbe, ebbe a nyelvbe is rengeteg sok idegen szó (perzsa, görög, latin, stb) különösen jogi műszó keveredett, melyek sokszor teljesen átmódosulva, alig felismerhetően találhatók a szövegekben. A XVII. században egy másik Benjamin Mussafia, különösen a görög szók magyarázatával toldotta meg az Áruch-ot, és ily bővített alakban e munka egészen Buxtorf-ig, ki azt a „Lexicon talmudicum" szerkesztésénél kalmával főkútforrásul használta, az egyedüli szótári segédeszköz volt a talmud tanulmányában. Mint ilyen még a legujabb szótári kisérletek által sem tétetett fölöslegessé.

Az Áruch-nak első nyomtatott kiadása 1480 előtt jelent meg Mussafia toldásaival legelőször 1655-ben jelent meg nyomtatásban. Azóta számos kiadásban látott napvilágot. De e fontos munka szövege e kiadásokban oly annyira meg van rontva, meg a helyek, a melyek a magyarázatok megvilágítására idéztetnek, oly fogyatékos, néha teljesen megbirhatlan módon vannak idézve, hogy az Áruch szövegének kritikai helyreállítása és az idézetek pontos kimutatása mindig égetőbb szükségnek mutatkozott azokban a tudományos körökben, melyek ez irodalommal foglalkoznak, és tudjuk, hogy nem csak theologusok szorulnak ez irodalom tanulmányozására, hanem érdekelve van abban az orientalistáknak is nagy része, kik a közelben Krisztus előtt és egészen a VI. századig Kr. u. Palaestinának nyelveivel és régiségeivel foglalkoznak, melyekre nézve épen ez irodalom egész bányáját nyitja a fontos adatokat tudnivalóknak. Mindezek számára az Áruch correct és használható kritikai szövege, mint az egyedüli kulcs e rengeteg

vas

terjedelmü irodalomhoz, égető szükségegé vált.

Kohut ur nagy szorgalommal gyüjtötte az anyagot a megromlott szöveg kritikai helyreállitására. ~~Ehhez~~ hozzá vette a régi kiadásokat, az összes kézirati apparátust, mely europai nyilvános és magánkönyvtárakban feltalálható volt, collationálta; ez apparátusról terjedelmes beveze-tésében ad számot. De nemcsak magának a munkának kéziratait hasonlitotta össze, hanem utána járt mindazon régi helyeknek, a melyeken az Áruch-ból egyes részletek idéztetnek, és ez idézeteket is - természetesen ezeket is a kéziratok összehasonlitása után - igen ügyesen használ-ta fel a szöveg kritikájára. Azután mindazon talmud- és midrás-helyeket, melyek az alapmunkában felhoztatnak nagy fáradsággal utána járt, rectificálta ezek szövegét, és melléje tette a hely pontos idézését. Egy szóval mindent meg-tett, a mit lelkiismeretes kiadó egy fontos régi munka fel-élesztése érdekében megtehet.

De Kohut ur nem elégedett meg e reproducáló eljárás-sal. - Páthuzamosan az Áruch szövegével cikkről cikkre saját nyelvészeti s régiségtudományi excurzusaival tol-dotta meg a szöveget. Minden cikk fején saját etymolo-giczus véleményét is kiirta és különösen a sok idegen szó alkalmával sokat fáradozott a szók etymologiai azonosi-tása körül. Pontosan összeállitotta továbbá minden cikk alkalmával azok nézeteit, kik ezen szók magyarázá-sához ő előtte hozzájárultak, és igy az Áruch szövege mellett egy nagy terjedelmü irodalomból, számos folyó-iratból összehordott anyagot megbizható repertoriumát nyujtotta (minden egyes cikkre nézve) a reá vonatkozó tudományos irodalomnak. - A maga toldásai héber nyel-ven vannak szerkesztve, mint maga az alapul szolgáló szöveg is. Azonkivül minden egyes czimszónak német for-ditását is kitette.

Excla szerint az Aruch complexum két munkát foglal magában, a Náthán-Alexandria-féle szöveg kritikai kiadását, és magának Kohutnak excursusait és értekezéseit minden egyes cikkről. E munkának eddig 4 quarto-kötetben körül-

belül

harmadrészre van kiadva (a betűsorozat ívjeire) (közép betűig). E munkába ha belepillantunk, rögtön meggyőződhetünk az előállítás tetemes költségeiről, melyek különösen a betük sokfélesége és a nyomtatással járó nehézségek által okoztatnak. Az érdeklődő tudós közönség részéről azoknak csak csekély részvétel tétetik meg, és igy nagyon félős, hogy szerző munkájának kiadását kénytelen volna félbeszakitani, ha anyagi támogatásban nem részesül.

Hogy kitünő értelemben tudományos repertoriummal van dolgunk Ehrlich munkájával szemben, az a fennebbiekből eléggé kiviláglik, de nem tartom szükségtelennek felemliteni, hogy a béesi cs. akadémia, Müller Szigyes hires nyelvészeknek a folyamodáshoz mellékelt jelentése alapján, kötetenként 400 frtnyi segélylyel támogatja megjelenését.

A munka belső becsét, megjelenhetésének fontosságát, de azon körülményt is tekintve, hogy magyar tudós munkájáról van szó, azon alázatos javaslatot bátorkodom a t. osztály elé terjeszteni:

hogy az Acta completum segélyezését méltóztassék melegen ajánlani.

A segélyezés módjára nézve kétféle lehetőség van. Bármelyikének teljesitésével egyaránt lendithetnénk a munkán. 1.) vagy készpénzben kiadandó segély által, még pedig vagy egyszer mindenkorra, vagy kötetenként. 2.) azáltal, hogy kikonyos számu példányt vennénk át.

Én ez utóbbi módozatot tartanám a legcélszerübbnek.

Budapesten, 1884. márczius hó 4. n.

Goldziher Ignácz

l. tag.

Biboros Érsek Úr!

Kegyes Tő Uram!

Tudományos Akademiánknak Eminentiád elnökletével működő „Mathematikai és Természettudományi állandó Bizottsága" a mult hónapban egy felszólitást intézett hazánk természetbúváraihoz, melynek nyomán én is bátorkodtam egy munkálattervet benyujtani, annak megvalósithatásához a T. Akademia anyagi támogatását kérni.

Benyujtott munkálatterven folytatásául óhajtana szolgálni Erdély Kritikus enumeratiójának, melyen már évek óta sok örömmel és lelkesedéssel dolgozom, s melyet pár hónap multva Isten segedelmével befejezhetni reménylek.

Erdély Kritikus enumeratiójához az Erdélyben valóban honos edényes növények Kritikus megrostálását tekintettem főcélomúl; ezért midőn erre törekedtem, meg kellett tennem tényegben és nagyban azt a munkát is a mit egy Kritikus diagnozisos flóra mü igényel. Diagnozisos Kritikus flora müvünk eddig nincs Erdélyről, s a mig azzal is nem rendelkezhetünk, nem mutathatunk fel Kritikus flora müvet, mely az egész Magyarföld edényes növényeiről számot adna.

Ezért mindenekelőtt a Neilreich „Diagnosen der in Ungarn etc..." müvének kiegészitésére, másodsorban pedig javitá/

/. sára is óhajtanék törekedni, illetőleg a T. Akademia Bizottságát egy
oly diagnozisos flora mű létesülhetésének támogatása
ra bátorkodtam kérni, - mely a Koch Synopsisából
kiányzó összes magyarhoni edényes növényeink diagno
zisait, kritikus ösmertetését foglalná össze.
Ily nagyobb szabású mű kivitele elé szerény anyagi körül
ményeim lekűzdhetetlen gátot emelnek; ily áldozatokat
igénylő mű létesitésére anyagi szempontból nem érzem ma
gamat másként képesnek, hacsak anyagi támogatásban
nem részesülhetek: ezért alázattal esedezem Eminentiád
ád kegyességéhez, hogy a T. Akademia Bizottságához
benyujtott munkálattervemet, ha az helyeslésével talál
korhatnék, magas pártfogásában részeltetni kegyeskedjék.
Magamat hálásan érzett jóságos kegyeibe ajánlva
vagyok

Eminentiádnak legalázatosabb hálás szolgája

Aradon 1884 márc. 1.

Simkovics Lajos

pr. 3/3. 1884.

81
1884

10/1884

Vélemény

"A modern realizmus a vég irodalomban" címmel kitüzött m. tud. Akademiai pályakérdés két versenymüvéről.

I. szám.

Es szerző maga elöre bocsátja, hogy feldolgozat: lanul, első összeállitásban adta be munkáját. Ez lényeges hiba, mert a jutalom nem a kérdés bén összegyüjtött anyagra, hanem a kérdés kifejtésére, vagy is kész és kerek dolgozatra van kitüzve.

Ez a pályamü nem is formával biró könyv, hanem cikkek füzére a francia regényirókról s mellettök nehany angol és orosz ról. Sőt tulajdonképp ez sem, hanem bőséges szemelvény, kijegyzés ama müvekről, kik e regényirókról munkákat irtak. Szerint, ugy szolvan bemutatója Brunetière, Taine, Montegut, Poitou, Scherer, Welten s más esztheticusok nézeteinek. Még ott is, ahol egyikről elmér, rögtön a másikra támasz: kodik. Különböl él s nem a maga keresetéből. Ekkép a mü csupán idézetek halmaza, melyből volt helyest, végt, szellemest olvasunk; de — noha az idézetek a kitüzött kérdés körébe tartoznak — az esztheticusi nézetek és esmérk tészta világitásba való helyezését nem kapjuk. Annyi fát hordott és rakott szerző a tüzre, hogy majdnem elfojtá azt velök. Jó helyekről, jól is idéz, de annyira halmoz, hogy nem az ismertetéseket, nem a fölösleget nem birta kikerülni.

Ezt először bizonyitani, hogy a francia natu: ralizmus iránya valaképp a romanticizmus utolsó maradványa, végelfajulása. Hogy kapcsolatban áll vele, az bizonyos, de csak mint végletek egymást követő ellentétes, vagy mint a lázban egymást követő nagy hidegelés és lázas hőség. De tünetei különfé:

lék, s e tünetek szerint magyarázandók. Kétségkívül Zola is abban a hibában, hyperphantasiában, keledzik mint Hugo, egyformán keresve a rutat. De már a tér, a hol, és a mód, a mint keresik, igen messzire vetik ők et egymástól. Sem az anyag, melylyel dolgoznak, sem a cél melyre törnek, nem közös náluk.

Szerönk a realizmus igazi, egészséges képviselöi: nek Elliot, Dickens, Turgenyeffet tekinti. Valóban az ö realizmusuk sokat ér, de ök távol állnak a modern naturalizmustól, mert nem a rutat keresik, hanem a rutat is szépen festik. A reál-ideál képviselöi: Szerző helyes uton jár, midön ezekre utalt, külnek esmenyé a rútitás; fülep Zolát; jól itél sok abbá Merimée és Flaubert-nél, de Balzacot nem tud- ja eléggé méltányolni, általában helyesb az érzéke az ugyabban, mint a régibb irók megitélésében. Olva- sottságának, emelkedett érzületének és sokszor szel- sének igen jó bizonyságait adta, de midön egyán egy füst alatt tárgyalható regényirókról irt egymás mellett érdekes, eleven jellemzésekét, ismerkedésekét, ugy szolván egymással közös családi vonásokkal biró arckép-albumot rakott igen sok betüben együve, a helyett hogy a kérdést terek formában, világosan dolgozta volna ki. S bár, hogy mü vét, mint olvasmányt is, párasitóvá sette a sok francia hasonló idézettel.

Igen lényeges hiánya a dolgozatnak, hogy sajátképi irodalmunkra semmi tekintettel nincs, mintha a szerző szemében nem is léteznék. Egyszer fordul elö benne a b. Eötvös „Karthausi"-ja, ár is egy német iró ideáltéban. Pedig hát a realizmus még sincs nálunk is nem egy regényben, sőt némüben, külsemény- ben, sőt ugyabban különféleiben is kerdenek mutatkozni. De szerző csak franciákról ir s egy pár alig angol és orosz irókról, fükről a franciák is sokat tehet beszélni. Egyébb nem léteznek számára. Akárki felvet került minden alig irót, melynek tárgyalásában francia müirók nézeteit nem reproducálhatta volna. Nem sajátgondolkozására, hanem — ugy látszik — ne- hány könyv szabta meg munkája határait. Ah is bár, hogy csupán regényekről beszél, holott a mo- dern realizmus a szinpadon épp ugy követeli hirdesett

jogait is. A
szépiro
fejtege
saját
gyanú
a szer
Turgen
porcz
müit
S a
Azza
regén
egy
dy H
jelen
szem
" ely
pesz
irój
kife
vere
v a
dalo
vesz
vont
jelle
kere
fül
fog
lán
ite
na
ta
el
és
fe
pontta

jogait, vőt bevette magát rég híres verses könyvekbe is. Ott hiszem, ha a magyar akademia tűr ki egy-egy vejtani pályakérdést, joggal lehet kívánni, hogy a kérdés fejtegetésébe — a mennyire ok és anyag van rá, — a vajat irodalmunk is bevonassék. Legalább függelék gyanánt, ha már a világirodalmi részben nem kívánja a szerző kapcsolni. De e műben a végén lógó függelék Turgenyeffnek van szánva, de e nagy orosz író irodalmi működését nem oly teljes és aprólékos, mint a francia műértelmek lánpárával megvilágított francia regényirókét.

A mű nincs befejezve, még csak nehány dísz fejezet pontjával sem. Oktalában befejezett munkának nem tekinthető!

II. szám

Forma, beosztás tekintetében jól van tervezve. Azzal az előnnyel is bír az első fölött, hogy nem csak regényekről, hanem szinművekről is szól, még pedig egy fejezetet a magunk irodalmának szánva, Kisfaludy Károlytól Obernyikig, foglalkozva alyhor jelenségekben művekkel s kifeledve épp a realizmus szempontjából értékes munkákat, minők a "Tisztujitás", "Elzen az egenlőség" s Szigligetei több népszínműve.

E pályamű szerzője alvaszatt vág, stil és leíró készség tekintetében mögülte áll az első szánú munka irójának. Vázlatos, gyakran fölületes, a tárgyat jól kifejteni nem tudja.

Ahogy felosztá művét, az helyes érzékre mutat. Bevezetésében alaposan méltányolja az egészséges realizmust s annak ama termékeit, melyek irodalmunk s a világirodalom jelentékeny gondagodására váltak. Aztán sorra veszi a nagyobb nemzetek realistáit, az angolban Richardsont, Dickenst, Thackeray-t, (ezt éppen nem valami jól jellemezve,) Elliot Györgyöt. A franciákat Diderot-n kezdi, a miben kétségtel fér. Jóízlésre mutat, hogy fölveg Augier-t és Daudet-t méltányolja. Legtöbbet foglalkozik — a kitűzött kérdés lényegében lépest — Zola-val s azt keményen, de nem valami önálló felfogással ítéli el. Abban egyetért az első mű szerzőjével, hogy a naturalizmust a romanticizmus terén dúnövésnek tartja. Általában volt megegyező van nézetökben, ugy elvekre, mint irókra nézve, csakhogy az első — idealisták és a munkát bővebb ismertetése után — szélesebben fejti ki nézeteit. A II. sz. mű szerzője az orosz kört

Gogolyt, Turgenyeffet v ennek utódait érinti v az utó-
dokról bővebben írva, mint Turgenyeffről, kiben —
mint helyesen jegyzi meg — romantikai vegyülék is lé-
nyen van. Ahogy a magyar realistáit jellemzi, abban vol
igaznak való volna. Így a Csiky Sergelyről írt hos-
szabb recenzióban is. Említ nemzet és alaprealis-
tákat is, vagy egy norvéget is: Killandot is. A re-
pertorium tehát nála selyemebb, de a jellemzések
nála vastagabbak, vaskosabbak, mélyre vonásosab-
batalnak v hiján vannak a szabatosságnak is.

Végül néhány kisebb fogyatékban a realizmus
címén becsempészett hamis áruk ellen vádat jól,
az erőltetett elemi gelket, embergyűlöletet ostorozva, kár-
hoztatva azokat, kik a mai irodalomban „virágos kert"-
jét „vadas kertsé" tették. A befejezés a naturalis-
must, materialismust egoldalú, félszeg realizmus-
nak, tehetetlen vagy lelketlen tükrök szemlélésének
nyilvanitja.

A mű et oly író készité, ki jó elvekkel v olvas-
mányait okszerüen ismerő is bir. De ez ismeret még
nem fejlett ki nála, kritikája a nem ismeretlett,
v tálya nem erősödött v jellemző képessége nem
érett kellőleg meg.

A I. számúban tőbay a forma hibája, a tarta-
lom hiánya v az ideretek tulságos elővetettsége.

A II számúban a jellemzések valtatosága, erőt-
lenssége, szintelen volta.

A pályadijat egyikmek sem vélem kiadha-
sónak, de ohajtom, hogy ugyanez a bíráló
még egyszer türessék ki, mert ez a két mű is
egy évi gondos munkával, a hibák javitásá-
val, a hiányok pótlásával, a fölösleges elha-
gyásával, egyiknél a forma, másiknál a szer-
kezet változtatásával, olyannyá emelhetnék,
hogy az irodalomban szám at tehetnek.

Budapest, 1884 márc. 1.

Vadnai Károly

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

157.

Tisztelt Osztály!

Szerencsém van figyelmét az Ügyrend 12. §.-ára fölhívni, a mely szerint a tagajánlások, az említett §.-ban meghatározott módon, március 31-ig küldendők be a főtitkári hivatalhoz.

Budapest, 1884. március 1.

Szabó József
főtitkár

V

157

1881
bt

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

156.

Tisztelt Osztály!

Ide csatolva szerencsém van áttenni azon jutalmak sorozatát, a melyeknek kitűrése a legközelebbi nagygyűlésen az Osztály körébez tartozik.

Budapest, 1884. március 1.

Schnorr Károly
főtitkár

III osztály

Bersán-alapból 1200 ft természettani vagy mathematikai Kérdésre.

III opr. 3½ eiteker. 1884 marc 17.
2 pont.

78.
1884

156

1

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

156.

Tisztelt Osztály!

Ide csatolva szerencsém van áttenni azon jutalmak sorozatát, a melyeknek kitűrése a legközelebbi nagygyűlésen az Osztály körébez tartozik.

Budapest, 1884. márczius 1.

Jakmorévitsen
főnök

78
1884

156

1

155.

Tisztelt Osztály!

Az akadémiai Ügyrend 109 §-a értelmében a vallás- és közoktatásügyi m. k. Minisztérium kezelése alatt álló alapitványból a M. T. Akadémia minden ötödik esztendőben „egy nem magyarok számára, a kiknek anyatorzó bármely nyelven (: a magyaron kivül :) irt a magyar nyelv és irodalom megismertetésére rendelt s nyomtatásban megjelent tan-, kézi- vagy olvasókönyvnek" 500 forint jutalmat ad ki.

Ezen 500 forint jutalom czéljára a Tekésházy-alapból évenként 100 forint tétetik félre. Ezenkivül ugyanazon alapból évenként 500 forint fordittatik a hazai középiskolákban szétosztandó jutalomkönyvek vásárlására.

Ezen rendelkezést a m. k. Helytartótanács 1863. márczius 14-iki alapitó oklevelében állapitotta meg.

Azonban ugyanezen alapitó levél 5. pontja igy szól:

„Ha az alapitvány rendelkezhető évi jövedelmei idő folytán jelentékenyen felnövekednének, a m. k. Helytartótanács a jutalomdij mennyiségét nagyobbitani fogja; vagy több munkát fog jutalomban részesiteni."

A m. k. vallás- és közoktatásügyi Miniszteriumhoz áttalam 1882. elején intézett kérdésemre, az 1882. február 8-án 3462. szám alatt kelt leiratban azon értesités érkezett, hogy az alapitványi tőke már akkor 1022 fo.

%.

A I osztálynak.

77/1884

rintot jövedelmezett, a melyből csak 600 forint használtatik föl, és 500 forintnál több az alaptőkéhez csatoltatik.

Minthogy a jelen évi nagygyülés lesz hivatva a Tekésházy-jutalmat ujból kitüzni, bátor vagyok az Osztály figyelmét ezen ügyre fölhivni, és utalva az alapitó levél idézett helyére, azon kérdést tenni: nem érkezett-e már el az időpont, a mikor vagy a jutalmat emelni vagy több jutalmat kitüzni lehetne?

Nem szükséges hangsulyoznom, hogy a nagylelkü alapitó által kitüzött czél: „a magyar nyelv terjesztése" és a Helytartótanács által megállapitott eszköz: „a magyar nyelv és irodalom ismertetésére szolgáló ... iskolai olvasó-, kézi és tankönyvek előállitására buzditó hatást gyakorolni", jelenleg talán még inkább megérdemli az Akadémia figyelmét és közremüködését mint bármikor.

Ezzel kapcsolatban még az a kérdés is fölmerül: nem volna-e czélszerü elérni a pályázat elkiirig divatozó általános formulázásától, és nem kellene-e specialisan megjelölt munkák előállitására gyakorolni buzditó hatást?

Mindezeket már most kivántam tisztelettel előterjeszteni, hogy a mennyiben az osztály uj intézkedés szükségességéről győződnék meg, még a nagygyülés előtt lehessen az Akadémia határozatát és a magas Ministerium intézkedését kieszközölni.

Budapest, 1884. márczius 1-én. 155

főtitkár

Másolat 36 kros bélyegü eredetiről

Jegyzőkönyv. Felvétetett Tokaji Nagy Lajos budapesti kir. közjegyzőnek a budapesti kir. közjegyzői kamara 119/1883. sz. rendeletével felhatalmazott helyettese Kiss Aladár által Budapesten 1883 évi május hó 12-én a budapesti kir. törvényszék 12,152/1883 Sz. alatt helt végrehajtása folytán a Budapesten 1883 évi April hó 17-kén meghalt Bulyovszky Gyula hagyatéki ügyében. Jelen vannak az örökhagyó özvegye született Szilágyi Lilla asszony és az örökhagyó fia Bulyovszky Aladár ur. Az örökhagyó özvegye előterjeszti, hogy elötte megboldogult férje halálos ágyán élő szóval oly óhajtásokat fejezett ki, a melyeket a megboldogult végakaradati intézkedéseinek adott elő és ezek a következők: Hagyatékából fordíttassék és kifizettessék 1., a megboldogult néhai atyjának Bulyovszky Lajosnak emelendő siremlék költségére, a mennyiben sírhelye feltalálható lenne 200 frt azaz kétszáz forint. 2., Felső-Ausztriai ~~szegényei~~ városi "jótékonysági egyletei" részére, "özvegye által" beláttatása ~~és átvétetése végett~~ szerint kiosztandó segély adományként egyszer-mindenkorra 100 frt azaz egyszáz forint. 3., Miltendorfer Alajos gmundeni lakos (Traundorf No. 32. villa Bulyovszky) kárnemes kishoru leánya Miltendorfer Luiza részére, ennek férjhez menetteléig vagy nagykorúságáig kifizetendő és fizetendő Dr. Trimmel Lajos által kezelendő 50 forint ~~ötven forint~~; ötven forint; 4., A gmundeni Esplanade-on, boldogult Bulyovszky Gyula kedvenc tartózkodási helyén állítandó kőemlékpad és vésett felirat költségeire 100 ÷ egyszáz forint; 5., A magyar irói segély egylet "alaptőkéjének gyarapítására 100 frt. ÷ egyszáz forint; 6., A magyar színész egyesület f. évi Szöke Bibéry József miniszteri tanácsos a belügyministeriumban elhalálozásának előmozdítására örökalapítványképen 1000 frt. ÷ egyezer . . .

/.

egyezer forint, mely összeg mindaddig kamatoztatandó, míg 2000 frt. ÷ kétezer forintra növekszik s ekkor „Bulyovszky Gyula emlékalapítvány" czímén en folyóvalutában tőkeösszeg kamatai évenként egyenlő részletekben mindig valamely vidéki magyar, elhagyott vagy elbetegesedett szerencsétlen színésznőnek segélyképen vagy nyugdíj gyanánt fizetendők ki. A segélyezett színésznőnek lehetőleg a magyar színészegyesület tagjának kell lennie, mint a mely egyesületnek az elhúnyt több ízben nyereményes és sokáig élete végéig központi kormányzói választmányi tagja volt. 7. A budapesti ágostai evangélicusok Főgymnasiumának, melynek a megboldogult növendéke volt, örökalapítványként Bulyovszky Gyula nevére 1000 frt. ÷ egyezer forint; mely összegnek kamatai évenként oly ágostai evangélicus vallású, szegényebb sorsu növendék közt osztandók ki, kik a magyar nyelv és magyar irodalom tantárgyaiban viszonylag a legjobb előmenetelt tanúsították. 8., A debreczeni evang. reformátusok collegiumának, melynek az elhúnyt szintén növendéke, később bölcsészet és jóghallgatója volt, örökalapítványként Bulyovszky Gyula nevére 1000 frt. ÷ egyezer forint; mely összegnek évi kamatai ösztöndíjként vagy segélyként oly serdültebb ifjunak adandók ki, a ki a legsikerültebb lyrai költeményt irandja. 9.) A magyar tudományos akadémiának Bulyovszky Gyula „emlékalapítványa" czímén örökalapítványként 2000 frt. ÷ két ezer forint; mely összegnek kamatai pályadíjul tűzendők ki ~~valahára~~ viszonylag a legjobb ódai költemény ~~vagy a legsikerültebb lyrai rajz nyújtatnék be~~ írójának. Az ódai költemény tárgyat lehetőleg az 1848/49-iki magyar függetlenségi harcz eseményeivel kapcsolatos dolgok képezzék. X Ezek előterjesztése után kinyilatkoztatják az örökhagyó özvegye és fia, hogy a megboldogult férje (fényje)..

/.

(férje) illetve atyja ezen hegyeleti megemlékezéseit tiszte-
lettel fogadják s mint hagyományokat végrehajtani
fogják, érvén - hogy azok mint hagyományok a leltár
„rendező" állapotába felvétessenek. - Felolvastatván
helyben hozzólag aláiratott. Megjegyzetvén hogy az első"
lap alúlról 4 sorában „szegénya" szó törlése mellett
helyette „jegyzőkönyv" „jótékonysági egyletei" szavak oldalt
betoldattak, alulról 3 és 2 sorában „Dr. Frimmel La-
jos császári tanácsos és császári közjegyző" szavak
törlése mellett helyettök „özvegye által" a
szavak oldalt betoldattak, valamint a 3 lap alulról
3 sorában „felváltva 2 és 1. sorában: „vagy a legkö-
vetkezőbb tárca (: rajz noveletke)" szavak törültettek. -
Held mint Jegyz. Özvegy Bulyovszky Gyuláné született
Szilágyi Lilla s. k. Bulyovszky Aladár s. k. Kiss
Aladár s. k. mint Tóhaji Nagy Lajos kir. közjegyző-
nek a budapesti kir. közjegyzői tanácsa 1879/885 szá-
mu rendeletével felhatalmazott helyettese. (P. H.)

Jelen másolat hitelül hivatalos hely-
zetében. Budapesten 1883. évi Julius
hó 15-én.

Bányász Vilmos
kir. tvsz. írnok

KIR. TÖRVÉNYSZÉK BUDAPEST I. E.

76
1884

Bulyovszky Gyula végrendelete.

Átvéve az I Osztályban.

Brsa, 1/III 84.

Szabó Sándor
főnök

Méltóságos

Br. Eötvös Loránd urnak, mint a Magy. Tud. Akadémia mennyiség- természettudományi bizottsága előadójának.

Budapesten.

Méltóságos Uram!

Bátor vagyok alázatos tisztelettel folyamodni a Magy. Tud. Akadémia mennyiség- természettudományi bizottságához, hogy tanárok zoologiai viszonyainak, nevezetesen a Thysanurák és Myriopodák tüzetesebb tanulmányozására — melyet ez idén a Kárpátok között volnék hajlandó eszközölni — méltóztassék a rendes évi segélyben részesíteni.

Multi évről szóló jelentésemet jövő hó 15-éig teljes tisztelettel be fogom nyujtani.

Budapest 1884 február 28-án

Méltóságodnak

alázatos szolgája

Dr Tömösváry Ödön

Seg. Faly 1884

Tömösvary

F. Zoologia

70
1884

28

Tekintetes Math. és Természettudományi Bizottság!

Minthogy a Tekintetes Bizottság anyagi támogatásával, az 1881–83. években tett ornithologiai vizsgálataim eredményének még feldolgozatlan részét rövid idő alatt befejezendem s minthogy a hazai Ornis átkutatása s megismertetése érdekében búvárlataimat a jelen 1884. év nyarán folytatni óhajtom; ez utóbbi cél tekintetéből bátorkodom a Tekintetes Bizottság kegyes anyagi támogatását ez évre is tisztelettel kérni.

Czélomat s tervezetemet a következőkben bátorkodom beterjeszteni. Czélom Magyarország ragadozó madarait lelhelyeiken tanulmányozni s 2–3 évre terjedő ily tanulmány s eddigi 13 évi búvárlataim eredménye alapján a magyarországi ragadozó madarak monographiáját megírni.

Ornithologiai tanulmányaim specialis főtárgyát a hazai ragadozó madarak képezik. Már több év előtt tűztem magam elé azon czélt, hogy hazánk különböző természetű vidékeit, ragadozó madaraink tanulmányozása végett, bejárom s tanulmányomat tudományos monographiává fogom össze. 1871-től mai napig éltem; ez idő alatt a megfigyelések egész sorát gyűjtvén. Minthogy azonban kirándulásaimat hazánk távolabbi s különösen fontos vidékeire, vagyoni körülményeimnél fogva, nem terjeszthettem ki: beláttam, hogy tervemet saját anyagi erőmből nem vihetem keresztül. Ez képezi indító okát tisztelettelyes kérelmemnek.

A magyarországi ragadozó madarak monographiájának, melyet akképp tervezek kidolgozni, hogy a tudomány európai színvonalát megüsse, czélja volna első sorban hazánk ragadozó madarait és azok itteni elterjedését kimutatni s ez által a magyar Faunához adatokkal járulni, másodsorban azokat s minden viszonyukat a magyar Közönséggel megismertetni, harmadsorban a hazai ragadozómadár-faunának a Külfölddel való megismertetése.

A munka, a bevezetésen kívül, melyben a czél és irány lenne kifejtve, általános és rendszertani részre oszlanék. Az általános rész a ragadozók általános jellemzéséből, a külső szerkezet ismertetéséből, az egyes csoportok összehasonlító boncztanából s élettani viszonyaik tárgyalásából, az életmód jelenségeinek, földrajzi elterjedésük s rendszerük ismertetéséből állana. A rendszertani rész, a tudományos módszer szigorú alkalmazásával, a hazánkban előforduló összes fajok kimerítő leírását adná, mindannyinál az irodalomban található összes hazai lelhelyek feltüntetésével. A munkához függelékül két meghatározási táblázat járulna, egyik a magyarországi ragadozó madaraknak, a másik azok tojásainak gyakorlati meghatározására. Hogy a munka a Külfölddel is megismertethessék, végére latin nyelven írt kivonat csatoltatnék különösen a hazai lelhelyek s azon adatok feltüntetésére, melyeket a Külföld nem ismer. A munkát tárgymutató, tartalomjegyzék s 5–6 tábla rajz fejezné be.

Fenti tervezet megvalósulhatása tekintetéből egész tisztelet-

/.

del bátorkodom a Tekintetes Bizottságtól megbízatást s az
évre 150 forint anyagi segélyt kérni.

Tervezetem szellemében, a jelen év június közepén kezdő-
dő 4–6 hét alatt, az Alföld tiszántúli vidékeit, különösen az
ecsedi s alibunári mocsarakat, továbbá a Tisza mentét o-
hajtanám bejárni.

A magyar ornithológia tovább fejlesztése érdekében tett
tisztelettejes kérelmem ismétlésével vagyok

Nagy-Rőczén, 1884. február hó 27-én

a Tekintetes Bizottságnak

alázatos szolgája

Lovassy Sándor

tanár.

Seg. Fog. 1884

9 Zoologia Louvain

G 9
1884

A m. tudományos Akadémia mathematikai és természettudományi

Történeti állandó Bizottságának.

Történeti Bizottság!

A múlt 1883-ik év nyarán dr. Herbich Ferenctől a Rolosvári muzeumegylet érdemes őrétől egy nevezetes Küldeményt vettem. Dr Herbich Úr ugyanis Trek mellett Erdélyben közel a román határhoz közvetlenül diluviális Kavics alatt szénre bukkant, melynek korát állati Növületek hiánya miatt nem dönthette el, de talált egy nehány fosszil növénymaradványt, melyeket meghatározás végjából rendeltetésemre közölt. Ugyanazon szénről megemlékezik a nagyszebeni természettudományi egylet Köz. lönye is; de ennek szerzője még növényeket sem említ és egyáltalában a szén korát illetőleg semmit sem tud mondani. En elég szerencsés voltam, a nekem átküldött növénymaradványok után azt konstatálhatni, hogy ezek hazánk diluviális Rozsakából valók és így minden kétsonnyal a glaciál kor első, hazánkból ismeretes növényország beli tanui. Ezen fontos föltedezés közelebbi tekintetében fordultam dr. Herbich úrhoz azon kérelemmel, hogy a lelőhelyen részletesebb kutatásokat

/.

eszközöltessen, mert ha bővebb anyagot nyernénk, azt dönthetnénk el, vajjon a diluviális Korszak melyik szakaszába valók a mi növényeink? Glaciálok, post- vagy praeglaciálok-e? Dr Herbich úr a kívánságomnak nem felelhetett meg, de megbízott engem, hogy az ő nevében is a Tekintetes Bizottsághoz az anyagi segélyért forduljak és hivatkozom a tekintetben dr. Herbich-nek hozzám intézett és ide mellékelt levelére, melyet a Tekintetes Bizottság becses figyelmébe ajánlok.

Dr Herbich úr indokaiból indulva, én is csatlakozom akörülményekhez, melynek értelmében rendelkezésünkre bocsátott 300 forinttal ezélt érhetnénk. Ha megbízatásunkban szerencsésen eljárhatunk, biztosíthatom a Tekintetes Bizottságot, hogy hazánk növilágának legnevezetesebb Korszakainak egyikére; de floráinak történetére nézve is érdekes adatokat fogunk a tudománynak átszolgáltathatni.

Magamat és folyamodó társamat a Tekintetes Bizottság becses figyelmébe ajánlva

maradok

Kelt Budapesten, 1884 februárius hó 27-én

Kiváló tisztelettel

Dr Staub Mór

Seg. Folg. 1884
14. Botaniker

{ Staub
Herbich

68
1884

94

Tekintetes Math. s Természettudományi Bizottság!

Gömör vármegye madárfaunájának átkutatása s leírása évtolében a Tekintetes Bizottság, a lefolyt 1881–83. években, anyagi támogatásban részesíteni kegyeskedvén, bátorkodom jelen levelemben a Tekintetes Bizottságot a vizsgálati eredmények állásáról pár sorban értesíteni.

Az 1881. évi vizsgálatok eredménye a Tek. Bizottság által a Közlemények XVIII kötetében már kiadatott.

Az 1882. évről szóló jelentés is készen van, csak lemásolásra vár; két-három hét mulva bátor lesznek benyujtani.

A lefolyt 1883. évi búvárlatok eredményeit most rendezem s a tavasz végére remélem benyujthatni.

A Gömörmegye madárfaunájára vonatkozó összes irodalmi adatok alapján készülő „Gömör vármegye madárvilága, mint Magyarország ornithologiájának egyik alapköve" — az 1881. év tavaszán tisztelettel benyujtott tervezetem értelmében — a jelen év őszén fog elkészülni s az év végéig bátor lesznek azt beterjeszteni.

Tiszteletteljes értesítésem megtételével vagyok

Nagy-Rőcze, 1884. február 27-én

a Tekintetes Bizottságnak

alázatos szolgája

Lovassy Sándor

tanár.

67/1884

A Magyar Tudományos Akadémia mathematicai
és természettudományi
tekintetes Bizottságának

Budapesten

Hazánk északkeleti részének, de különösen Zemplénmegyének faunisticai tanulmányozásán már évek óta dolgozom. Az eddig nyert adatokat részint magam dolgozom fel, részint hazai és külföldi szakembereknek bocsátottam rendelkezésére feldolgozás és közlés végett.

Eddigi buvárlataim és gyüjteményem feldolgozása alapján a következő munkákban találhatók adatok Zemplénmegye faunisticai ismeretéhez:

1. Dr. Chyzer Kornél: Adatok Zemplénmegye természetrajzi ismeretéhez. I. A halak. A magyarországi Kárpátegyesület évkönyve. IX. évfolyam. 1882. I füzet.

Zemplénmegye különböző vizeiből 42 halfajt soroltam fel, népies neveikkel és előfordulási viszonyaikkal együtt. E halgyüjtemény a nemzeti museumban van felállitva.

2. Dr. Károli és Herman Ottó. Umbra canina. Math. Természettrajzi füzetek. V. köt. 1882. Az állatlan nagy mennyiségben gyüjtött U. canina leirása, a hal élő példány után festett képével.

3. Mocsáry Sandor. A magyar fauna másnemü daravárai. Math. és term. tud. Közl. 1881. XVII. köt. I füzet. — 35 leirt fajból 9 Zemplénmegyéből is felsorolva.

4. Mocsáry Sándor. A magyar fauna férndarazsai. A m. tud. Akadémia III. osztályának Külön Kiadványa. 1882. III. — A leirt 80 fajból 27 faj Zemplénmegyéből is

fel van sorolva; ezek körül az Ellampus coeruleoscens, melyet Rykánál gyüjtöttem, uj adat hazánk faunájához.

5. Dr. Tömösváry Ödön. Adatok hazánk Thysanura-faunájához. Math. és term. tud. Közl. 1882. XVIII. Köt. — 35 felsorolt fajból 22 Zemplénmegyéből is felemlítve, sőt 5 faj csakis innen ismeretes. Ezek körül az általam felfedezett Anisosphaera problematica. Töm. nemcsak uj faja és uj genust, de uj familiát képez a Thysanurák csoportjában.

6. Dr. Tömösváry Ödön. „Egy uj alak hazánk Arachnoida faunájában Zemplénmegyéből" cimü értekezésében az általam felfedezett Chelifer 4-maculatust irja le a Természetrajzi Füzetek 1881. V. Kötetében.

7. Dr. Tömösváry Ödön. Pseudoscorpiones faunae hungaricae. Math. és term. tud. Közl. 1882. 7. szám. — A leirt 33 hazai fajból 16 zemplénmegyei, melyek közül 4 faj egészen uj, u.m. Chernes Chyzeri, Chelifer 4-maculatus, Garypus hungaricus és Chthonius heterodactylus, — Ketto" pedig: Chelifer peculiaris. L. Koch és Roncus alpinus L. Koch uj szerzemény hazánk faunájában.

8. Dr. Tömösváry Ödön. Adatok a Scolopendrellák ismeretéhez. Kolozsvári orvos-term. tud. értesitő". 1883. az általam K. Aranynál felfedezett s azóta már Marosvásárhelyt is talált uj faj Scolopendrella anacantha faja irta le.

9. Bíró Lajos „Adatok Zemplénmegye természetrajzi ismeretéhez. Dr. Chyzer Kornél gyüjteményének bogarai" cimmel a m. orvosok és term. vizsgálók XXII-ik nagygyülésének munkálataiban az általam e megyében gyüjtött 2000 faj coleopterát sorolja fel, melyek közül 32 faj hazánk faunájában uj, egy pedig, a Dr. Eppelsheim által leirt Homalota Chyzeri, egészen uj faj.

10. Kowarz Ferdinánd a m. orvosok és term. virsg. ideérez munkálataiban 754 faj általam gyüjtött diptera enumerationját adja.

11. Leon Becker: Les Arachnides de Belgique. 1882. Premiére partie. Attidae, Lycosidae, Oxyopidae, Sparassidae et Thomisidae.

E fényes kiállitású nagymüben szerző az egyes pókfajok földrajzi elterjedésénél a leirt 121 pókfajból 70 faj Zemplénmegyéből is felemlit. E 70 faj közt már csak az emlitett öt családból 20 oly faj van, melyek Herman Ottó Pókfaunájában felemlitve nincsenek, tehát uj fajok a magyar faunában.

A felsorolt adatokból látható, tekintetes Bizottság, mily irányban müködöm, s mily eredményekre érzem el eddig Zemplénmegye faunája buvárlatában.

A faunisztikai kutatásokat tovább is folytatni fogom, a legközelebbi években az ország központi részén kivül alig kutatott s csak futólagos kirándulások után ismert arachnida-faunákat szándékozva további kimerítő adatokat gyüjteni, nemcsak lakóhelyem környékén, hanem a megye távolabb eső részeiben is

Ily czélú kirándulások egyes ember pénzerejét sokkal nagyobb mértékben igénybe veszik, mint a mennyit bármily nagy ügyszeretet mellett is áldozhat. Arra bátor vagyok a Magyar Tudományos Akadémia segélyét is kérni czélom eléréséhez, 150 frt segélyt kérve Zemplénmegye arachnida-faunájának további gyüjtésére és kutatására. A gyüjtött tárgyak ritkább vagy unicum példányait, mint eddig, a nemzeti museum gyüjteményének fogom átengedni, egyszersmind készségemnek fogom ismerni a nyers adatokat pár év mulva a Magyar Tudományos Akadémiának egy értekezésben feldolgozva rendelkezésére bocsátani.

Seg. Fog. 1884
10. Zoológia Chyzer

Tekintetes Bizottságnak

66
1884

L. a. Ujhely 1884 febr. 26.

alázatos szolgája

Dr Chyzer Kornél

ak. l. tag

Nagytekintetü math. és természettudományi állandó Bizottság.

A Gömör-Szepesi érchegység hazánk egyik legjelentékenyebb é. hegysége, mind törtek, mind kiterjedését tekintve. - Ércz. sajátsága kinézhetetlen, alakulásba meglepően változatos. Hazánk e nevezetes hegységének domborzati viszonyai csak főbb vonásokban ismeretesek, a mennyiben csak szórványosan mérettek meg egy-egy kiemelkedő pontok ér a hegység tö" megés képező hegylánczok átlagos magassága csak becslés szerint határoztatott meg. - A Gömör-Szepesi érchegységre vonatkozó adatok részint Bartholomaeides László latin nyelvü „Indicis superioris ungaricae Comitatus Gömöriensis Notitia historico-geographico-statistica", részint Hunfalvy Já" nos „a magyar birodalom természeti viszonyainak ötödik" müvében, részint ugyanezt Hunfalvy János által szerkesz" tett „Gömör és Kishont egyesült vármegyék leirásában" ta" lálhatók. - Mint ezen adatokból kitünik tudományos szem" pontból ezen hegység Gömör megyée eső" részén magassági méresek nem is eszközöltettek. - Gupán id. Greiner Lajos kerczegi erdőtanácsos mérte fel a rőzei és rakói csoport egyes kiváló pontjait, s helyhez helyhez Trebnitzer mért, — majd meg hall dászati szempontból tisztelt magassági mérések. - Legujabban (1881) Emericzy Jenő" tett ilyes mére" seket a Szepességen és Gömör megyében, de ez utóbbi helyen nagyon is korlátolt számban. — Ezen adatokból azonban e hegység általános domborzati viszonyai összemen állí" tások. — Nem lenne tehát felesleges, sőt hiányt pótolna, a fennebb nevezett hegység egy részének domborzati viszonyait tüzetes feltüntető ábrázolás készítése. - Én, a Gömör-Sze" pesi érchegység két csoportját t. i. a rakóit, melyet a Rima folyó, a Sajó folyó alsó ré" sze, a Murány vize és a Tiszolcz - Murányi országút által kijelölt völgymélyedés határol és a rőzeit, me" lyet a Murányvize, a Sajó folyó felső" része, a Dobsina - Telgárt - Vereskő" - Murányi ütvonal által kijelölt

/.

völgymélyedés hasárol, de ezt tennem csak abban az esetben lehetséges, ha munkálkodásomban a magyar Tudományos Academia math. és természettudományi állandó Bizottsága segélyezend.-

A magassági méréseket fősúlyt fektetve rövid geographiai leírással foglalnám össze munkálkodásom eredményét, (úgy, hogy a röcei és ratkói hegycsoport dombor-kati viszonyait - az adatok alapján - kellőleg feltüntetve, esetleg domborzati térképek készítésétől is alkalmazhatók lennének).-

A magassági méréseknél szükséges barométert, hőmérőt és psychrométert a math. és természettudományi Bizottság legyen kegyes rendelkezésemre bocsátani, kereskedvén azok kiba nélkül való visszaszármaztatásáról.-

A röcei és ratkói hegycsoport Fényi megyének, mintegy 2/3 adát borítja, ennek beutazására szükséges 60 frtnyi költséget kimutalványozni, az által célom elérésére segítő szíveskedjék!-

E tervezet magassági méréseket folyó évben végeznem be.-

Vagyok

Nagy-Röcén 1884 február 26án
/Gömör megye:/

teljes tisztelettel

Perjéssy László
okl. középiskolai tanár.

Leg. Fog.: 1884
25. negyes

Pénzügy

65
1884

A Magyar Tudományos Akadémia mathematikai és természettudományi

bizottságának Helyben.

Tekintetes Bizottság!

A Magas-Tátra állatvilága – kivéve talán annak bogár-faunáját, melyet jobbára idegenek közül kötött – még mindig nagyon ismeretlen s a Nemzeti Museum gyűjteményében is csak alig van képviselve.

E kies vidéket, körülményes szerint, napról-napra mindig több idegen látogatja, s könnyen megtörténhetik, hogy ezek fogják megismertetni annak egész faunáját, a mely kétes különlegesség első sorban talán mégis csak a magyar szakból várnod illetné!

Ollulivolt, jelenleg a méhfélék Dasygastrae csoportjának tanulmányozásával foglalkozva, melyet monographice magyar és latin nyelven fog a tek. Akadémia részére kidolgozni, s a mely dolgozat előreláthatólag a külföldön is tisztes fogadtatásra találand: a Magas-Tátra gerinctelen állatainak egész faunája, de különösen az említett méhfélék tanulmányozása céljából igen óhajtana annak havasi és alhavasi tájait bejárni – hol éppen e szörös állatot túlnyomóan nagy számmal tenyésznek s eddigelé innen semmiféle adatai nincsenek – ha a tekintetes bizottság öt en évre 150 forint anyagi segélyben részesíteni kegyeskednék.

Kérésem megújítása után tiszteletteljesen maradva a tek. bizottságnak

Budapesten, 1884. február hó 26.

alázatos szolgája

Mocsáry Sándor

Seg. Fasc. 1884

8 Zoologia

Mariani

64
1884

Tekintetes Akadémia!

Azon kegyes támogatások alapján, melyben az 1875, 1876, 1877, 1881 és 1883*) években részesíteni méltóztatott, Horvátországnak ismeretlenebb helyeit kutattam növénytani szempontból. Az időt azonban szabadon nem választhattam az iskolai kötelesség gátolván. Mott a nagy méltóságú vallás- és közoktatásügyi magas miniszteriumtól 1/2 évi szabadságot kapván, növénytani tanulmányaim mellett okvetlenül a magyar tengerpartra és a közel szomszédságban fekvő szigetekre oly időben elmenni, a mikor még ott nem voltam, s így azon kevés adatokat, melyeket idáig a Flora Croaticában és ily című kéziratomban vannak, pótolni s ezzel együtt horvátországi tanulmányaimat befejezni.

Minthogy 1/2 évi szabadságom alatt a magyar flóra érdekében másfelé is (bár) szándékom utazni, erre pedig költségem nincs, esedezem a m. tud. akadémiának, kegyeskedjék a szokott 150 frt utazási összeget ez évre rendelkezésemre megadni.

Kutatásaim eredményét a jövő martiusi vagy áprilisi ülésen bátorkodom előterjeszteni.

Vasmegye flórája, melynek kiadását a m. tud. akadémiától 1882 év őszén történni bátorkodtam, mult novemberben tőle a m. orv. és term. vizsgálót állandó központi választmányánál van. Mihelyest onnan vissza kapom, bátorkodom azt a m. t. akadémiának benyújtani, s annak kiadását kérni. Egyik legjobb totius orbis terrarum munkám ez őszre készül el, mert e célra De Candolle, a florenczi növénytani intézet stb. is átengedték gyűjteményeiket.

Többre mély tisztelettel maradok

Budapesten 1884 februárhó 23 án

a M. T. Akadémiának

*) 1879 től kezdve a többi években nem Horvátországban kutatván az akadémia kegyes segélye mellett.

önzetlen munkása és többszöri megbízottja

Borbás Vince

Dessewffy utca 3. sz.

Seg. Fas. 1884

13. Botanika Borlás

63

1884

23

Tekintetes m. tud. Akad. Természettudományi

Szakbizottság!

Az 50-es évek végén és a 60-as évek elején Dr. Chyzer Kornél és néhai Dr. Tóth Sándor vállalatvetve oly búvárkodási ágat kezdettek művelni, a mely hazánkban addig teljesen mellőzve volt. Ők ugyanis hazánk és különösen Budapest faunájának microskopicus Rákjait (Crustacea) tették tanulmány tárgyává s az elért eredményeket több értékes dolgozatban közölték, melyeknek legfontosabbjai a m. tud. Akademia kiadványaiban láttak napvilágot.

A nevezett két búvárnak közzé tett dolgozataim kívül irodalmunkban a vizeinket népesítő" Rákjaokra vonatkozó több irodalmi adat nem jelent meg s fő" leg ez volt az, a mi engemet arra indított, hogy hazánk Rákjai-faunájának tanulmányozását tűzzem ki feladatomúl.

Vizsgálódásaim első színteréül körülmények ismét fogva Erdélyt választottam, hol több éven át tett utazásaim alatt az anyagot gyűjtögetve elértem azt, hogy ma már mondhatom, miszerint Erdély faunájának Rákjaeit a körülményekhez képest mind összegyűjtöttem.

Miután, mint fentebb volt szerencsém említeni, Magyarország vizeinek Rákjai-faunájával általánosságban még eddig egyetlen búvár sem foglalkozott s miután ez pár év óta e téren működve Erdély faunájának Rákjait már összegyűjtöttem, hazánk Rákjai-faunájának teljes összeállítása érdekében nagyon óhajtandónak vőt szükségesnek látom az Erdélyen kívül fekvő" részekben is tenni kutatásokat. Ezt azonban körülményeimnél fogva csakis úgy érhetem el, ha az igen tisztelt m. tud. Akademia anyagi támogatásban részesít.

Alázatos tisztelettel kérem tehát az igen tisztelt m. tud. Akad. Természettudományi Szakbizottságot, hogy tekintetbe véve fentebb jelzett indokaimat, tekintetbe véve eddigi irodalmi munkásságomat s különösen a Rákjai-faunát tárgyaló működésemet a rendelkezése alatt álló alapból méltóztassék engemet 300 ft. összegü anyagi támogatásban kegyesen részesíteni, mely összeg segítségével hazánk Rákjai-faunájának „Phyllopoda" rend-

jének, Cladocera" alrendjét szándékozom folytatólagosan tanulmányozni, illetőleg megkezdett tanulmányaimat kibővíteni, kiegészíteni és befejezni.

Alázatos kérésemet megnyújtva, úgy azt, valamint azzal együtt ügyemet és személyemet Kegyes jóindulatába és becses pártfogásába ajánlva

mély tisztelettel maradtam

Kolozsvárt 1884 febr. 22.

a m. tud. Akad. Természettudományi Szakbizottságának

alázatos szolgája

Dr. Daday Jenő

Kolozsvári egyetemi magántanár

és

állat-összehasonlító boncolási tanársegéd.

Lap-fej.
Evolucija 10'

Daday
62
1884

A

m. kir. Akademia
Természettudományi Szakbizott-
ságához

Budapesten.

Mázatos Kérelme

Dr. Daday Jenő Kolozsvári egyetemi magán tanárnak és állat-összehasonlító boncztani tanársegédnek

Kolozsvárt.

folyó 1884 évi nyarán leendő zoologiai tanulmányútra 300 frt. évszegü anyagi támogatás megnyerése ügyében.

1. példány.

92

Bírálat.

Mérényi Gyula írnak „Az állagmetszetek [illegible] elméletének" című értekezéséről véleményem az, hogy azt a magyar tudományos Akadémia tagjai közé nem bocsáthatja, minthogy a nevezett értekezés [illegible] tartalma vagy már ismeretes elemi dolgokra vonatkozik, vagy pedig helytelen állításokat foglal magában.

Kelt Budapesten 1884 február 23-án

Hunyady Jenő.

III odd. H. čítokerlec 1884 máj 19
6 prs

60
1884

Bírálat.

Pároy Lajos ir értekezéseiről.

Pároy Lajos írtól különböző" cím alatt beadott értekezéseiről véleményem odajárul, hogy azokat a magyar tudományos Akadémia ki nem adhatja.

Kelt Budapesten 1884. Februárius 23-án

Hunyady Jenő".

III opt. Hk cirk. 1884 Maj 19.

6 per

61/1884

A magyar kir. igazságügyministeriumtól.

5110/41. számhoz.
I. M. 1884.

„Kérdő" pontok.

Nemzetközi szerződésben teljes viszonosság mellett megállapítható-e

1.) hogy külföldi szerzők „művei" fordításának kizáró jogát élvezzék Magyarországon akkor is, ha az eredeti mű czímlapján vagy elején a fordítási jogot fenn nem tartották; továbbá ha a fordítás közzététele az eredeti mű „megjelenésétől" számítandó egy év alatt meg nem kezdetett; végre ha a fordítás megkezdése és befejezése beiktatás végett be nem jelentetett;

2.) hogy külföldi „szerzők, azon esetre, ha műveik jogosított fordításai (ide értve a színművek fordításait is) a maga teljességében az eredeti közzétételétől" számított 3 év alatt megjelenik, műveik fordításának kizáró jogát 10 évig élvezzék azon idő„pontjától kezdve, a midőn a műnek jogosított fordítása megjelent?

59
1884

Mell Zichy Antal t. t.
Mell Tóth Lőrincz t. t.
Nagys. Arany László t. t.

A m. k. Igazságügyminister úr f. évi március 3-ikán d. u. 5 órakor az Igazságügyministeriumban tartandó értekezletre fog tartani, mely tárgyát a Törvénykezési Kérdés adná tárgyalására:

. . . . . .

Az Akademia mai napon tartott ösz ülésének határozatából tudomásom van . . . . fültetni, hogy az említett ülésben az Akadémia részéről megjelenni méltóztassék.

Fogadja . . .
23. II.

23

Tekintetes
Domanovszky Endre jogakadémiai
tanár úrnak Nagy Szebenben.

Budapest 1884 február 20-án.

Dr. Hajdú Ákos: "A magyar önfejlődése" című érte-
kezését küldte, azon kéréssel,
hogy azt az akadémia va-
lamely osztályülésében fel-
olvashassa.

Van szerencsém az I.
osztály megbízásából
tisztelt tagtársamnak
az értekezést azon kéréssel
tiszteletteljel átküldeni,
hogy felolvasható-e vagy
nézze véleményezésül adni
szíveskedjék.

58
1884

A M. Tudományos Akademia mathematikai és természettudomá
nyi állandó bizottságának.

Tekintetes Bizottság!

A Tek. Bizottság által közzétett felszólitás nyomán, ez okadatoló sorai kisére
tében tisztelettel nyujtja be alantirott munkálattervét, melyet
hogy megvalósithasson a Tek. Bizottság támogatását bátorko
dik kikérni.-

Alantirott a K. m. Természettudományi Társulat megbizásából
évek óta dolgozik „Erdély edényes növényeinek kritikus enu
meratiójáu", se munkálatával már a befejezéshez közeledik.
Megtörve ezzel a csapást Erdély florájának megvilágositásához,
sa már összegyüjtött irodalmi és herbariumi anyag közepette,-
ezen enumerationál megállani nem akar: mert kétségtelen bár,
hogy Neilreich enumeratiójat Erdély florájának kritikus
enumeratiójával kellett kiegészitenünk, hogy a Kárpátok
koszorúzta egész Magyar-föld edényes növényeiről számot
adjunk, époly kétségtelen az, hogy az enumeratiók csak részt
ben elégithetik ki floristikai szükségleteinket,- mert nem
nyujtanak diagnozisokat.

Pedig a diagnozisos müvek hiányát, oly müvek hiányát érzik
legélenkebben tanáraink, füvészeink,- a mely müvek öket
hazai növényeink kritikus megösmerésére, meghatározására
vezetnék; mert manap csak két számbavehető effele müvünk
van, s azok egyike sem terjed ki Erdély növényzetére, sőt azonki

/.

vül is ma már mind a két mü, - úgy Neilreich „Diagnozisai", mint Haszlinszky valósi
„Kézikönyve"-, sok javitásra és pótlásra szorúl.

Egy alapvető diagnozisos magyar flora müre van tehát a magyar füvészetnek manap legérezhetőbb szüksége; egy oly diagnozisos kritikus müre, mely Erdély növényeit is magában foglalja, és Neilreich alapvető müvét, azaz az „Diagnosisait" kiegészitse, kijavitsa.

E célra tudományos szempontból teljesen elégségesnek vélnék oly müvet, mely a Koch klassikus Synopsisához csatlakozva - mint azt Neilreichnál látjuk - csupán azon növényeink pontos diagnozisait, kritikus ösmertetését állitaná össze, a melyek Koch Synopsisában nincsenek bent; mert az ily kiegészitő mü az általánosan elterjedt Koch Synopsisával együtt biztosan elvezethet összes edényes növényeink megösmerésére, salapúl szolgálhat magyar füvészeti zsebkönyvek megirására.

Bátorkodom ezért a Tek. Bizottságot arra kérni, hogy engem egy ily alapvető munkálat megirásával megbizni, vagy legalább annak megirásában támogatni kegyeskedjék. E munkálat magában foglalná: a Kárpátok koszorúzta sa Duna és Dráváig terjedő egész Magyarföld mindazon eddig ösmert edényes növényeinek diagnozisait, kritikus ösmertetését, melyek Koch Synopsisában nincsenek feldolgozva.

Koch Synopsisához e flora mü csak úgy csatlakozhatnék, ha benne a diagnozisok latin nyelven is napvilágot látnak; a diagnozisok latin nyelvü közlését különben kivánatossá teszi azon körülmény is, hogy az alapvető flora müvek manap is az egész téren Köznyelvvé lett latin nyelven jelennek meg mindenütt, sigy az összes müvelt nemzetek botanikusainak közkincsévé válnak. De munkálatomban e latin diagnozisokhoz magyar nyelvü ösmertetés füződnék, a növény változékonyságának és azon tulajdonságainak rövid kiemelésével, melyek által az rokon fajaitól megkülönböztethető.

E tisztelettel várolt és okadatolt munkatervet, szabatosmeg

/.

valósitásához gondos tanulmányokat, Kirándulásokat, herbáriumok meglátoga-
tását, irodalmi eszközök beszerzését, - mind annyi időt és köl-
tséget kivánó tényezőket igényel: ezért alantirott legalább
három évet vél munkálatához szükségesnek; ezért arra kéri
a Tek. Bizottságot, hogy öt tervezett munkálata létesitésében,
melyet a M. T. Akadémiának lesz kötelessége beterjeszteni,-
három éven át évenként 300 frtnyi támogatásban részre
siteni kegyeskedjék. Kéri egyszersmind azt, hogy a Tek. Bizott-
ság öt a kutatások érdekében teendő utazásaihoz szabad utazá-
si jegyek kieszközlésében erkölcsileg támogatni sziveskedjék.

Kérelmével, munkálattervével együtt a Tekintetes Bizott-
ság kegyes jóindulatába ajánlja magát

alázatos szolgája

Aradon 1884 február 20

Dr Simkovics Lajos
főreáliskolai tanár

Sey. Exp. 1884

12. Botanika

Simkovics

57

1884

Tekintetes a Akademiai bizottmány!

Olvasva a magyar. tud. Akademia mathematikai-s természettudományi osztályának Dr. Eötvös Loránd báró titkára által közzétett felhívását, hogy mindazon búvárok, akik valami tudományos munka végbevitelére az Akademia anyagi segélyezését elnyerni óhajtják, tervezetüket nyujtsák be, bátor vagyok én is, habár a szakirodalom terén nyilvánosan, tehát a literaturában, még nem szerepeltem, előterjeszteni egy általam végrehajtandó búvárlat tervezetét. E tárgy volna

a folyami rák (astacus fluviatilis) és a karcsú ollós rák (astacus leptodactylus) magyarországi alakjainak az alkalmazkodás törvénye szerinti, szemmel látható egymásból fejlődésének sorozatát összeállítani, az egyes processusokat kijelelni tekintettel a fauna érdekeire is. - E két állategyén közti alakjainak egybehasonlításánál, az egymásba való átmenet kijelelésénél nem csak a külvár tagosítására, az egyes ízek legcsekélyebb változatainak, fokozatainak kijelelésére szorítkoznám, hanem vizsgálataimat kiterjeszteném az állategyének teljes (makroskopicus) boncztanára, nem hagyva figyelmen kivül az ily búvárlatoknál oly annyira fontos méreti- s a változásokra befolyást gyakorló localis viszonyokat sem.

Az astacus fluviatilis és leptodactylus átmeneti alakjainak sorozatát összeállítani s minden részben behatő vizsgálat tárgyává téve leírni s a magyarországi faunára definitiv kijelelést azért akarnék tenni, mivel az elsőbb czélokat tekintve ily értelmü beható munka idegen nyelven sem igen található s az utóbbi czélt hozzáadva pedig magyar munka arról még ez ideig, habár csak rövidebb értekezésben is, egyáltalán

nem jelent meg.

Úgy hiszem, hogy egy ez irányban végrehajtott szorosabb vizsgálat éppen nem volna fölös érdekű és értékű. Hiszen magát a folyami rák boncztanát is oly fontosnak látta a természettudományi társulat magyar nyelven tárgyaltatni, hogy néhány évvel ez előtt a mindenkor meddő pályázatokat megújította. E tény bizonyítékai kívül az általam tervezett munkálat fontosságát emeli még az is, hogy az astacus fluviatilis és leptodactylus átmeneti alakjainak tanulmányozásával együtt elengedhetlenül tárgyalás alá kerül a magyarországi fauna (a válfajok) a localis viszonyokkal egyetemben. Ezen munkálat ily czélból a magyar szakirodalmat kiválón érdekelő volta mellett helyesen végrehajtva nem kevesbbé volna tudományos becsű is egyszersmind.

Hogy én a közrejátszó viszonyokkal, nem különben a kérdéses állatok boncztanával minden részben tisztában vagyok, sőt e részben önálló s fontosnak nevezhető búvárlatokat vittem végbe, különösen azon részletekben, melyek, ha nem is mondhatjuk, hogy teljesen ismeretlenek voltak, de minden esetre kétes vitatásnak képezték tárgyát, s most vizsgálataim szép eredményei után továbbra kétség alig marad fenn ezek iránt, arról tanúságot tehet nagyságos Margó Tivadar egyetemi r. tanár úr, az akademia mathematikai s természettudományi osztályának bizottsági tagja, akinek vezetése alatt a t. m. egyetem állattani intézetében vizsgálataimat eszközöltem, s akinek kezéhez van most búvárlataim említett szép eredményeit egybefoglaló, éppen most befejezett értekezésem megbirálás végett. —

Minthogy pedig a munkálat véghezvitele nagy nemű anyag vásárlást s a localis viszonyok kikutatása a példányok

szerzésével Magyarország legtávolabbi vidékeire is kiterjeszkedő utazásokat, kirándulásokat igényel, költségeim enyhítésére a tek. Akadémiától 200. forint ohajtanék részemre kiutaltatni.–

Utazásaimat a folyó 1884. évi Junius, Julius és Augusztus hónapokban eszközölném s amint említém, Magyarország legkülönbözőbb vidékeire mennék; úgy a felvidéki, mint az erdélyi és az alföldi folyók, valamint a Balaton vízi-tájait átkutatnám. Felkeresném az egyes vidéki (gymnasiumi, stb.) museumokat is, tudva azt, hogy az ily helyeken ezen mindenütt lelhető állatnak feltűnőbben változó példányait megőrizni szokták s reménylhető leg e helyek megtekintése nem csekély anyagot nyujtana.

Legvégül megjegyzem, hogy vizsgálataim eredményét egybefoglaló értekezésemet, mint köteles jelentést legfeljebb 1885. évi tavaszszal bemutatnám.

Tehát a fentebbiekben előrebocsátott czélból ismételten kérem a t. Akadémia mathematikai-s természettudományi osztályának tekintetes bizottságát, méltóztassék tervezetem kedvező bírálata esetén, mintegy e munkálat végrehajtására megbízatás képen, részemre tetemes költségeim enyhítésére 200 forintot utalványozni, amely segélyösszeggel számításom szerint búvárlataimat teljesen végrehajthatni vélem.

Budapesten, 1884. Február 20-án,

Alázatos szolgája

Szigethy Károly k.

Szeg. Fvig 1884
5. Osztály

Szigethy

56
1884

A

m. tud. Akadémia mathematikai s természettudományi osztálya
Tekintetes bizottságához

Budapesten.

Állattani búvárlat tervezete
s kérvénye

Szigethy Károlynak,
"
(Budapest, Üz utcza, 37 sz. 4. e. 18 ajtó.)

melyben a bent körülírt
s indokolt munkálat ke-
resztülviteléhez 200 frt
anyagi támogatást kér.

Tekintetes Bizottság!

Alulirott bátor vagyok a Tekintetes Bizottság színe elé azon alázatos kéréssel járulni, miszerint nekem az alábbi tervezetben körülirt munkálatok kiviteléhez szükséges anyagoknak beszerzését pénzbeli segélyezése által lehetővé tenni kegyeskedjék.

Tervezet.

A csontok szöveti fejlödésére vonatkozó irodalomban az ellentmondó és nyiltkérdések oly nagy számával találkozunk, hogy e tárgy felöl való eddigi ismereteink épen nem tekinthetök kielégitöknek s befejezetteknek. Ebből kiindulva vizsgálataim tárgyát egy részről a csont szövetének kezdettől fogva való felépülése, mai részről pedig a kifejezett alakkal biró csöves csontok protembryonalis növekedése képezné. Ez utóbbiakuál a kisérletek egész sora lesz meg-

gítendő a növekedés módozatainak megállapítása végett, különösen az operativ úton megsemmisített, vagy egyébként sérült csontok növésének iránya és minőségére nézve. A kérdés tüzetes megvizsgálását nemcsak az idevonatkozó alaktani és élettani ismereteink hiányos volta, hanem egyszersmind annak gyakorlati jelentősége is feletté fontossá és kívánatossá teszi. A megejtendő vizsgálatokhoz szükséges ebrémyek, valamint a kísérletekhez megkívántató élő emlős állatok, mint kutyák, macskák, nyulak stb. beszerzése, főleg pedig a kísérleti állatoknak hónapokon át való tartása oly összegbe kerül, melyet az intézet, hol alkalmazva vagyok, saját czéljaira sem elegendő, általányából nem fedezhet. A vizsgálatok legczélszerűbb élő állatokon megejtett műtéget beavatkozásokra és a csontnak ily körülmények közt való növekedésére lévén irányozva, - természetesen hosszabb időig kell hogy tartsanak; a mennyiben a csontmagvak kivétele vagy csontvégek eltávolítása után csak 6-8 hónap multva fejlődik be a reparatio folyamat, és így az állatok csak hosszas tartási és ápolási után vehetők szorosabb vizsgálat alá, a mi megfelelő költséges eljárás. Ez okból bátor vagyok a Tekintetes Bizottságot megkérni, hogy vizsgálataim megejthetését 100 forintnyi segély adományozásával előmozdítani kegyeskedjék.

Kérésem megadhatásának reményében

maradtam

Tekintetes Bizottságnak

Budapest 1884 Február

alázatos szolgája

Vécsi István

egyetemi gyakornok a

II bonct. és fejlőv. intézetnél.

Tekintetes Bizottság!

Kiss Titusz gyakornok úrnak előadott kérvényét a Tek. Bizott. ságnak kegyes figyelmébe igen melegen ajánlom. A kérvényi, melynek megoldását s tanulmányozását magam elé tűztem, nemcsak érdekes, de rétegtani szempontból is nagyérdekű. Annak tisztán szemléltetésére nagyobb számú kőzeleti állatok kívántatnak. Az intézet mint arra helyzetében, hogy általányából, mely a tanszükségletekre is elégtelen, ilyenek beszerzését és tisztán időn át való eltartását lehetővé tegye, mert utasítottam folyamodót a Tek. Akadémiai Bizottsághoz. A kért ösz a megkívánt kiadásokra nincs rendelkezésemre. Tisztelve folyamodónak szorgalmát és képességeit, megvagyok győződve, hogy annak esetben, ha a Tek. Bizottság kérésének helyt ad, a megadott ösz a kérés megoldásának érdekében helyesen és tisztán fog felhasználtatni.

Kelt Budapesten 1884 Februári hó 20-án.

A Tek. akad. Bizottságnak
hív szolgája
Dr Nendtvich Géza,
egyetemi tanár.

Sey. Faly 1884
6. Szeptember

Kiss István

55
/
1884

A m tud akadémia
mathematikai és természettudomá-
nyi állandó bizottsága előadójá-
hoz benyujtott

Alázatos kérvénye

Kiss Istvan egyetemi gyakor-
noknak

melyben a növények fejlő-
désére és növekedésére vo-
natkozó munkálatainak
és kísérleteinek megejthe-
tése végett 100 ft nyi pénz-
beli segélyt kér.

20

Tekintetes bizottság!

Alólirott, 16 év óta folytatott hemipterologiai buvárlataimnak főbb eredményeit „A felemás-szárnyú rovarok (Hemiptera Heteroptera) biologiai viszonyai és földrajzi elterjedése hazánkban" czim alatt összeállitani óhajtván, azzal a kéréssel járulok a tekintetes bizottsághoz, hogy engemet a munkámhoz még hiányzó adatok beszerzésében segélyezni, nevezetesen a még átkutatandó vidékek meglátogatására 300 ft. azaz: háromszáz forintnyi segélyben részesiteni méltóztassék.

Dolgozatom a hazánkban eddig felfedezett összes fajok teljes jegyzékén kivül kiterjeszkednék minden egyes fajnál a megjelenés, párzás és álcza-állapot idejére és földrajzi elterjedésének részletes kimutatására.

Kérésem megujitása mellett maradtam

Budapest, 1884. február 18-án

a tekintetes bizottságnak

alázatos szolgája

Dr Horváth Géza

lev. tag.

A M. T. Akadémia mathematikai és természettudományi állandó bizottságának

Budapesten

Seg. Fey. 1884 Harriet Seja

4. Zoologia

S. F. 1885
" Harriett

53

1884

1854

feb 2 18

Nagyra tisztelt

Magyar Tudományos Akademia!

Az „idegenforgalom" történetének rövid vázolatával igyekezem kimutatni, mily mérvben mozdítaná elő a hazai közmüvelődést, ha biztonságosabbá tenné az utazóknak, Magyarországon keresztül venni az irányt, kitüzött célja felé.

Minthogy ez eszme valósításának, csak úgy lehet sikere, ha a tudomány azt helyeselné és tekintélyével támogatná: alázatosan kérem, miszerint annak minél szélesebb körben ismertetése és terjesztése céljából jelen dolgozatomat, a társadalmi osztályban felolvastatni és megfelelő alakban kiadni, — esetleg megbirálni és kiadásra ajánlani kegyeskedjék.

Ki mély tisztelettel vagyok,

a nagyra tisztelt Akademiának

alázatos szolgája,

Csernyei Gyula

Gyorokon,

Arad-megye.

1884. február 12.

Érk. febr. 19. 1884.

~~134~~ 54

1884

+ mell.

Átteszik a II osztályhoz.

Budapest 1884 febr. 19.

főnöki

Tekintetes Akadémia!

Bírálóul hivatván fel a „következő" pályakérdés megoldására vonatkozó tervezetekre nézve: u. m:

„ Kívántatik egy népszerű munka, mely a régi legelő marhatenyésztés helyett a szarvasmarha istálózását az e végre szükségés takarmánytermesztést és a szarvasmarha különböző hasznosítását, a kisbirtokos illetőleg a népgazdák körülményei szerint, tárgyalja és a szarvasmarha tenyésztésre gyakorlatilag hasson:

eljárásunkról a „következő" előterjesztést tesszük.

A fontos és igen szabatosan körvonalozott kérdésre három munkatervezet, illetőleg pályázati ajánlat érkezett.

<u>Az első pályamű</u>, a bevezetésen kívül, melyben a társadalom keletkezéséről, az állattenyésztés fejléséről, annak magyarországi állásáról, azután a tagosításról stb. szóvoltetnek általános eszmék, s statistikai adatok, magát a tulajdonképeni pályakérdést a „következő" 14 tételczím alatt kívánja megfejteni:

1. A legeltetésről általában.
2. Legkárosabb módja a legeltetésnek.
3. A gyakorlatban lévő társulati legeltetés.
4. A nyári istálozás előnyei a legeltetés-

felett; – hány darab marhát kell tartani 25 hold földön és mennyi trágya kell egy holdra.

5. Az istállózás berendezéséhez szükséges kellékek.

6. Értelmi és szorgalmi tőke nagy fontossága a gazdaságban.

7. A takarmány tápértékének feltüntetése és az átlagos évi terméseknek szénaértékre átszámítása.

8. A répa és a takarmánytök közötti különbség és ennek termesztése.

9. A gőzölött takarmány nagy fontossága és kezelése.

10. Lucerna és veres lóhere termesztése.

11. Egy kisbirtokos berendezése teleltetés, szecskavágás, ólazás.

12. Nyári istállózás mellett a takarmány elkészítése, takarmányozási rend és a jószág egyéb gondozása.

13. A szarvasmarha különböző charakterisálása nyári istállózás mellett, hízlalás, tejelés és jószágtenyésztés.

14. Milyféle marhafajt tartsanak a népgazdák.

E tételek közül a 4, 5, 6, 7, 9, 11 és 12dik tétel egész szövege kidolgozva, a többinek csak címe mutattatik be, de szerző csatolt nyilatkozata szerint ily módon kész van az egész. Terjedelem 60 lap körül.

A második pályamű, hasonló módszer követvén, beosztása és tételei.

I. Az istállózás módja:

1. Mivel volna pótolható a hányatlásnak indult legelős marhatenyésztés.

2. Az istálló kellékei.

3. A szarvasmarha ápolása istállózásnál.

4. Az istállóban való takarmányozás: a)

Takarmánynemek a különböző évszakokban. — b.) Az etetés rendje, — c) a takarmány előkészítése, — d) Mennyi takarmányt adjunk a marhának, — e) Előre való gondoskodás a szükséges takarmány beszerzéséről.

5. A szarvasmarha takarmányozása az istállózással járó különféle haszonsítás szerint: a) Tejelő tehenek, — b) Hízó marhák, — Növendék marhák, — d) Jármos ökrök.

6. Hily használati czélra és mily viszonyok közt alkalmas különböző időszakon az istállózás.

7. Az istállózás költsége és jövedelme a legeltetéshez képest.

8. A nyári istállózás részbeni legeltetéssel összekötve.

9. Trágyanyerés és felhasználás az istállózásnál.

10. Az istállózás megkezdése.

II. Az istállózáshoz szükséges takarmánytermesztés.

1. Mekkora terület szükséges takarmány alá.

2. Mely takarmánynövények termesztendők.

3. Takarmánynövények termesztési módja.

4. A takarmánytermesztés költségei.

5. Részes művelésért szerzett takarmány.

6. A takarmánytermesztés befolyása az egész gazdálkodásra.

E tételek közül az I. 1, 3, 4, a, b, d, e, és a II. b, tételek vannak kidolgozottan bemutatva, a többi lecendő foglalatának csak főbb jelszavak szerinti vázlatában. Az egész terjedelme mintegy 40 nyomott lapra számított.

A harmadik pályamű népszerű előadási alakzatú tervezet, estéli társalgási előadásokra oktva, a következő czímek szerint:

1. A régi legelő macskatenyészés czélszerűtlen-

segéről s az állatkifejlődésére káros voltáról.

2. A szarvasmarha istállóban tartásának haszonos voltáról.

3. Az e végett szükségelt takarmánytermesztésről.

4. A takarmányozásról.

5. A szarvasmarhatartás különböző hasznosításáról.

6. Az ezen előadásokból nyert tanulság eredménye a helységben.

Ezek közül az első levezke, alkalmi bevezetés kivételében, egész szövegében mutattatik be. Azután mellékeli szerző „A tűz-, jég-; és élet biztosításának népszerű ismertetése" czím alatt hasonló módorban írt és a békésmegyei gazdasági egyesülettől jutalmat nyert művét.

Vélemény:

E harmadik tervezet, ámbár mutatványa könnyen folyó és népszerű irmodorú, nemcsak alakjánál, de tartalmánál fogva sem alkalmas akadémiai pályázatra. E mutatvány csak ismétlése annak, ami hasonló népszerű művekben már sokszor elmondatott. Az újabb korban előhaladott s a változott viszonyok közt gyakorlat által tovább fejlett szakismeret népszerűsítését nem foglalja magában.

Több figyelmet érdemel az első „Kéz-mű". Ezek közül a második különösen nagy figyelemmel és czélszerűen van összeállítva; - a tételek czímei a pályakérdésbe jól beillenek; - a kidolgozott mutatványok irmodora könnyen érthető, s a tartalom számos közvetlen saját gyakorlati tapasztalaira támaszkodó hasznos és jó ismeretet foglal. Azonban ez a mellett, hogy a pályakérdést nem öleli fel minden részében egyenlőleg, nem népszerű mű. Ellenkezik a nép-

szerűséggel, az a sok apró rendtartási, részletes kiszámítási és számontartási utasítás, mely a műben mindenfelé bőségesen foglaltatik; mert ámbár tanulságosak s érdekesek is ezek az észlelő és kutató szakemberre nézve, sőt módjával a népgazdának is szükségesek: de soha sem szabad feledniünk, hogy a pályakérdés oly néposztály számára szól, a mely a legkörülményesebb számvetéshez sincs még szokva, s bármily kívánatos legyen az előirányzati és nyilvántartási számvitel, a túlhalmozás csak ártana, nem pedig használna a tulajdonképeni czélnak, s ez okból bár, több használható jó anyag van e műben, azon czélnak, mely a pályakérdésben főképp hangsulyozva van, hogy t. i. a tárgyalást a népgazdák tapasztalatai szerint tevén, a szarvasmarhatenyésztésre gyakorlatilag hasson, megfelelni nem alkalmas.

A kitűzött czélnak a megfeleléséhez legközelebb jár az első számú mű. Tételei kevés hijján egészen felfogják a pályakérdést. Tárgyalási rendszere és irmodora elég népszerű. Különösen bevett és gyakorlatilag jól kifejtett tétel benne a 9-dik: „A gödrözött takarmány nagy fontosságáról és kezeléséről." Mindazáltal ez sem az, ami a pályakérdés minőségéhez képest óhajtandó volna. Már a bevezetésben, mely különben is igen hosszú, részint igazítandó, részint rövidítendő, vagy épen kihagyandó több részlet van. Például helyreigazítandók a fajosztályok menetéről szóló állitások; - rövidítendők a baromállomány, mutató statistikai adatok; kihagyandók a birtokminimumra és maximumra vonatkozó észrevételek. A szövegbe vonandó kihagyandók a hosszú táblás kimutatások s az ezekkel kapcsolatos számolati

deductiók, valamint az apró renddartási, képletes kiszámítási utasításoka, – és a dologra nem tartozó-soka dzónako bele vegyítésével kinyujtott irmódoza rövidítendő.

Ezerint kénytelenek vagyunka oda nyilatkozni, hogy a három műveközül egyiknek tervezete és mutatványa sem nyujt alapos reménytarra, hogy szerintök a czélnak teljesen megfelelő pályaműv kéjzülhessen.

Mivel azonban a kitüzött igen fontos kérdés minél helyesebb megfejtését nagyon kívánatosnak tartjuk, ezennel elmondjuk röviden, hogy milyen kidolgozást vélnénk magunk részéről legczélszerűbbnek:

A szabatosan körvonalazott pályakérdésneka megfelelőleg, a mű három részre osztandó.

I. Bevezetés. Ebben statistikai alapokon röviden elmondandó, hogy szarvasmarhatenyészésünk a közelebbi időkben mennyire csökkent és hogy milyhátrányos ez, nemcsak közvagyonossági, hanem magán mezőgazdasági tekintetből is, a mennyiben különösen a kiviteli baromkereskedés hasznától nagymértékben elestünk, belföldön pedig mind a hús, állati termék, mind az igásmarha nagyon megdrágult. Megvitatandók az állattenyészés csökkenésének legfényegesebb és legközvetlenebb okai, kapcsolatban a tagosításokkal, legelő felosztásokkal és a dohánytermelés terjedésével. Kimutatandó, hogy a tagosításoknak és legelő felosztásoknak, nem szükségesb következménye az állattenyészés csökkenése, hogy mily nagy a dohánytermelés terjedésének vetélytársa sok egyéb, de már csak a földerő kime-

züles és a trágyahiány szempontjából is, és hogy milyen hasznos az állattenyésztés összefüggése a földmiveléssel még a szemtermelés tekintetében is. Végre kifejtendők az istállózás előnyei a legeltetés felett, valamint általánosságban, azonkép az egyenlő földterületen tartható állatmennyiségre és jobb hasznosíthatásra nézve.

II. Az istállós szarvasmarhatenyésztés.

1. A szarvasmarhatenyésztés különböző célja: hús-, tejelő-, igásmarhanevelés; - a tenyésztendő állatok szükséges megválasztása a cél különfélesége szerint, s az istállózásnak a különböző célú tenyészmarha részére való berendezése.

2. A tejelő marha istállózása, a tejgazdaság berendezése és kezelése.

3. Iga alá szánt fiatalmarhák istállózása, s az ehhez czélszerű gazdasági berendezés.

4. Hústermelés, illetőleg marhahizlalás, s az ehhez szükséges gazdasági berendezés.

5. Az igásmarha istállózása.

Mindenik tételnél kifejtendő, hogy melyik tenyésztés és használat, milyen helyen, micsoda gazdasági viszonyok közt ajánlatosb a másiknál, melyikhez milyen épületkészlet berendezés, takarmánytermelés vagy beszerzés kívántatik; - azután kifejtendő a különféle czélhoz képest a téli s nyári takarmányozás rendszere, - a különféle eledel és takarmány, ételhez, az eledel különféle elkészítése, - az ehhez szükséges különféle gépek, eszközök s előkészületek ismertetése, - magának a takarmányozásnak tettleges vezetése, végre a különféle tenyésztés hasznosítása s annak eredménye.

L 26,

III. A szarvasmarha istállózáshoz szük-

<u>séges különféle takarmány termelése, beszerzése és eltartás módja</u>.

1. A természetes kaszáló gondozása, javítása és építése.

2. Az istállózáshoz leggyakrabban használni szokott szálas takarmányfélék termesztése: a) Lucerna -b) Veresló here, - c) Takarmány kukorica, - d) Bükköny, e) Baltacim, - f) Muhar, - g) Takarmányrozs, - h) különféle keverk; termelés, eltartás.

3. Gyök és gumós takarmány növények: a) Burgonya, - b) Burgundi répa, - c) Narok vagy sárga répa, - d) Cisóka; - termelés, eltartás.

4. Vásárolható takarmány hulladékok: a) Sörmaláta, - b) Pálinkamoslék, - c) Olajpogácsa, - d) Korpa.

5. A különféle szalmafélék vetése az istállózás körül, - használás.

6. A különféle szemes eledel takarmányozási használhatósága.

7. Egész és fél-istállózás: vetés forgás búzatermő agyagos földön, azután könnyebb középtalajon, végre ritkás homokon.

Azt, véljük, hogy az ennyire rájöttezett kérdés megoldására legkelyesebben <u>záró</u> pályázat volna nyitandó, azon kikötéssel, hogy a nyertes mű minden esetre vezérfonalul lévén szolgálandó, annak szerzője köteles lenne az országos magyar gazdasági egyesület állattenyésztési szakosztálya által abban netalán véleményezendő módosításokat, és <u>pótlásokat</u>, felvenni. Azért véleményezzük pedig ily alakban a záró pályázatot, hogy ekkép ebben kivatott ujak mellett, a most, az előterjesztettek pá-

lyázók is tetszésök szerint képzőtvehessenek, és az akadé-
mia ezen úton olly munkát nyerjen, amely népszerű
előadási modora mellett, gyakorlati szakismeret, és tudo-
mányi alaposság tekintetében se álljon alatta az ezen
szakban már meglevő irodalmi műveknek. -

Budapest 1884. febr. 18

Kautzin Lizla

Galgóczy Károly

III osz. 2 Erlek. 1884 febr 18.

Spurr.

52
1884

1884

18

Dr Martin L. úr a mellékelt 3 értekezésben, melynek tárgya egymással szorosan összefügg, foglalkozik az oly függvényekkel, melyekben a változók alakja

$$x + \alpha y + \alpha^2 z + \dots,$$

hol $x, y, z, \dots$ valások, α pedig az egységek valamely n-ik gyöke.

A mennyiben a változó ily alakja jellemző a vizsgálatra nézve, p. a számelméletben, ezek alakok vizsgálata nem új, és p. a Legendre-Dirichlet-Dedekind-féle tárgyra könyv 2-ik és 3-ik kiadásában az ide vonatkozó elmélet teljesen ki van fejtve, míg Martin úr ki úgy látszik, Kummer-nek ide tartozó alapvető vizsgálatait nem ismerni, az első elementáris megállapításokon nem megy túl.

Mellőzve a tárgyalandó kérdésnek ismeretes voltát, Martin úr értekezéseit egy más szempontból kiindulva alapjaiban támadja meg. T. i. ő az említett alakot valóban új számnak tartja és a számtanban ignorálja, úgy ez sem egyéb mint közönséges complex szám, ez $\alpha, \alpha^2, \dots$ nek értékei ilyenek lévén. Ennek következtében ha $x, y, z, \dots$ független valós változók is, az $x + \alpha y + \alpha^2 z + \dots$ változási köre soha nem lehet le többet mint két dimensiót. Legyen ugyanis $\alpha^\mu = p_\mu + q_\mu i$, akkor $x + \alpha y + \alpha^2 z + \dots$ mindig ugyanazt az értéket nyeri, ha csak:

$$\begin{aligned} x + p_1 y + p_2 z + \dots &= A \\ q_1 y + q_2 z + \dots &= B \end{aligned}$$

Hiu ép ezért minden a Martin úr által felvett alaknak függvénytani, nemcsak algebrai és számelméleti jelentősége.

A p, complexeknek osztályozása s. a. t., jóval Martin úrnak nyilvánosan összes eredményei, a mennyiben azok nem egészen közönséges, minden tankönyvben előfordulók folytán (p. hogy valamely differenciálegyenlet differenciálására ismét differenciálegyenletet az az illető függvényre nézve) tanuk alapon állanak és magok is helytelenek.

Így tehát Martin úr értekezéseire vonatkozólag sajnálatomra oda kell nyilatkoznom, hogy azok - sem kivonatban, sem egész terjedelmükben - az akadémia által ki nem adhatók.

Dr König Gyula
a. m. tud. akad. lev.

III osp. 2 Lítek. 1884 febr 18.

50
1884

18

Tisztelt Osztályértekezlet!

A f. évi február 18-án tartott osztálygyűlésen volt szerencsém Dr Mocsi A. D. I bonctani segédnek dolgozatát „A virágzatban elhelyezett dúcsok és idegzsinórok fejlődéséről" 47 irott lap 4 tábla rajzzal bemutatni és megismertetni.

Ezen dolgozat a vezetésem alatt álló II bonctani és fejlődéstani intézetben készült és a hozzá kívánt vizsgálatok költségeinek fedezésére a mult esztendőben a t. Akadémia részéről pénzbeli segélyben részesíttetett.

Kérem a t. osztályértekezletet ezen munkálatot az akad. értekezésekben kinyomatni és e czélból előbb bírálatra kiadni. Kérem a kéziratból győződjem meg, hogy az arra érdemes, képeit már megelőzőleg, minthogy a vele járó vizsgálatok intézetemben tétettek, ezeket figyelemmel kísérve azon nézetre jutottam, hogy alapos tanulmányok eredményei állanak előttem, a melyek a kitüzött kérdés tisztába hozatához sarkalatosan hozzájárulnak

maradok tisztelettel

Pest 1884 február

Dr Mihalkovics Géza

III opis. 4 cvl. 1884 maj 19

7 pus

61

1884

Az Akadémiai költségvetés I., II., VI.—XVIII. rovataiban foglalt kiadások 67,390 forintnyi összeget tesznek.

Ezt a 130,000 forint tiszta bevételből levonva, a három osztály tudományos munkásságának költségeire marad

62,610 forint.

Ezen összeg osztandó föl a három osztály és bizottságai között.

	1883-ban kapott:	1884-ben kér:	1884-ben kaphat
I. osztály:			
a) Osztályi munkálatokra	frt 9,241	frt 9,429	
b) Nyelvtud. bizottság	„ 4,459	„ 5,309	
c) Irodalmi „	„ 3,000	„ 4,000	
d) Philologiai „	„ —	„ 2,400	
	frt 16,700	frt 21,138	2712 18426
II. osztály:			
a) Osztályi munkákra	frt 5,200	frt 8,700	
b) Történelmi bizottság	„ 12,000	„ 12,000	frt 12,000
c) Archaeologiai „	„ 5,000	„ 5,000	„ 5,000
d) Nemzetgazdasági bizottság	„ 3,500	„ 5,200 *	
	frt 25,700	frt 30,900	3550 21350
III. osztály:			
a) Osztályi munkákra	frt 7,000	frt 8,700	7834
b) Természettud. bizottság	„ 5,500	„ 6,500	6500 „ 6,500
c) Hadtudományi „	„ 500	„ 3,500	2500
	frt 13,000	**frt 18,700**	2148
	frt 55,400	**frt 70,738**	62 16834

* És a kereskedelmi műszótárra kér 2500 forintot, mely külön alapból födöztetik.

7834
1700
6134

III Ops. 2 Eidek. 1884 feb 18
Hipens

49
1884

Nagytekintetű akademiai Szakbizottság!

Tisztelettel alulirott mindön a közrélett felhivás követ-
kezteben ujból kéri bátorkodom barlangkutatásaimhoz
a Nagytekintetű Bizottság segélyét, egyuttal mult évi
munkálkodásomról is sietek számot adni, beigazolva
e körben azt is: hogy az ugyancsak takarékos vállalatokat
utazáson és egyéb költségeken kivül olynemü kiadá-
sokkal vannak összekötve, melyek a segélyösszeg felemel-
lését indokolttá tennék.

A lefolyt évben a marosmenti hegység bar-
langjait még egyszer revisio alá véve, mindjart
a husvéti szünidő alatt továbbfolytatám a Kreczu-
nyesd falu felett ez előtt felfedezett nagy Balogu, nagy
elnevezésem szerint Szabóbarlang ásatását, mely mi-
velet egymagában 45 frtot emésztett fel, jóllehet öszes
eddigi ásatásaim alig mentek ki a barlang
egy tizednyi részének s a végleges feltakarás
egyedül ilt felülmulná a 150 frt évi segélyt.

A nyári szünidőből 3 hetet forditottam val-
lalatomra és pedig kiindulva a Boicza felett eső
barlangoktól, melyek hármában praehistoricus
maradványokat adtak elé ismét magukat. Onnan
Ormenyga helységbe szállottam ki, hol egy uj bar-
langot találtam, melyen puttak folyt keresztül.
Egy más barlang homlokfelületlen magasan fekvő n. ott.

Most Kirósbaiyan keresztül a Biharhegységhez vezető bulzesdi hegységbe indultam. Grohot falunál akadtam egy keskeny szoros kőt ellentétes falaiban barlangokra A jobbparti tetőn több körüneges dolina mellett egy nagy dolinia s egy keskeny barlang foglaltak le. Ezekben járható vadregei nyés szorosban a praehistoricus ember nyomait is felvaláltam.

A groholi völggyel párhuzamos vízfolyásai patak mentéről is jelentek munkásaim pár barlangfélle üreget; de a magas vízállás által kitöltött szorosba lehatolnom nem sikerült.

Most a Ponor völgybe kalauzoltattam magam; de a hol csak egy keskeny üreg fogadott a Piatra Solmuruj alatt. Innen Bulzesd határába jutottam át s e roppantul szélsőrt erdő által irányi távolban megstraggyatott havas falu egyes részeit kellé át megjárnom, míg a Piatra Bulz alatt az első barlangra találkadtam. Az egy ki- is belőrésű barlang oriás arányu kapuzattal. Egyik oldalágából egy alsó üreget pillantottam meg, a hova azonban a keskeny bejáró miatt magam öjrehajtható létrával kiszélhetnem meg a lemenetelt, mely felszűk üreget a most folyó ido nyarán szándékom megszerezni. Fennebb a Russzed határcsoportnál a Gura Jaini közelében ismét egy jokora barlang

állitott meg, melyben azonban nem találtam meg s ki-
sérőim által említegetett végzie nehezedben oldalá-
gakat és nagy tavakat, ez alkalommal is sajno
san tapasztalva mennyire megbirhatatlanok a föld
népétől nyert s olykor napi hijábavaló fáradsá-
gos gyalogolásra, hegymászásra késztető értesitések.
A hegyidéző" számos dolmait megtekintve közel
a Gaina nevet említegetett emlea alatt találtam meg
egy nagy barlangot, melybe egy patak rohan be.
Most a keserü családok daczára ismét egy rend
kivül fáradtó egész napi utat tettek meg arélett
phantasiaju faluriak vezetem, erösen hitegetve: hogy
az Aranyos vizválasztója közelében egy jelentekeny
barlang létezik. Nagy nehezen alkalmas helyiség
ro" kalauzokra téve szert a járatlan vadon tü-
rüjében áthatolva végre a Dragu Brad nevü
erdőségben a Fehér Kőrös bevfelü ágánál magam
előtt láttam a váltig dicsőitett barlangot, mely egy
görnyedt állásban is alig járható rövid ivet s egye-
düli nevezetessége abban áll: hogy oktalan, ceruzyke-
rejök valami 10 meterrel megnyujtották.
Kőrösbányára visszatérve ismeröl megtudnom
hogy a Zsini hegylánczr éjszaki oldalában is talál
ni méltó maradékot. Rögtön kiindultam a Lunkanyi
uradalom tatarestoi erdejében, hol egy igen szép csepp
kőbarlangra akadtam s még egy kisebb barlangot vizs
gáltam át. Honru, sikertelen keresés utan se

akadva több barlangra vigsatettem. Dévára
s rövid „pihenő" után a Déli határhegység szegélyre
tében Puj - Petrozseny kört jelentkező" mészsoport-
ban teszem egy szemlentat, mely alkalommal 8 új
barlangról szerzem tudomást.

Végre kitör" ősszel a Boicza környéki barlangok
kutatását fejezem be, és eddigi kutatásim eredmé-
nyeit összegezve, úgy találtam: hogy Zámtól Kucsu-
nyesdig 9, Boiczánál 5, a grójgalmási völgyben 4 na-
gyobb 17 kisebb, Ormenigya határán 1, a bulzes-
hegységben 5 nagyobb, 2 kisebb a lunkainál erdőség-
ben 2, összesen tehat 32 barlangot fedeztem fel és
vizsgáltam idáig át s ezeken felül 8 ujabbról
szereztem tudomást.

Az igy felhalmozódott anyag elő" részét a jövő"
télben szándékozom a nagytekintetü Akadémiá-
nak bemutatni, mire nézve bárói Eötvös Ló-
ránd Ő Méltósága a fajrokhoz szükséges
fedezetet már szives volt megküldetni.

Most a fent emlitett 8 kinyomozott barlan-
got ohajtanám munkába venni és pedig mindjárt
husvétkor kezdve s a Zarándi részekben kivá-
natos pótmunkálatokra készülök, melyekkel
s a puj - petrozsenyi szakasz még lappangó töb-
bi barlangokkal a nyári időszak alkalmasint
végezek. Midőn azonban ezt felmerült munkater-
vem kivitelére a „nagytekintetü" Bizottság

további kegyes támogatását kérem, egyuttal legyen szabad reámutalnom a vállalatommal járó tetemes költségre s főleg a nélkülözhetetlen ásatásokra, s a velem utazó rajzoló utáni szám haladó kiadásokra, tisztelettel kérem: hogy a mennyiben lehetséges, méltóztassék a 150 frtot bár odáig emelni hogy lehetőleg 100 frtot fordithassak nyaranta ásatásra.

Kérésemet ismételve kiváló mély tisztelettel maradok

a mélyen tisztelt nagytekintetü Bizottságnak

Devián 1884 február 17én

alázatos szolgája:

Téglás Gábor

Sz. Fvg. 1884
19 Gradacsics Téglás

18
1884

Téglás Gábor

devai reáliskolai igazgató

időleges jelentése

a lefolyt 1883ik nyaráni

Hunyadmegye különböző pontjain

eszközölt barlangku-

tatásiról és nyomozásiról,

melyben

egyuttal a most beállott 1884.

évbeli segélyeztetését is

kéri

s munkatervének beterjesz-

tése alapján a segélyösszeg

alyatén megszabásáért folyamo-

dik: hogy a feltett sokba kerülő,

olykor eredménytelen, de azért

egy barlangnál se mellőzhető

ásatásokra és rajzolójával

együtt végzett utazás kiadá-

sain felül bár 100 frtot fo-

dithasson.

14

A magy. tudományos Akademia math. és természettudományi

Nagyságos Állandó Bizottsága.

Alólirt, alázatosan kérem méltóztassék nekem a jelen évre 200 forintnyi utazási segélyt adni, hogy a tudom. Akademia megbizásából megkezdett Erdély Kristályos palakőzeteinek tanulmányozását folytathassam.

Ez idei mun a következő vidékek Kristályos palakőzeteit foglalnám:

1. Az Akademia megbizásából a kis Szamos forrásvidéki hegység Krist. palakőzeteit. (Akademiai math. és természettud. Közlemények VIII. K. XI. sz. 1882.)

2. A nagymélt. Ministerium megbizásából a Fogarasi havasok kőzetei. (A m. kir. földtani intézet évkönyve VI. K. 9. füzet 1883.)

3. Szintén a nagymélt. Ministerium megbizásából a Keleti-Kárpátok kőzeteit. (Mint részletes jelentés kéziratban benyujtatott az europai geolog. térkép készitő bizottság magyarországi elnökéhez, nga. dr. Szabó József egyet. tanárhoz.)

Hátra volna még részletesen átkutatni és átlanulmányozni a Rodnai-havasokat.

Ismételten kérem a nga. Bizottságot méltóztassék nekem a kért összeget megadni, ez által lehetővé tenni, hogy a nyári nagy szünidők alkalmával a Rodnai havasok Kristályos palakőzeteiből álló tanulmányomat befejezhessem.

Magamat a nagy. tudom. Akademia math. és természettud. Nga. Állandó Bizottság jóindulatába ajánlva, maradtam

Kolozsvárt 1884 február 16-án.

alázatos szolgája

Dr. Primics György

egyetemi tanársegéd.

Seq. Folg. 1884
16. Gedruckt

Primics.

47
1884

A

magy. tud. Akadémia math. és természettud.

Nagyságos

Állandó Bizottságához

Budapesten

Kérvény

Dr. Primics György ásvány- s földtani

egyetemi tanársegédtől

Kolozsvárt

Mélyen tisztelt

Tekintetes állandó Bizottság!

Hazánk népeit anthropologiai és ethnographiai tekintetből bővebb tanulmány tárgyává tettem, s e czél-ból mindenek előtt egyik kisebb, de kiváló csoportját: a palóczokat óhajtanám kimerítő vizsgálat alá venni, valamint behatóan ismertetni; még pedig főleg anthropologiai szempontból, minthogy erre nézve eddigelé még semminemű buvárlat nem történt.

Kutatásom irányának vázlatát a következő fejezetek felsorolásával bátorkodom bemutatni, a melyek az illető viszonyokhoz képest még ki fognak bővülni:

I. A palócz vidék földrajzi és geologiai viszonyai, s ezek hatásai az illető népre.

II. A mostani palócz vidék előbbi lakói, s netaláni befolyásai a paló-czokra.

III. A palóczok története és népességi viszonyai; száma. /Szaporodási és halálozási statisztika/.

IV. A palóczok anthropologiája. /Testalkat, – koponya méretei, haj-, szemszinének statisztikája, s egyéb anthropologiai viszonyok./.—

I. Egészségügyi állapotok, uralkodó betegségek, szerek okai.

II. Ruházat / fénykép utáni rajzokkal illusztrálva /.

III. Lakhely / fénykép utáni rajzokkal illusztrálva /.

IIII. Életmód és táplálék.

IX. A palóczok mestersége, ipara, czikközei / rajzokkal illusztrálva /.

X. A palóczok erkölcsi állapota, jelleme, vallási-és társadalmi szokásai.

XI. Menyegzői szokások, családi élet, keresztelési szokások, gyermeknevelés.

XII. Mulatságok, társas játékok.

XIII. Zene és tánczok.

XIV. Népdal.

XV. Mesék, mondák, regék.

XVI. Közmondások, példabeszédek, talányok.

XVII. Számmód és számolás.

XVIII. Netalán fennmaradt őskori psychikai és physikai jellemvonások

XIX. A palóczok anthr. és ethn. viszonyai tekintettel hazánk más vidékeinek lakóira.

Hogy ezen fontos kérdéseket, alaposan tanulmányozhassam, s ekként a megoldásukat lehetővé tegyem, szükséges a palóczok lakta összes falvakat és városokat bejárni, s ott hosszabb ideig tartózkodni.

Ennélfogva bátorkodom a mélyen tisztelt állandó Bizottság kegyes pártolását kérni, méltóztatnék tanulmányom lehető tétele-re az 1884ik évre 200 frtnyi segélyben részesíteni.

Kutatásom eredményéről minden alkalommal kötelességemnek fogom tartani a m. t. Bizottságnak jelentést tenni, egyszersmind tanulmányomat befejezte-kor egész terjedelmében a tek. Akadémia becses bírálata alá bocsátani.

Maradtam

a mélyen tiszt. Állandó Bizottság

alázatos szolgája

Budapesten, 1884. febr. 16-án

Dr. Török József

tud. egyetem anthropologiai tanszék tanársegéde.

Sz. Fgy. 1884
28 ugyan

Pécs

46
1884

A

M. T. Akademia math.
és term. tud. állandó bizott-
ság előadójának

Méltóságos

Dr. Báró Eötvös Loránd

egyetemi tanár úrnak stb.

Helyben.

Dr. Serényi József
tud. egyetemi tanársegéd

folyamodványa

melyben

a palóczok anthropologiai és
ethnographiai tanulmányo-
zására 200 frtnyi segélyt
kér.-

16

Tekintetes Akadémia!

A „Pesti-Napló" idei 37 számában a Tekintetes Akadémia math. és term. tud. osztály állandó bizottsága, egy felhivást közöl „hazánk természettudományi megismerését czélzó buvárlatokra".-

Emlitett felhivás alapján alattirott is bátor vagyok a mellékelt terveret szerinti virsgálat keresztül vitelére ajánlkozni.- A tósorki barlang Erdély északkeleti határán, a békási szoros közelében - Tósorok nevü helyen - meszben feksik s hogy még a jelen időig a tudományos világ előtt teljesen ismeretlen és átkutatatlan, annak oka épen abban keresendő, hogy távol fekszik az ország s igy a tudományos világ központjától is, az oda járás és kutatás költséges volta miatt ez ideig nem akadt geolog, ki annak átkutatására vállalkozott volna; sőt tudomásom szerint emlitett barlangban még geolog nem is járt s igy ezen jelentékeny kiterjedésü és számos üreggel biró barlang teljes ismeretlenül feksik. - Az 1879-ik év nyarán Terner Adolf a Kolozsvári tud. egyetem geografia tanára ásatásaban e vidéket is meglátogatta s figyelme neveretett barlangra felhivatván, annak néhány üregét bejárta, mikörben állati maradványokat talált, ezekből azonban neveretett tanár ur csakis egyetlen fogat vitt magával.

/.

A tósorki barlangnak mellékelt terv-
vezet szerinti átkutatására megbízatás ese-
tén segélyül 400 frtot igényelnék, mely egész
összeget, tekintettel nevemnek a tekintetes
Akadémia előtti ismeretlen voltára, csakis
a tervszerinti munka teljes keresztül vitele
és bekülldése után kívánnék kiutaltatni. –
Tenni ajánlatom ismétlése mellett
vagyok a

Tekintetes Akadémiának

Gyergyó Szt Miklós 1884 febr. 15-én

alázatos szolgája

Bajkó Károly

pólg. isk. tan.

Seq. Faj. 1884
17. Geologien

Rajko's Mór

45
1884

15

A tósoroki mészbarlang

ásványosságainak leírása.

1.) Kirándulás a helyszínére.
2.) Leírása az útnak a barlangig.
3.) A barlang környékének leírása.
4.) Meghatározása a barlang nyílásainak magassága a Zrednipatak völgye felett.
5.) A barlang külső bejárata.
6.) Az egyes üregek általános alakja, felülete, alapja; az alap dűlése és annak iránya. Az esés esetleg emelkedés foka.
7.) Az egyes ágjáról leírása.
8.) Próba ásatás eszközlése.
9.) Az üregekben lévő Stalagtit és Stalagmitoknak, valamint azok elhelyezésének lehető pontos leírása.
10.) A barlang üregei hőmérsékének összehasonlítása a külső hőmérsékkel.
11.) A barlang kora és keletkezési módjának meghatározása.
12.) A barlang összes üregei összefüggő alaprajzra, olymódon összeállítva, hogy annak vezetése mellett bárki által is bejárható legyen.
13.) A barlang környékének földtani leírása.
14.) Ugy útközben, mint a barlang környékén és belsejében is talált ásvány, kőzet és esetleg kövületeknek összegyűjtése s pontos meghatározás utáni leírása, esetleg kiadtakorás azon munkákra, melyekben azok valamelyike már leírattatott.
15.) A gyüjtött példányok elhelyezése valamely nyilvános intézet gyüjteményében, hogy mindenki által megtekinthető legyen.

Gyó. Szt. Kirá 1884 febr. 15-én

Bojtorjáthy
pólg. isk. tan.

45
1884

Az 1877–1883. hét éves körben a leíró állattan terén hazánkban megjelent munkák között több figyelemre méltó dolgozat van ugyan, melyek egy vagy más tekintetben kisebb kitüntetésre vagy dicséretre érdemesek volnának s némelyek közülök ilyenekben tényleg már részesültek is; azonban olyan nagyobb terjedelmü munka, mely a Fáy-alapitvány 1800 forintnyi jutalmára pályázhat, tudtommal nyomtatásban nem jelent meg.

Budapesten, 1884. február hó 15-én

Frivaldszky János

44
1884

KISS ANTAL

KÖZ- ÉS VALTÓ-ÜGYVÉD

KUN-SZT-MÁRTONBAN.

d/2605 sz.-hoz
188 Y

Tekintetes Kerületi Kir. Törvényszék!

Van szerencsém értesíteni, hogy néhai Márton Jánosné hagyatékára nézve az elválás megtörtént. — A tulajdonjog bekebelezése végett sürgetem Apatovszky József és neje Kalenka Mária, — id. Nagy F. Sándor, — Nagy F. János, Nagy F. Pál, Gálfi Sándor és neje Gyói Julianna, — Nagy Bogi Sándor, — Landes Ferenc, — Bori István, — Somogyi Pál, Nagy Lajos és Papanek Lajos javára határozatban arányban, — az 1830/1883. számú végzéssel elrendelt eljárást, azonban a telekkönyvi foganatosítás még nem történt meg. —

Tisztelettel maradtam

Kunszentmártonban 1884. február 14én

kiváló

Kiss s.k.

43
1884

303.

84 II/14

1 L
50/6

14

Pécs-Szabolcs 1884 évi július 13-án

Tekintetes Bizottság!

A napokban közrebocsátott felhivás alapján, van szerencsém a tek. Bizottságot következő állatkutatási tervemről értesiteni.

Mint a mellékletből kitünik, három éve már, hogy a fiumei öböl partvidékének faunájából a hüllőket (reptilia) s a bogarakat (coleoptera), tavaszonkint saját költségemen tanulmányozom s nevezett állatcsoportokra vonatkozólag, már is jelentékeny adatokkal rendelkezem. — Mi sem ösztönöz inkább eme zoologiai kutatásaim folytatására s szerencsés befejezésére, mint a jelen felhivás, melynek értelmében vállalatom szerencsés megoldást nyerne, ha a tek. Bizottság szerény ajánlatomat elfogadhatónak találná. — A tervet következőkben állapitom meg:

„A fiumei öböl partvidékének hüllői és bogarai kipuhatolandók s ezekről egyenkint tüzetes monografiák állitandók egybe."

Ez állatcsoportok fajainak begyüjtése, folytatólagosan, az 1884-ik év május elejétől, junius végéig történnek.

Ezen idő alatt, miként azt a tapasztalat bebizonyitotta, a hüllők teljes számban, a bogarak pedig jelentéktelen kivétellel, csaknem mind megjelennek, mig később a nagy hőség a hüllőket odújokba kergeti, a bogarak pedig elvesznek.

Nevezett idő alatt, csupán az anyag begyüjtése és elkészitésére szoritkoznék a müvelet, mi, ha tekintetbe veszszük a terület korlátolt kiterjedését, kimerítő eredménnyel kecsegtet.

A gyüjtési területet egyrészt maga az öböl, másrészt azon partvidék képezné, mely a tenger szélétől a szárazföld belseje felé egy kilométernyi szélességben a prelukai kőbányától a buccari-i öbölig terjed s magában foglalja hazánk gyöngyét: Fiume városát.

Ezen területen a kutatás, a gyakorlat minden nevén nevezendő eszközével foganatba vétetnék. A hüllők, a fajkosok kivételével, mivel ezek a halászoktól szerezhetnének be, ajánlattevő által lőfegyverrel ejtetnének el s részint borszeszben

részint Wickersheimer-féle conservaló folyadékba helyeztessenek, mely utóbbi eljárást „ajánlattevő" igen czélszerűen alkalmazza.

A bogarak az ismeretes gyüjtési módszerek segélyével, az apróbbak pedig különösen a szita igénybevételével gyüjtessenek.

Azon állatok, melyek „ajánlattevő" által, sem az irodalomból meritett adatok alapján, sem a törzsgyüjteménybeli fajok összehasonlitásával meghatározhatók nem lesznek, szakértőknek adatnának át, mely czélból részint honi, részint külföldi szakférfiak szivessége vétetnék igénybe. — Honi tudósaink közül, ezen üggyben „ajánlattevő" máris összeköttetésekkel bir: Nagys. Frivaldszky János, Dr Chyzer Kornél és Biró Lajos, mig a külföldön: Kraatz, Reitter, Stierlin, Eppelsheim, Jacquet, Gabillotte, Miller, Schreiber és Hoffmann urakkal s igy a netán felmerülő kételyek e téren könnyen eloszlathatók lesznének. — Esetleges uj fajok leirása, a monografiának tartatnék fönn, de egyuttal egyébb szaklapokban is közöltetnék.

A bogarak rendjéből máris rendelkezünk Fiume környékéről uj fajjal s a hüllők között szintén akadhatnak nagyobb jelentőséggel biró fajok.

Az igy begyüjtött dus anyag ezután rendszeres feldolgozásnak vettetnék alá s igy a vállalat irodalmi eredménye, az 1885-ik év nyarán napvilágot láthatna, a magyar nemzeti Muzeum pedig nevezetes anyaggal gyarapodhatnék.

Nem is szükséges, hogy e vállalat tudományos czéljait hangsulyozzam, csak annyit jegyzek meg, hogy a fiumei öböl faunája, hazánkra nézve csaknem „terra incognita", mivel Dezső" Béla „Szivacs-faunáján" kivül, állattani adataink a fiumei öbölre vonatkozólag, legalább tudtomal nincsenek.

A vázolt terv keresztülvitelét, már ezelőtt is, saját költségemen szorgalmaztam s a jelen évben esetleg megejtendő" zárkutatásaimhoz, mint minimumot 350 o.é. frtot jelezhetek, melynek megadását, azon esetre, ha a tek. Bizottság tervemet s személyemet elfogadhatónak találná, alázattal kérni bátorkodom.

A tek. Bizottságnak
alázatos szolgája:
Dr Kaufmann Ernő"
pécs-szabolcsi bányaorvos.

Leg. Folg. 1884 Kaufmann

3 Zoologia

A m. t. Akademia

tekintetes

math. és term tt. állandó

Bizottságához

mély tisztelettel

Budapesten.

42

1884

i db. melléklettel.

13

Nagyméltóságos

Herkápolyi Károly győrelemi lovag

és akadémiai tag uramnak

Budapest 1884 február 11én

Az akadémiai nagyjutalom
és a Marczibányi mellék-
jutalom a jelen évi nagy-
gyűlésen az 1877–83 évs
körben megjelent, a bük-
szétzéki buvármányok
körébe tartozó munkák
legjobbjainak ítélendő.

A pályamunkák a
II osztálynak annak
idején be lévén jelent-
ve, illetőleg bemutat-
va, az osztály megha-
gyásából van szerencsém
Nagyméltóságodnak e
pályaművekkel, az ide
mellékelt jegyzék kí-
séretében, azon kéréssel
tiszteletteljel átküldeni,
hogy azok jutalmaztha-
tása iránt szíves véle-
ményt adni méltóz-
tassék.

Miután kettőn a pá-
lyázók közül, nevezetesen
Telnéri Lajos, és D.
Nemes Ignácz, illető
művekkel nem külön-

12/ javaslat

bl, hanem akkor csak ki=
szabadíthatók, az igen közelről
bíválo vonatnak a mindenek
beleütközése az a kaul=
mian környékén áll men=
delkezésükre.

111
1284

A tk. archaeologiai bizottságnak 1
A tk nemzetgazdasági bizottságnak 2.
Budapest 1884 februar 11én

1—2.

Tiszteli bizottság

Ifjabb csatolva van részletes kimutatás a magyar tudom. Akadémia Pozsgay Ferencz által f. é. januárius 17én tartott ülésében megállapított 1884 évi költségvetését tüzetes tudomásul vételre átteszi.

1

A tiszteli bizottság ~~ebből~~ által kért 5000 frt. e költségvetési értelmében változatlanul helybenhagyatott.

2

A tiszteli bizottság által 1884 évi működése érdekében kért 7700 forint, tekintettel az Akademia jövedelmeire, 3500 forintra szállíttatott le. Deczen kivül a t. bizottságnak a keresztkedelmi műtárgyak szerzésére költségeinek fedezésére a műtárgyak alapjából 2500 forint van megszavazva. A bizottság továbbá az ügyrend 94. §a. értelmében

rendelkezik az Alsó-magyar kárpátegyesület Társaság alapszabályainak 500 forint kamatjával, mely a jutalmak összegébe van felvéve, a mennyiben a közgyűlés az összeget saját munkálatainak kiadására fordítani, ~~fölhasználni~~ határozná, hogy a nagygyűlés/ek tartása az összeghez alkalmazkodjék.

† elöl

kéretik,

40/1884

39
1884

Vélemény
a Nádasdy-pályaművekről

A 20 pályamű közöt 19 gyönge. Nem mondom, hogy mind a 19 ugyanazon színvonalán áll a gyöngeségnek, de méltányolandó értéket, mű becsét bizonyával egyikben sem találhatni. Sok olyan, hogy kárba veszett idő volt azt mind leírni, mind olvasni: szikrája nélkül a legkisebb tehetségnek. Nem egy van, a mely némi jártasságot mutat a tollforgatásban: de itt-ott felcsillanó gyér előnyeit alig veszi szük észre az egész művön elömlő gyarlóság és fogyatkozások miatt.

Egy van, mely a többiek sorából kiemelkedően kiválik. S annál magasabban, minél alantabb járnak versenyző társai. Ez a 15. számu "Két árva" czimü költői elbeszélés. Egyszerü, mindennapi történetecskét beszél el a népéletből: két árvának

egymás iránti szerelmét s azazzal együtt járó kündelmeket. Meséjét ügyesen szövi. Rajzai meghatóak, elevenek, találók. Verselése kitünő. Nyelve, költői, emelkedett. Kifejezései erőteljesek, a nép ajkáról vett tős-gyökeresek.

A Két árvát egészben véve költői becsesel biró münek tartom.

Vannak reá észrevételeim is. A fiu és a leány közötti szerelem nincs elég vilagitásba helyezve. A leány igen is háttérbe szorúl: alig tudunk vonzalmáról valamit. A kifejlés egy kissé lapos, mintha homokba veszne a szépen csergedező patak. Talán az erő és eredetiség után való szertelen törekvés teszi, hogy itt-ott erőtetés, keresettség is vegyül stiljébe. Többnyire gondos, correct rimeit több helyen nagyon is szabadon használt assonansok tarkázzák.

A t. Akadémia Nádasdy-pályázata annyi év óta volt már sikertelen, áldatlan. Én részemről hajlandó volnék, e szük időben, a birálat szigorú követeléseiből is valamit engedni.

Nem tennék magamnak erős szemrehányást s nem emelnék mások ellen panaszt, ha a jutalom a „Két árvának" kiadatnék.

Miskolcz 1884 febr. 10.

Lévay József

Tisztelt Balogh Károly!

Tekintetes Balogh a nsk. Akadémiai
Tele alapítványi ügyész
nek a m. tud. Akadémia
pénztára való pénzkezelési
ügyben irántunk tanúsított
szíves eljárásáért hálás
köszönetünket fejezzük ki.
Budapest 1884. Febr. 10-én

Kiváló tisztelettel

Akad. ügyész.

Tekintetes
Dr. Balogh Sándor kir. ügyvéd
urnak
Arad
V. Dorottya utcza 9 sz.

38
1884

M. ord. Akademia

C-a

beh. Maeaan Jainos

alapuvainya

300

84 11/10

10

2275 sz.

Föladó-vevény

M. KIR. POSTA

D. Balogh Sándor

szóló ajánlott levélröl. Post

50/6

Fizetett franco . . . . frt 8 kr.

„ ajánlati dij . . . . „ „

sz. tértivevényért „ „

Összesen . . . frt kr.

Kelt

BUDAPEST 10/2 Lf. 84 10 DÉLUTÁN

L. megrend. 1883. 100 rizsma, egy iven 20 db. 5 sz. p.

Nyomtatványszám **1.**

Reclamált.: 18 ..... évi ..... hó ..... -ik napj.

A postahivatalbeli aláírása: .....

1. Ajánlott levél elveszése esetében 20 frt kártalanitás fizettetik, ha a) a levél a m. kir. postaigazgatás valamelyik közegének hibájából veszett el és b) a föladás napjától számitva h a t havi határidő alatt reclamáltatott.

2. Idegen postaigazgatás közegének hibájából elveszett ajánlott levélért a magyar igazgatás kártalanitást csak annyiban nyujt, a mennyiben maga is nyer az illető idegen igazgatástól.

3. A reclamátió akármely m. kir. postahivatalnál az eredeti föladóvevény elömutatása mellett élöszóval történhetik, mihelyt a reclamálandó levél elkül-dése óta annyi idő mult el, hogy reá válasz érkezhetett volna.

4. A reclamátióért 10 kr. illeték jár, kivévén, ha a levél tértivevény mellett volt feladva, mely esetben a reclamátió díjmentes. E díjmentesség azonban megszünik, ha a reclamátió nem a föladó, hanem más hivatalnál emeltetik.

5. A reclamáló fél tartozik a reclamátió alkalmával a reclamált levél teljes czimét és a czimzett lakását a postahivatallal pontosan közölni, különben a posta-hivatal a reclamátiónak gyors, legfeljebb NYOLCZ napalatti elintézéséről nem felelhet.

Tekintetes Bizottság!

Midőn melegen érzett kötelességemnek eleget téve a Tek. Bizottságnak nagylelkű anyagi segélyezéséért hálás köszönetemet kifejezem, egyszersmind szerencsém van a Tek. Bizottságnak becses tudomására hozni, hogy anyagi és erkölcsi támogatása mellett megejtett vizsgálataimnak egyik befejezett részét, a csigolyatörötti dúcok és ideggyökerek fejlődését m.t. Tanárom Dr. Mihálkovics Géza a f.é. Február havi osztály ülésén fogja bemutatni.

Megejtett vizsgálataim második részével azonban még teljesen el nem készültem, egyrészt mivel a készítés kevés tanulmányozott és elővizsgálatok megtételét tette szükségessé, másrészt pedig a nagyterjedelmű vizsgálatok befejezéséhez megkívántató vizsgálati anyag felett teljesen nem rendelkezhetem.

Ez okból bátor vagyok ujolag a Tek. Bizottságnak jóakaró támogatását kikérni és a mult év Martius havi ülésen a Tek. Bizottság által számomra a mostani évre elvileg helybenhagyott 150 forinyi segélyt alázatosan kérni.

Azon reménnyben, hogy a Tek. Bizottság alázatos kérésemet meghallgatva, anyagi és erkölcsi támogatását ezen évben sem vonja meg tőlem és igy megkezdett munkálatom sikeres folytatását lehetővé teszi,

vagyok a Tek. Bizottságnak
kiváló tisztelettel
alázatos szolgája
Dr. Onodi A. Dr.
egyetemi tanársegéd.

Budapesten 1884 Febr. 9én

Seg. fal. 1884 Ónody

2 szalyin

37
1884

Méltóságos báró Dr. Eötvös Lóránd
cs. kir. ny. r. tanár Urnak,
mint
a m. t. akad. math. és természett.
oszt. állandó bizottságának
előadójának

Budapesten.

Ottvay Tivadar lt. úr „Egy állítólagos római mediter-
rán-út Pannoniában" czímű értekezését kiadandó-
nak vélem.

Budapest, 1884. február 8-án.

Tormakárolyi
tag.

36
1884

35
1884

Tekintetes Uraim!

Amelyekkel minket vagyon
alkalmatok az akademia
közi működésünk
latásrol, valóságu
ság és hűtlenségi
ügyekben vélemenyre fel
nyit [illegible]. A Tanács

6

Uit adres Uitgevers
die de bevoegdheid
verlee[n] heeft, een
klein register
op mijn werk over
Waterdas [illegible]
Pleur. b. Peregrinus
1884.

ÖLTSÉGVETÉSE 1884-RE.

B) **Kiadások:**

I.	Személyes járandóságok:		
	a) Rendes tagok fizetése	3255	
	b) Főbb tisztviselők fizetése	6800	
	c) Többi tisztviselők fizetése	9400	
	d) Szolgák fizetése	3240	
	e) Szolgák ruházata	715	
	f) Nyugdijak	1280	24690
II.	Evkönyv, Értesitő, Almanach kiadására		2000
III.	Az I. osztály részére:		
	a) Az osztály munkálataira	8126	
	b) A Nyelvtud. Bizottság munkálataira	5000	
	c) Az Irodalomtörténeti Bizottság munkálataira	3300	
	d) A Classica-philologiai Bizottság munkálataira	2000	18426
IV.	A II. osztály részére:		
	a) Az osztály munkálataira	6850	
	b) A Történelmi Bizottság munkálataira	12000	
	c) Az Archaeologiai Bizottság munkálataira	5000	
	d) A Nemzetgazdasági Bizottság munkálataira	3500	27350
V.	A III. osztály részére:		
	a) Az osztály munkálataira	7834	
	b) A Természettud. Bizottság munkálataira	6500	
	c) A Hadtudományi Bizottság munkálataira	2500	16834
VI.	A Könyvkiadó Bizottság részére:		4000
VII.	Gróf Széchenyi István művei kiadására		500
VIII.	Jutalmakra		7000
IX.	Budapesti Szemle segélyezésére		2200
X.	Előfizetés az Ungarische Revue példányaira		1500
XI.	Előfizetés a Revue Hongroise példányaira		800
XII.	Előfizetés egy idegen nyelven megindítandó természettudományi folyóirat példányaira (1700 példányban fogyna 1200.) fizetendő		1200
XIII.	A Könyvtárra		5000
XIV.	Az Akadémia palotája és bérháza költségeire		7000
XV.	Adóra		3500
XVI.	Kamatok az Akadémia által kezelt külön alapok után		4000
XVII.	Ügyvédi, irodai és vegyes-kiadásokra		3000
XVIII.	Siremlékek- és arczképekre		1000
	Összeg		130.000

2000 + Bolf Ferenc Tőr

Az I. osztály részére Kazinczy Ferencz munkái kiadásának megindítására 1000 frt; — a Nemzetgazdasági Bizottság részére a kereskedelmi műszótár szerkesztésének költségei (2500 frt) úgyszintén a jutalmak sorában a mérnöki és Lévay-féle jutalmak külön kezelt alapokban találják fedezetöket. A Nemzetgazdasági bizottság az Ügyrend 94. §. értelmében rendelkezik az első biztositó társaság alapitványának 500 frt kamatjával, mely a jutalmak összegébe van fölvéve.

Jegyzet: A fennmaradó 1700 frt mint az Akadémia tiszta jövedelmének 2%-a az alaptőke gyarapitására fordittatik. Az 1882. esztendőben kiadásul elő volt irányozva 115.000 frt., 1883-ra 118.400 frt.

Szorosan tudományos czélokra:

1880-ban előirányoztatott	63824 frt.
1881-ben „	65400 „
1882-ben „	69000 „
1883-ban „	73300 „
1884-ben „	81810 „

30
1884

A M. T. AKADÉMIA KÖ

A) Bevételek:

I.	Alapítványok kamatai	15000		
II.	Értékpapirok jövedelme	36700		
III.	Házbér	37000		
IV.	Egyéb ingatlanok jövedelme	2000		
V.	Könyvek eladásából	7000	....	97700
VI.	Országos dotatió:			
	a) Történelmi és irodalomtörténeti czélokra	15000		
	b) Műemlékek ismertetésére	5000		
	c) Természettudományi kutatásokra	5000		
	d) Könyvtár gyarapítására	5000		
	e) Elektromos Bizottság számára	1500		
	f) Classica-philologiai Bizottság számára	1000	....	32500
VII.	Időközi kamatokból			1500
	Összeg	.....	....	131700

Jegyzet: 1882-re elő volt irányozva 116,500 frt.
1883-ra elő volt irányozva 120,000 frt.

1884

Budapest, 1884. Nyomatt

1706 MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Nagyságos Gyulay Pál úrnak

Helyben
Sándor utca 13.

Budapesten, 1884 január 31

Ezennel van szerencsénk Nagyságod *intézetünknéli* folyó
számadásának 1883 December 31-én *lezárt kivonatát megküldeni.*

Az e kivonatban Nagyságod *javára kitüntetett*
o. é. 61 *frt* 86 *krnyi egyenleget megvizsgálni és helyességét az ide-*
mellékelt lapon elismerni, az ekkép aláirt elismervényt pedig 15 nap alatt hozzánk vissza-
juttatni kérjük.

Tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Nyomtatványminta 128.

Franklin-Társulat nyomdája.

29

1884

folyó számadása a Magyar Földhitelintézettel, Budapesten.

Követel

1883									
Junius	1	Egyenleg		106	95	Juni	30	180	19260
	12	Ber. 1800 f. m. mint Kötvény felvény		53	45	Juli	3	177	9381
Decb	31	3% Kamat 26241 Kmfrain ut.		2	55				
				162	95				28641
1884									
jan	1	Egyenleg	f	61	86				
Decbr	31.								

INTÉZET.

Jednicek

Leitner M. L. Budapest.

16/11.

Tartozik Nagyságos Gyulay Pál úr

1883									
Decbr	6	Fiztményünkért	100	.	Decbr	6	2%		2400
Decbr	31	1/12 700 p.m. őrségi díj 2000 f. után f 1 -							
		1/20 700 utánvéti díj 1800 f. - 09	1	09					
		Kamat jáuch egyenleg							216 41
		Tőke egyenleg	61	86					
			162	95					28641

T. T. úr

Budapest 1883

MAGYAR FÖLDHITEL

320

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

105.

Nagyságos Úr!

A M. T. Akadémia Elnökének megbízásából szerencsém van fölkérni, hogy a jelen évi akad. ünnepélyes közülésen, mely június 8-ikán tartatik meg, felolvasandó tudományos értekezés iránt az osztály tagjaival értekezni, és az eredményről a Februar 25-ikén tartandó értekezleten jelentést tenni méltóztassék.

Fogadja Nagyságod kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1884. január 28.

Szabó József
főtitkár

H. O.

28
1884

105

28

A Magyar Tudományos Akademia Titkári
Hivatalának

Budapesten.

Van szerencsém Értekező czimü munkámat
„Gondolkodástan az egyetemesítő s lehető módszer alapján"
a Marczibányi jutalomra való pályázás szempontjából
tisztelettel megküldeni. A mü 1ö kiadása 1877 ben, 2ik a
pedig 1881 ben jelent meg. A Kiválási vonásaimul a következő
két tatom.

1. A tudomány jelen magaslatáu áll, mint ezt az
alapul vett jeles Bain, Mill, Spencer nevei tanusítják.

2. Rendszere lehetőleg jó, a mennyiben a mü részeit
tanácsosan tárgyalni s részei abból minden erőltetés nélkül folyanak. A mü része az igazság kinyomozásánál kapnált gon-
dolkodási törvényei előadása ebből folyólag a részbe oszlik
az 1ö fölöl az igazságról, alapvonau nagyjaiban ezt; oly is
az igazság kikutatásáról - melyben az inductiot s a dedu az igaz-
ság bebizonyításáról, melyben a deductiót adja elő. Ahova
czélt pedig ama bérdést fejti fel mi jelentség rejlik a logikát
illetőleg.

3. Nyelvezete egyszerü, világos, magyaros, ugy hogy
nemcsak tőlünkfelleti fogalkozó tanuló bármely müvelt
olvasó is megértheti.

Nagy Kőrös 1884 január 25ikén

Dr Degh János
főgymnasiumi tanár
jelenleg

Ex. jan. 28. 1884.

~~73.~~ 27

A Magyar Történelmi és Epitési Egyletnek

Budapesten.

Az Igazgató

A M. T. A. Ig. Tanácsának

mai napon tartott ülésében

bemutattatott,

a Történelmi Egyletnek, az

ottani Könyvkiadó vállalata,

szegélyezésére vonatkozó,

az Akademiához intézett L. kérvénye, melyet

az Akademia decemberi 18-iki

ülésében pártolólag

kérvénye tegyenként elő.

Az Igazgató Tanács teljesen

osztotta az Akad. ülés

azt felfogásában, és teljesen

méltányolja a tervezet megvi-

dítandó vállalat közhaszni

jelentőségét.

Mivel azonban az Igazgató

Tanács az Akademia Osztályai

és Bizottsági által előterjesztett

Kiadásokhoz is csak szűkebb

körű Képes megfelelni; az említett

Könyvkiadó vállalat szegélyezését

a jelen évi Költségvetése keretébe

nem veheté föl.

A mit pedig van szerencsém,

Tms. Egyleti tudomásul

közölni.

Pest jan 28.

Elnök

L. ügyész munkálatának

értelében

7.

26/1884

727

Lg. jan. 28. ~~1884~~

1884

Kiiri czikk

a M. T. Akadémia 1884. jan. 28-án tartott összes ülésének

jegyzőkönyvéből.

3. Tóthkár bemutatja „A határidő" című „Ők nagyok" jeligés levéllel ellátott, a Harátsonyi-díjért versenyző pályamunkát, melynek bekűldője kellően igazolta, hogy a kéziratot 1883. december 23-án adta föl Kassán a postára, és szállítólevele a budapesti postaki- vatalban elévedt, a miért csak január 24-én érkezett a külde- mény rendeltetése helyére.

A pályamunka pályázatra bocsáttatván, az I.-ső osztályhoz tétetik át és jeligés levele lepecsételt külön borítékban a fő- titkári hivatalban fog őriztetni.

Jakenóvitsnak
fő"nökéi

4881
25

Kiiri cikk

a M. T. Akadémia 1884 jan 28-án tartott összes ülésének

jegyzőkönyvéből.

8. Dr. Kohut Sándor Aruch Completum című Talmud szótárának harmadik kötetét bemutatva, a negyedik és következő kötetek kiadása költségeinek fedezésére az Akadémia segélyéért folyamodik.

A folyamodás az I-ső osztályhoz tétetik át.

Fraknói Vilmos
főtitkár

24
1884

Alulirott Bodrogszentkirályi Gödöllei Ignácz
b. tagnak végrendeleti végső akaratja.

Mivel a mennyben részesülésre, egyedüli feltételül, hogy erkölcsös életet folytassak, parancsolja, tartson a mennyből egy részt örökül vallásos erkölcsök oltalmában.

Budapesten febr. 9én 1884. Gyulai Pál
örökhagyó

Kivonat

a M. T. Akadémia 1884. jan. 28-án tartott összes ülésének

jegyzőkönyvéből.

4. Olvastatik az I. osztály indítványa, mely szerint tekintettel a pályamunkák szaporodására, szükségessé lévén a bírálók díjazását, javasolja, hogy az Akadémia bizottságot küldjön ki, mely az ügyet bevárandó tanácskozás alá vegye és részletes javaslatot dolgozzon ki.

A összes ülés az indítvány tárgyalására az Akadémia másodelnökének elnöklete alatt hat tagból álló bizottság alakítását határozza el, oly kikötéssel, hogy a bizottságba mindenik osztály két-két tagot válasszon.

Fraknói Vilmos
pőrzsé

III

III opis. 2.ga cvit. 1884 febr 18.
2.ga pust.

23
1884

Kivonat

a M. T. Akadémia 1884. jan. 28-án tartott összes üléséneki

jegyzőkönyvéből.

4. Olvastatik az I. osztály indítványa, mely szerint tekintettel a pályamunkák szaporodására, szükségesnek látván a bírálók díjazását, javasolja, hogy az Akadémia bizottságot küldjön ki, mely az ügyet behatló tanácskozás alá vegye és részletes javaslatot dolgozzon ki.

A összes ülés az indítvány tárgyalására az Akadémia másodelnökének elnöklete alatt hat tagból álló bizottság alakítását határozza el, oly módon, hogy a bizottságba minden osztály két-két tagot választ.

Szakonóvitz
főtitkár

Tóth
Bruck

Ho.

23
1884

Kiri erikk

a M. T. Akadémia 1884. jan. 28-án tartott ovosi ülésének

jegyzőkönyvéből.

5. Főtitkár fölhívja az Akadémia figyelmét arra, hogy az akad. pályázatokra újabb időben részint nagyszámú, részint nagy terjedelmű pályamunkák érkeznek, a melyek megbirálása január közepétől a nagygyűlésig gyakran nagy nehézséggel jár és már is fordult elő eset, mikor a pályázat eldöntését el kellett napolni. Ezért indítványozza, hogy a pályamunkák beküldésének határideje dec. 31-ről az akad. szünidő végére sept. 30-ra tétessék át.

Az indítvány tárgyalás végett a birálók díjazása tárgyában kiküldött bizottsághoz tétetik át.

Szabó József
főtitkár

II

22
/1884

28

Kiri czikk

a M. T. Akadémia 1884. jan. 28-án tartott összes ülésének

jegyzőkönyvéből.

5. Fölliskár fölhívja az Akadémia figyelmét arra, hogy az akad. pályázatokra újabb időben részint nagyszámú, részint nagy terjedelmű pályamunkák érkeznek, a melyek megbirálása januárius közepétől gyakran nagy nehézséggel jár és már is fordult elő eset, mikor a pályázat eldöntését el kellett napolni. Ezért indítványozza, hogy a pályamunkák bekűldésének határideje decz. 31-ről az akad. ünnidő végére szept. 30-ra tétessék át.

Az indítvány tárgyalása a bírálók díjazása tárgyában kikűldött bizottsághoz tétetik át.

Szabó József
Zsarnai

III

III opl. 2k. erth. 1884 febr 18

3k pms

22
1884

Kiírási cikk

a M. T. Akadémia 1884. jan. 28-án tartott összes üléséneki

jegyzőkönyvéből.

5. Főtitkár felhívja az Akadémia figyelmét arra, hogy az akad. pályázatokra újabb időben részint nagyszámú, részint nagy terjedelmű pályamunkák érkeznek, a melyek megbirálása január közepétől a nagygyülésig gyakran nagy nehézséggel jár és már is fordult elő eset, mikor a pályázat eldöntését el kellett napolni. Ezért indítványozza, hogy a pályamunkák beküldésének határideje dec. 31-ről az akad. ünnidő végére, sept. 30-ra tétessék át.

Az indítvány tárgyalás végett, a birálók díjazása tárgyában kiküldött bizottsághoz tétetik át.

Szalay László
főtitkár

I

22
1884

janvier 28

JELENTÉS

A M. T. AKADÉMIA VAGYONA ÁLLÁSÁRÓL 1883. VÉGÉN

és az 1884-ik ÉVI KÖLTSÉGVETÉSRŐL.

I.

A magyar földhitelintézet által 1883. deczember 31-én lezárt akadémiai vagyonmérleg az Akadémia vagyonának oly jelentékeny gyarapodását tünteti föl, a melyhez hasonlót az Akadémia, alapítása óta, csak az 1860. és 1861-ik esztendőkben nyilatkozó nemzeti lelkesedésnek köszönhetett.

Az Akadémia vagyona az 1883-ik esztendőben . . . . . frt 152,432.33

gyarapodott. És pedig:

1. Hagyományok és adományok által:

Hamernyik János hagyománya: 15 pesti hazai első takarékpénztári részvény. Egy részvény az 1883. deczember 31-diki árfolyam szerint 4600 frt értéket képvisel, de a vagyonmérlegbe csak 4000 forinttal van fölvéve . . . . . frt 60,000.—

Román Ferencz alapítványa: munkácsi ház és beregmegyei birtokrészek, melyek az alapító 1868-ban bekövetkezett halála óta az Akadémia, telekkönyvileg biztosított, tulajdonát képezték, de a vagyonmérlegbe ekkorig fölvéve nem voltak. A haszonélvezőnek 1883-ban bekövetkezett halála óta az Akadémia javára jövedelmeznek. A hagyatéki becsérték frt 20,000.—

Tavarnoki Stummer Ágost alapítványa	„	10,000.—
Bük László alapítványa, erdőbirtok	„	6,000.—
Arany János hagyománya	„	1,000.—
Dessewffy Jób hagyománya	„	1,017.50
Zákány József hagyománya	„	586.87
Nemeshegyi Julia hagyománya	„	500.—
Boronkay Rudolf hagyománya	„	250.—
Kaán Ágoston alapítványa	„	225.96
Hupka Ferencz hagyománya	„	50.—
Összeg	frt	99.679.93

Pacséri Szucsics Lajos hagyománya, (a hagyatéki eljárás alkalmával 37,000 frtra becsült, de sokkal nagyobb értékű pacséri birtoka,) melynek tulajdonjoga az Akadémiát, haszonélvezete élethossziglan az özvegyet illeti, még nem vétetett föl a vagyonmérlegbe, mivel a telekkönyvi átírás még nem hajtatott végre, a mi azonban legközelebb meg fog történni.

2. A kivűl fekvő kamatnélküli alapítványok között ekkorig csak részben fordúltak elő a halasztó föltételhez kötött azon hagyományok, melyek az Akadémia részére telekkönyvileg vagy értékpapir-letétekkel biztosítva vannak. Az Igazgató Tanács határozatából ezentúl a biztosított hagyományok mind fölvétettek az akadémiai alapítványok sorozatába. Azoknak, a melyek ekkorig a vagyonmérlegben nem fordúltak elő, értéke . . . . frt 48,187.33

3. Az Akadémia vagyonának gyarapításához járult még az 1883-ik évben eszközölt megtakarításokból . . . . . „ 4,565.07

4. Az **Akadémia vagyona** meghaladja immár a **két milliót.**

1883. január 1-én volt . . . . . frt 1.886,797.14

1884. „ „ . . . . . „ 2.039,229.47

5. Az Akadémia által külön kezelt alapítványokhoz az 1883-ik évben két uj járult:

A kereskedelmi műszótár alapja, mely a hazai pénzintézetek adományaiból alakult. Befolyt . . . . . frt 2,658.—

Udvardi Cherna János l. t. jubilaris alapítványa . . . . . „ 214.75

A Kazinczy-alapítványhoz tartozó ingatlanok (a kis-bányácskai és felső-regmeczi birtokrészek) értéke 24,000 forintban most először vétetett föl a vagyonmérlegbe.

Ezen alap a magyar földhitelintézetnél készpénzben birt 1883. végén . . frt 5,232.33

Az **Arany János** szobor alapja tesz . . . . . „ 70,177.88

A **székely** kivándorlási alap . . . . . „ 6,123.94

A **Czartoriszky**-jutalom alapja . . . . . „ 2,006.82

A **Reguly**-alap . . . . . „ 1,366.45

Az **Akadémia díszterme** kifestésének alapja . . . . . „ 16,564.42

Ezen összegből az 1884-ik évben az Akadémia mintegy 3—4000 forintot igénybe fog venni, mivel Beneczur Gyula igazgató az első történeti kép festéséhez hozzá fog fogni.

A **mérnöki-jutalom** alapja . . . . . „ 989.64

Ezen jutalmat az Akadémia a jelen évben fogja kiadni.

6. Az Akadémia birtokában levő **értékpapirok** névértéke:

1882. végén volt 627,550 frt — kr.

1883. „ „ 780,100 „ — „

7. Az Akadémia kivűl levő alapítványainak összege:

1882. végén volt 295,415 frt — kr.

1883. „ „ 390,702 „ — „

II.

1. Az Akadémia rendes bevételei meghaladták az előirányzatot . . . . frt 2,684.61

Elő volt irányozva . . . . . 120.000 frt. Befolyt . . „ 122,684.61

És pedig:

Az alapítványok kamataiból . . . . . „ 15,073.17

Értékpapirok szelvényeiből . . . . . „ 32,251.44

Házbérből . . . . . „ 35,482.49

Országos dotatióból . . . . . „ 31,500.—

Könyvek elárusításából . . . . . „ 6,568.03

Intercalaris kamatokból . . . . . „ 1,809.48

2. Az Akadémia rendes kiadásai az előirányzattal szemben 330 frt 46 kr. megtakarítást mutatnak.

Elő volt irányozva . . . . . 118,400 Kiadatott „ 118,069.54

És pedig:

I. Személyes járandóságokra . . . . . „ 25,238.45

II. Évkönyv, Értesítő, Almanach . . . . . „ 2,002.20

III. I. osztály és bizottságai . . . . . „ 17,059.60

IV. II. osztály és bizottságai . . . . . „ 26,014.45

V. III. osztály és bizottságai . . . . . „ 11,071.22

VI. Könyvkiadó bizottság . . . . . „ 4,000.—

VII. Gróf Széchenyi munkáira . . . . . „ 926.—

VIII. Jutalmakra . . . . . „ 3,718.90

IX—XII. Folyóiratokra . . . . . „ 5,700.—

XIII. Könyvtárra . . . . . frt 5,410.90
XIV. Palota és bérház szükségleteire . . . . . „ 6,616.74
XV. Adóra . . . . . „ 3,454.69
XVI. Kamatokra . . . . . „ 3,726.03
XVII. Ügyvédi, irodai és vegyes kiadásokra . . . . . „ 3,130.46
3. **A Könyvkiadó vállalatnak** 1883-ban bevétele volt . . . . . „ 12,485.79
kiadása . . . . . „ 14,238.30
4. Az Akadémia 1883-ik évben szorosan **tudományos czélokra** kiadott 76,508 forintot. Úgymint:
Nyomtatásra . . . . . 28,140 frtot.
Műlapokra . . . . . 3,440 „
Irói tiszteletdijakra . . . . . 19,790 „
Szerkesztői tiszteletdijakra . . . . . 3,660 „
Folyóiratok és tudományos munkák segélyezésére . . . . . 13,700 „
Tudományos búvárlatok segélyezésére . . . . . 3,060 „
Jutalmakra . . . . . 3,718 „

III.

A M. T. Akadémia Igazgató Tanácsa 1884. január 27-én tartott ülésében az Akadémia **1884-ik évi költségvetését** következőképen állapitotta meg:

A) Bevételek:

I.	Alapitványok kamatai	15000			
II.	Értékpapirok jövedelme	36700			
III.	Házbér „	37000			
IV.	Egyéb ingatlanok jövedelme	2000			
V.	Könyvek eladásából	7000	. . .	97700	. . .
VI.	Országos dotatió:				
	a) Történelmi és irodalomtörténeti czélokra	15000			
	b) Műemlékek ismertetésére	5000			
	c) Természettudományi kutatásokra	5000			
	d) Könyvtár gyarapitására	5000			
	e) Elektromos Bizottság számára	1500			
	f) Classica-philologiai Bizottság számára	1000	. . .	32500	. . .
VII.	Időközi kamatokból			1500	. . .
	Összeg		. . .	131700	. . .

Jegyzet: 1882-re elő volt irányozva 116,500 frt.
1883-ra elő volt irányozva 120,000 frt.

21
1884

B) Kiadások:

I.	Személyes járandóságok:		
	a) Rendes tagok fizetése	3255	
	b) Főbb tisztviselők fizetése	6800	
	c) Többi tisztviselők fizetése	9400	
	d) Szolgák fizetése	3240	
	e) Szolgák ruházata	715	
	f) Nyugdijak	1280	24690
II.	Évkönyv, Értesitő, Almanach kiadására		2000
III.	Az I. osztály részére:		
	a) Az osztály munkálataira	8126	
	b) A Nyelvtud. Bizottság munkálataira	5000	
	c) Az Irodalomtörténeti Bizottság munkálataira	3300	
	d) A Classica-philologiai Bizottság munkálataira	2000	18426
IV.	A II. osztály részére:		
	a) Az osztály munkálataira	6850	
	b) A Történelmi Bizottság munkálataira	12000	
	c) Az Archaeologiai Bizottság munkálataira	5000	
	d) A Nemzetgazdasági Bizottság munkálataira	3500	27350
V.	A III. osztály részére:		
	a) Az osztály munkálataira:	7834	
	b) A Természettud. Bizottság munkálataira	6500	16834
	c) A Hadtudományi Bizottság munkálataira	2500	
VI.	A Könyvkiadó Bizottság részére:		4000
VII.	Gróf Széchenyi István művei kiadására		500
VIII.	Jutalmakra		7000
IX.	Budapesti Szemle segélyezésére		2200
X.	Előfizetés az Ungarische Revue példányaira		1500
XI.	Előfizetés a Revue Hongroise példányaira		800
XII.	Előfizetés egy idegen nyelven megindítandó természettudományi folyóirat példányaira		1200
XIII.	A Könyvtárra		5000
XIV.	Az Akadémia palotája és bérháza költségeire		7000
XV.	Adóra		3500
XVI.	Kamatok az Akadémia által kezelt külön alapok után		4000
XVII.	Ügyvédi, irodai és vegyes-kiadásokra		3000
XVIII.	Siremlékek- és arczképekre		1000
	Összeg		130.000

Az I. osztály részére Kazinczy Ferencz munkái kiadásának megindítására 1000 frt; — a Nemzetgazdasági Bizottság részére a kereskedelmi műszótár szerkesztésének költségei (2500 frt) úgyszintén a jutalmak sorában a mérnöki és Lévay-féle jutalmak külön kezelt alapokban találják fedezetöket. A Nemzetgazdasági Bizottság az Ügyrend 94. §. értelmében rendelkezik az első biztositó társaság alapitványának 500 frt kamatjával, mely a jutalmak összegébe van fölvéve.

Jegyzet: A fenmaradó 1700 frt mint az Akadémia tiszta jövedelmének 2%-a az alaptőke gyarapitására fordittatik. Az 1882. esztendőben kiadásul elő volt irányozva 115.900 frt. 1883-ra 118.400 frt.

Szorosan tudományos czélokra:

1880-ban előirányoztatott	63824	frt
1881-ben "	65400	"
1882-ben "	69000	"
1883-ban "	73300	"
1884-ben "	81810	"

Nyomatta Hornyánszky Viktor.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

87.

Tisztelt Osztály!

Ide csatolva szerencsém van átküldeni a M. T. Akadémia Igazgató Tanácsa által mai napon tartott ülésében megállapított 1884-ik évi akadémiai költségvetést oly Kéréssel, hogy azt az osztály Köréhez tartozó bizottságokkal is közölni méltóztassék.

Elő van irányozva:

1. Az osztály munkálataira	7834
2. A Mathematikai és Természettud. bizottság részére	6500
3. A Hadtudományi bizottság részére	2500
Összesen	16834

Az idegen nyelven megindítandó természettudományi és math. folyóirat példányaira előfizetés czimén 1200 frt van a költségvetésbe fölvéve.

Az Igazgató Tanács az osztálynak, a részére és a köréhez tartozó bizottságok részére előirányzott összeg határán belül, az átruházás jogát engedi; az országos dotatióból és a külön kezelt alapokból eredő összegek rendeltetésének épségbentartásával egyúttal oly hozzáadással, hogy az osz-

A M. Tud. Akadémia
t. III. Osztályának

tályok és bizottságok az előirányzott összegek felhasználására vonat-
kozó megállapodásaikat és intézkedéseiket az Igazgató Tanács tudo-
mására hozzák.

Budapest, 1884 január 27.

Dr. Lauber Vivadar
másod elnök

III opt. 2ᵏ cit. 1884 febr 18-
H. pom.

20
1884

87

27

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

87

Tisztelt Osztály!

Ide csatolva szerencsém van átküldeni a M. T. Akadémia Igazgató Tanácsa által mai napon tartott ülésében megállapított 1884-ik évi akadémiai költségvetést oly kéréssel, hogy azt az osztály köréhez tartozó bizottságokkal is közölni méltóztassék.

E szerint elő van irányozva:

1. Az osztály munkálataira	6850
2. A Történelmi bizottság részére	12.000
3. Az Archaeologiai bizottság részére	5,000
4. A Nemzetgazdasági bizottság részére	3500
Összesen	27350

A Nemzetgazdasági bizottság részére a kereskedelmi műszótár szerkesztése költségeinek fedezésére a műszótár-alapjából 2500 ft van megszavazva. A bizottság ezenkivül az Ügyrend 94. §-a értelmében

A M. T. Akadémia t. II. Osztályának.

19
1884

rendelkezik az Első biztosító társaság alapítványának 500 forint ka-
matával, mely a jutalmak összegébe van fölvéve. A mennyiben a
Bizottság ezen összeget saját munkálataira kívánja fordítani, fölkérendő,
hogy a nagygyülés előtt eziránt az osztályhoz előterjesztést tegyen.

Az Igazgató Tanács az osztálynak, a részére és a körébez tartozó
bizottságok részére előirányzott összeg határán belül, az átruházás jogát
engedi; az országos dotátióból és a külön kezelt alapokból eredő össze-
gek rendeltetésének épségbentartásával egyuttal oly hozzáadással, hogy
az osztályok és bizottságok az előirányzott összegek fölhasználására vo-
natkozó megállapodásaikat és intézkedéseiket az Igazgató Tanács tudo-
mására hozzák.

Budapest, 1884. január 27. 87

Dr. Lauber Vivadar
másod elnök

Akademiai ügyben az 1868 évi 8732 sz. belügyminisztéri rendelet alapján bélyegmentes.-

Szerződés.-

Mely aláirtak közt a következőkép jött létre:

1., A m. tud. Akadémia aláirt elnökvége a m. tud. Akadémia kiadványai könyváruszi értékesítésére a tagok és közintézetek részére való szállításai, valamint a könyvkiadó vállalat Rezsőcsy Károly akadémiai könyvkereskedőnek adják át, ki viszont azt átveszi.-

2., Jelen szerződés hatálya bizonytalan időre szól, mely mindegyik szerződő félnek joga lesz azt minden év Junius 1-ig felmondani.- Addig pedig, míg egyik vagy másik részről fel nem mondatik jelen szerződés joghatályban marad.-

3., A magy. tud. Akadémia a könyváruszi utón elárusított kiadványokért járó összegből 30% ot engedát Knoll Károlynak; ugyan ezek 30% jár Knoll Károlynak a könyvkiadó vállalat kiadványaiból könyváruszi utón eladott példányok árából is.- Ellenben

4., A könyvkiadó vállalat részéről tagjaitól befolyó tagdijjak után Knoll Károlynak százalék nem jár, azonban a tagillemények részére küldésével járó szállitási költségeket a m. tud. Akadémia megtéritsi.- A m. tud. Akadémiai kiadványoknak a tagok és közintézetek részére való szállitásával felmerülő munkálatok és kiadások fejében pedig 500 frt azaz ötszáz forint évi átalány összegben fizet a m. tud. Akadémia Knoll Károlynak.-

5., Knoll Károly közalkalmi magát hagyja a

könyvkiadó vállalat párizsi üzletei számára átvett példányokért a megfelelő tabdíjakat, legkésőbb a példányok expediciója után kétszázzal az akadémia pénztáránál minden levonás nélkül lefizeti.

6., Knoll Károly az átvett kiadványokról minden évnegyedben egyszer, legkésőbb Június 1-ig a m. tud. akadémiának leszámol. - Az átvett példányokért, melyekért a leszámolásnál szemérmes bevétel vétetik a bolti árnak 50 százaléka, Knoll Károly a kétszázzal lefizetni köteles. A mennyiben a kikötött határidőig Knoll Károly számadásait be nem nyújtja a m. tud. akadémia kimutatásait közlekedésének módjával és ezen kimutatás által eredményezett összegek Knoll Károly felszólítására 8 napon belül a m. tud. akadémiának megfizetni.

7., A m. tud. akadémia részére fenntartja azon jogot, hogy megbízottja által a könyvkiadó vállalat Knoll Károly üzletét bármikor beszemlélhesse. -

8., Knoll Károly a jelen szerződésből folyó kötelezettségei biztosítására 5000 azaz Ötezer forint óvadékot ad a Hornyánszky Viktor könyvnyomda egyes tulajdonát képező és az akadémiai épületben elhelyezett gépeknek a m. tud. akadémia részére zálogképen lekötésével. - Ennek folytán Hornyánszky Viktor könyvnyomda egyes ezen szerződéshez hozzájárulván kötelezi magát ezen szerződés aláírásával egyidejűleg a tulajdonát képező az akadémia épületében elhelyezett két gépet a Knoll Károly által elvállalt kötelezettségek biztosítására - használati jogának fenntartása mellett - a m. tud. akadémia részére ünnyészre átengedni, úgy hogy ez megtörténik a jelen szerződésben foglaltak kielégítéséig a m. tud. Akadémiát, hogy az

ásadott gépekből magának Knoll Károly ellen, ezen szerződés alapján felmerülendő követelése biztosítására zálogul Hatvanforint erejéig kiegészítés szerezhessen.

Ő., ez jelen szerződésből reá származó per elbírálása tekintetében Knoll Károly és Hornyánszky Viktor bej. könyvnyomdászok a budai V. Ker. kir. járásbíróság illetékére egyenlő magukra nézve elismerik.

Kelt Budapesten 1884. Január hó 7én.

Előttünk:

Steinbuchel
mint tanú.

Hornyánszky Agoston
mint tanú

Knoll Károly
Hornyánszky Viktor

Alulirottak ezennel bizonyítjuk, hogy a jelen szerződés 15 8. pontjának megfelelőleg a Hornyánszky Viktorné szül. Skiba Stány elhunyt férje utóda Hornyánszky Viktor bej. könyvnyomdászati jogosítvány alapján a mai napon a czég helyiségeinek és az akadémiai könyvkötészetben elhelyezett, 1883. évben Johannisbergben készült 1824. k. és 1882 évben Augsburgban készült 1957 sz. könyvnyomdai sorozatjegyű gépet szerződésünk 7ik pontja értelmében kijelentjük.

Knoll

Steinbuchel
Hornyánszky Agoston

Ezen szerződés a M. T. Akadémia 1884 Január 27-én tartott ülésében helybenhagyatott. Budapest január 27 1884.

Dr Danko Sivadar
akademiai másod elnök

Omnes homines

~~ad 71.~~

18
1884

1
1/16

27

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

Tisztelt Bizottság!

Szerencsém van értesíteni, hogy a Könyvkiadó bizottság részére az 1884-ik évi Költségvetésbe 4000 forint van fölvéve.

Budapest, 1884. január 27.

Szabó József
főtitkár

A M. Kir. Tud. Akadémia
t. Könyvkiadó Bizottságának.

12
1884

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

63

Tisztelt Osztály!

Az Ügyrend 125. §. 4. d) pontja értelmében a Fényes-alapítványból az 1000 arany forint jutalomdíj minden második esztendőben magyar történettudományi kérdésre a decemberi összes ülésből hirdettetik ki. Igy a jelen év decemberében is ily pályakérdést kellene hirdetni.

Mivel azonban minden egyéb pályakérdések a nagygyűlésen formuláztatnak és hirdettetnek ki, és ugyanakkor nyomtatott füzet adatik ki, a mely a pályakérdéseket és pályázati föltételeket foglalja magában, a mely füzetből a Fényes-pályázat kimarad; továbbá mivel a rendkivüli időben kihirdetendő pályázatokat nehéz evidentiában tartani; végre mivel kivánatos, hogy az egy évben kitüzendő egy szakhoz tartozó pályakérdések egyidejüleg bizonyos tervszerüséggel állapittassanak meg; bátor vagyok az Osztályt tisztelettel fölkérni, méltóztassék az összes ülésnek az idézett pontnak olyaten módositását ajánlani, hogy a pályakérdéseket minden második esztendőben a nagygyülés tüzze ki.

Budapest, 1884. január 26.

Szalay László
főtitkár

A M. T. Akadémia II. Osztályának.

96

63

4884

Kivonat

a III. osztály 1884. január 21-i tartott értekezletének jegyzőkönyvéből.

3. A megelőző értekezleten (1883. decz. 10.) felolvasott fő. titkári átirat a Fáy-alapítvány 1800 frtnyi jutalma végett, a természettudományok köréből bizottság neverendő ki, hogy ez az 1877 – 1883. hét éves korban megjelent munkákból a jelesebbeket jelölje ki s e kijelölés eredményét a februári értekezletben szakonként terjeszsze elő.

Tagjai: Than Károly egyszersmind elnöki, b. Eötvös Loránd, Krenner József, Trivaldszky János, Klein Gyula, Hegyes Endre.

Szabó

15
1884

Nagyo. Dr Than K.
urnak.

Van szerencsém a benyujtott
összeköttetésre a mellékelt
összesítési és jótitkári
átiratokkal, valamint az
1882-ben összeállított
munkák jegyzékével
együtt arra kéréssel lenni
át, hogy azt a kitöltöttek-
kel oly módon tessék
kiegészíteni, hogy a febr 18-ki
értekezletig mindenki
beadhassa az illető szakkör,
be eső munkáit ~~illet~~
jegyzékét.

Budapest 1884 jan 26.

Szabó.

Arra kérjük van szerencsém áttérni hogy
átiratunk után egy nap (legkésőbb) multán tessék a bizott.
jelölt vonatokra tovább küldeni. Az orosz (1881)
megjelent nem bejövő munkát jegyzékét tessék külön
ívre felszerelni és febr. hó 15-16ig az irományokat
hozzánk vissza küldeni.

Mélt. B. Eötvös báttam Esztergom
Nyp. Brenner
Trivalszky
Hegyi urakhoz
Klein urnak

26

jánuar 23. 1884.

EMÉRIC DE HUSZÁR

ANCIEN DÉPUTÉ

CORRESPONDANT DE LA PRESSE (VIENNE)

ET DU NEMZET (BUDAPEST)

14
1884

Irne du Bac.

Igen tisztelt uram,

Dr. Gyulai Pál ur tanácsa következtében bátor vagyok önhöz fordulni azon kéréssel, igyekszik az akademia könyskiadó társulata kiadványainak kövyfolásánál engem is figyelembe venni. Francia, német, angol vagy olasz nyelvben irt munkák lefordítására a legnagyobb készséggel vállalkoznám ei legyen megtiszteltetve hogy a társulat bizalmát tekintetes munkásságával viszonozhatnám.

Ezeser válaszát kérve kitünő tisztelettel maradtam kész szolgája

Huszár

1884 jan 23

Nagyméltóságú Elnök Úr!

Kegyelmes Uram!

Legmélyebb tisztelettel alulirott azon alázatos kérelemmel já-
rulok Nagyméltóságod kegyes szine elé, méltóztassék
eddig élvezett 700 frt évi fizetésemet f. évi január
1. jétől 800 forintra fölemelni.

Alázatos kérelmem indokolása előtt legyen sza-
bad fölemlitenem, hogy a velem egy korban lévő s
szintén nőtelen Hellebrand Árpád könyvtárlisrk mind,
járt állandósitása alkalmával 800 frt évi fizetést
nyert, sőt az utóbbi években részére évenként 200 frt
személyes pótlék engedélyeztetett.

Legmélyebb tisztelettel alulirott a mult év folya-
mán az által, hogy előbb a tanárságra képesitő
vizsgálatot tettem le, majd a bölcsészettudori rangot

/.

szerezhetem meg, 200 frtnál nagyobb kiadásba bonyo-
lodhatom; ezen kiadást eddigi szerény fizetésemből, me-
lyet a megélhetés és ruházkodás költségei jóformán
teljesen felemésztenek, nem fedezhettem.

Az Akadémia mindinkább szélesbülő munka-
köre idézi elő, hogy a főtitkári hivatal teendői
egyre szaporodnak s' a rám várakozó másolásokra
oly kevés a hivatalos idő, hogy arokra igen gyakran
szabad délutánjaimat és estéimet kell fordítanom,
melyeket pedig égető szükség tudományos továbbképzé-
sem czéljaira felhasználnom. Ez a nagy elfoglaltság
okozza, hogy mellékfoglalkozás elvállalására gondol-
nom sem lehet.

Ily nagymérvü elfoglaltságot, melyben lennem
egyébiránt szerencsésnek érzem magamat, szerény vé-
leményem szerint Nagyméltóságod többi, hasonló
teendőket végező tisztársaimmal egyenlő fizetéssel
díjazandónak fog találni bizonyára, ha kegyes
leend mérlegelni azon körülményt, hogy az Aka-
démia szolgái — kik (nem is említve a nagyobb
a nagyobb lakás élvezését:) személyenként 480 frt
fizetésben és 128 frtra tehető ruhapénzben részesül-

/.

nek – csupán 92 forinttal élveznek kisebb fizetést csekélységemnél, mely különbözet semmiképp sem felel meg azon aránynak, melyet a tudományos pályára képesítettség és az iskolázottságot egyáltalában nem föltételező mechanikai szolgálat között a társadalmi élet igényei megállapítanak.

Midőn alázatos kérelmemet azon kecsegtető reményben ujjtom meg, hogy kegyes teljesítését Excellentiád magas jóakarata eszközölni fogja, legmélyebb tisztelettel maradok

Nagyméltóságú Elnök Úrnak,

nekem Kegyelmes Uramnak

Buda-Pest, 1884. január 15.

alázatos szolgája

Dr Borovszky Samu

okl. tanár, akad. tisztviselő.

13
1884

Dr. Borovszky Sámuel felkéri tudo.
Kollegáit méltóságos, erre kérve.
Kéréseit ajánlatával alázatos főtisz-
telettel a Nagyságához
Nyolcz János 22 dikén
Lónyay Menyhért
elnök

Nagyméltóságú

Gróf Lónyay Menyhért Úrhoz

a M. T. Akadémia Elnökéhez

Bécs.

alázatos kérelme

Dr. Borovszky Samu okl. tanárnak,

a M. T. Akadémia tiszteletbeli tagjának

eddig élvezett 700 frt fizetésének
800 forintra való kegyes föleme-
lése iránt.

Kelt venlepben
1885 ő

22

Kivát czikk

a M. T. Akadémia III. osztályának 1884. jan.
nuár 21-én tartott értekezletén fölvett jegyzőkönyvből.

b) Egy névtelen mérnök adományából 1000 forint van kitüzve „A csekély (esésü) folyók szabályozá„sánál követendő elveket önállóan tárgyaló mun„kára" vag.

A beérkezett három pályamü bírálását „ra fölkéretnek Kruspér és Klimm urak.

Szabó.

III oszt. Nagyszőlősi járókerület 5ik
1884 jun 3.

12
1884

Nevtelen munka
1000 ft.
3 pályamunka
2 kiválasz

Igen tiktelt Kram!

Mc Carthy Short History-ját vettem az egyetemi könyvtár útján s az első kötetet összehasonlítván az eredeti kiadással, nyp találtam, hogy a tulajdon képeni mű öt kötetének kettőre való röviditése csak annak árán történhetett meg, hogy az előadási kecs, a forma minden szépsége s mind az, a mi a művet az idegen olvasóra nézve is élvezetessé teheti, egészen lesorvadt róla, immár csak a száraz váz maradván, a mi az iró népét érdekelheti nyan, d minket, idegeneket, alig.

Azt is, hiszem, hogy az Akademia az ilyszerű idegen művek átültetésével legelső sorban a tudománynak azt a nemes népszerűsitését akarja elérni, a mely a forma útján kizelgi be magát, – s még

./.

1884

20

e mellett azt is meg kell jegyeznem, hogy a Short Kiadásban a Különösebben. ránk magyarokra vonatkozó részletek (p. o. Kossuth) szintén nagyon ässze vannak ráutva.

Ezek a lényegi okok, mezeket figyelmébe vagyok bátor ajánlani s kérni annak kiesszközlésére, hogy ne a 2, hanem az 5 Rötetes Kiadás fordítására útasítassam, amyival is inkább, mivel az 5 Rötetesből már mihány mert le is fordítottam, a mi, az utóbbi útasítás érvényben tartása esetén, nyilván időveszteszembe, Káromba, Kerülne.

Újabb szives útasítását kérve, várva, maradok, Kolozsvár 1884, jan. 20.

Tiszteltt Uram

Kész híve

Szász Béla

a) Utazási költség: Bizottsági ülésekre fl.
és előadó díjazása: 350 fl.; alkalmi apró
Költség 50. fl. — = 400.

b) A „Nyelvtudom. Közleményekből" három füzetének
(XIX: II. III. füz.; XX: I. füz.) = 30 ív kiadására:
nyomatás (à 28) 840.–; 3. borítók 28.50;
tiszteletdíj 900.–; pótlapozás és különnyomat 100.– = 1868.50
(Tavaly 1884-re csak 2 füzet volt fölvéve; most (1518.50)
több készülőben levő nagyobb közlés számára
mégis 3 füzet kell, úgy mint azelőtt is rendesen).

c) A Mestermű-szótárra 1884-re engedélyezett költ.
ségéből (600 fl) csak 2 60/70 fl használtatott föl,
minthogy szerkesztője (Frenkay J.) a „mestersége
könyvtára" c. kiadás által nagyon el volt foglalva.
A jövő év végéig azonban elkészülhet belőle vagy
36 ívre való, s az arra mint tiszteletdíj-előlegezés
fölveendő 900 forintból marad (az idei 270 fl le-
vonásával): az 1885 évre fölveendőnek — 630.–

d) A Bizottság nagy szükségét látván, hogy az utóbbi
nagy számmal közzétett népnyelvi közlések alapján
egy új „Tájszótár" dolgoztassék ki, melynek nem csak
tisztán nyelvészeti szempontból, hanem az irodalmi
nyelvmívelésre nézve is nagy fontossága van, —
e munkálat keresztülvitelével Dr. Szinnyei József
akad. tagot bízta meg, — s a jövő évre tisztelet-
díj fejében (előlegképen) fölvett 600.–

e) Nyelvészeti tanulmány-útat kíván a Bizottság
a jövő évben is tenni, jelesen elfogadta
egy jeles tehetségű és készültségű fiatal nyelvész,
Dr. Munkácsi Bernát ajánlkozását, hogy a jövő

évben tavaszán Oroszországba menvén a Kazáni és
Vjatkai guberniumokban a csuvas meg a votják
nyelvet tanulmányozza s e nyelvek tökéletesb ismeretére
szolgáló anyagot gyüjtsön. Különösen fontos és időszerű is
e vállalat annál fogva is, hogy a magyar nyelv törökelemei-
nek egy jó része amint közvetetlen forrásra a csuvas nyelvre
utal, miszerint ennek behatóbb és teljesebb ismeretétől
a magyar nyelvnek a törökkel való viszonyának részletes
Kifejtésére szolgáló ujabb adatokat is remélhetünk.
Ezen tanulmány-út segélyzésére a Bizottság, egyelőre
10 havi szükségletet számitván, okvetlenül
1200.- ft.

f) A „Magyar Nyelvőr" ~~részére a folyóirat évnegyedének~~ 1500 ft
~~havonként egy ív (= 12 ív) lapszámai okvetlen~~ a nagy számmal járó népnyelvi közlések
Kevés változtatás nélkül, a kellő időben helyt
adhassanak s valaszen Kéretlen a nyelvészeti tanulmány-
nak ezen főbbcsi anyagát tovább követhetni, a mi szük-
ségképen a gyüjtők buzgalmára is lankasztólag hatna.
Ezt méltányolván a Bizottság e folyóirat segélyzésének
az eddigi 1500 forttól 2000 ftra való felemelését ajánlja,
s így a „Philologiai Közlöny"-nek is úgy mint eddig 1000.-ftos
segélyzésével együtt, az 1885 évre kér 2500 ft
~~3000 ft.~~

E tételeket összegezve:

a) 400.-
b) 1868.50
c) 630.-
d) 600.-
e) 1200.-
f) ~~1500~~ 2500.-

~~7698.50 kr.~~
= 7198.50

a Nyelvt. Bizottságnak az 1885. évre
szóló összes szükséglete.

1884. dec. 17.

Budenz József
előadó

évben tavaszán Oroszországba menvén a Kazáni és
Vjatkai gubernium-okban a Cuvas meg a votják
nyelvet tanulmányozza, s e nyelvek tökéletesb ismeretére
szolgáló anyagot gyűjtsön. Különös en fontos és időszerű is
e vállalat annál fogva is, hogy a magyar nyelv törzsök elemei-
nek egy jó része amint közvetetlen forrásra a Cuvas nyelvre
utal, miszerint ezzel behatóbb és teljesebb ismeretétől
a magyar nyelvnek a törzsökkel való viszonyának részletes
Kifejtésére szolgáló újabb adatokat is reményelhetünk.
Ezen tanulmány-út segélyzésére a Bizottság, egyelőre
10 havi szükségletet számítván, okvetlen fordítani
1200.- ft.

f) A „Magyar Nyelvőr" részére 1500 ft ~~kerülőleg e folyóirat évdíját~~
~~havonként egy ívet (= 12 ív) kapni, hogy~~
a ~~nagy számmal~~ gyülő népnyelvi közlésekből az érte-
kező ~~vidékek~~ megszorítása nélkül, a kelő időben helyt
adhassa a nélkülözhetlen Nyelvészeti tanulmány-
nak ezen főbecsű anyagát ~~tovább~~ közölni, a mi szük-
ségképen a gyűjtők buzgalmára is ~~lankasztólag~~ hatna.
Ezt méltányolván a Bizottság e folyóirat segélyzésének
az ~~addig 1500 forttól~~ 2000 ftra való ~~fel~~emelését ajánlja,
s ~~így~~ ei a „Philologiai Közlöny" ~~nak~~ re úgy mint eddig 1000.-ftos
segélyzésével együtt, az 1885 évre kér 2500 fl
~~3000.~~ ft.

E tételeket összegezve:

a)	400.-
b)	1868.50
c)	630.-
d)	600.-
e)	1200.-
f)	~~1600~~ .- 2500
	~~7698~~ .50 kr.
=	~~7198~~ fl 50.

a Nyelvt. Bizottságnak az 1885-ik évre
szóló összes szükséglete.

1884. dec. 17.

Budenz József
előadó

A Nyelvtudományi Bizottság
Költségvetése az 1885 évre.

Az 1884 évre engedélyezett Költségét (= 5309 frt) a Nyelvt. Bizottság következő Kiadásokra használta föl.

a) Ügyviteli Költségül fordíttatott:
a Bécsi Szerkesztő és elnöki díjazására 350. frt.
— alkalmi apró Költségül (akad. rokonok újévi ajándékára) — 20 frt. — frt. 370. —

b) A Nyelvtudományi Közlemények XVIII, III. füzet és XIX, I. füzet Kiadására (= 20 ¼ iv):
nyomatás (à 28.-) = 567. Két borítók 19.—
tiszteletdíj: 600. = 1186. —

c) Külön nyomatokra a Ny Közlem.-ből:
Ugor füzetek 5. sz.: az 5. ik ívtől kezdve
8 ¼ iv + borítók = 44. —
Ugor Atlasz I. füz: 10.11. iv (à 10.-)
+ ½ iv Előszó és czímlap = 30. — } = 74. —

d) Nyelvészeti tanulmányút segélyzésére:
Dr. Halász Ignácznak Svédországban
a Svéd-lapp dialectusok tanulmányozása
czéljából tett utazására: 500. = 500. —

e) A „Magyar Nyelvőr" és a „Philologiai Közlöny" segélyzésére (1500 + 1000) = 2500. —

összesen = 4630. —

Meg: Ny Közlem XVIII/1. füzetére 7.05 = 4637.05

10/1884

662.95 Az e szerint az engedélyezett összegből fönnmaradó 670 frttal a Bizottság (dec. 13. tartott ülésében) úgy rendelkezett, hogy:

a) Dr. Halász Ignácznak svédországi tanulmányutjára az akadémiai segélyen felüli szükségelt költsége — tekintve ez útnak Dr. Halász buzgóságának kívánható eredményét s az anyagi áldozatnak ő rá nézve terhes voltát méltányolva — ezúttal 400. frttal megtéríttessék.

= 400. ft.

b) A „Mestermű"szótár" Készítésével megbizott Fröschl Dávid b. tagnak az ehhez elkészült Kézirat alapján elvileg képen a Később meg- 260
határozandó tiszteletdíjából : 270. ft. = 270.-

a/ és b/ = 670. ft.
660.

Ezzel a Bizottságnak 1884. évre engedélyezett Költsége (teljesen felhasználtatott.

fönmarad 2.95 kr-d
1/95

Működése folytatására (a mellékelt Jelentésben foglalt munkaterve értelmében) a Bizottság a jövő 1885. évre a következő tételekben kifejezett Költségét szükségli:

1884
febr 9

10/1884

Igen Tisztelt Osztálytitkár úr!

A Nyelvt. Bizottság 1884. Jan. 19. tartott ülésében az elkergjesztett Dr. Halász Gyula (székesfehérvári) reáliskolai tanárnak abbeli kérvénye, hogy a Bizottság őt a f. évi nyár folytán a ~~svéd-lapp~~ lapp nyelv déli dialectusának (az ujgyn. svéd-lapp nyelvnek) helyszinén való tanulmányozása végett északi Svédországba teendő utazásra erkölcsi és anyagi támogatásban részesítse.

Ez utazás tervét megérlelte benne annak tudata hogy összehasonlító magyar-ugor nyelvtudományunk előhaladása első sorban az illető nyelvek behatóbb ismeretének gyarapításától függ, minthogy összehasonlító munkálatainkban mindinkább sajnosan tapasztaljuk hogy az ugor nyelvek kappeb részére nézve (csak Kettőt, a magyar és a finn nyelvet kivéve) a rendelkezésre álló tanulmányanyag ~~még általában fogyatékos~~ szintúgy bőség mint gyakran nyelvészeti alaki pontosság tekintetében még sok kivánni valót hagy. Ugyt hogy az ugor rokonnyelvek, a mélyebb ismeret ily Külön ugor minden elott behatóbb áttanulmányozása szükséges, egyike a lapp nyelv is, a Kulonösen annak svéd-lapp dialectusa, a melyből csak néhány fölött Kevés a néjnyelvi szövegünk van, a melynek nyelvészeti feldolgozásával Lindahl és Ohrling óta mar a mult századtól való (1780): Dr. Halász előtt a lapp nyelvterén álló tüzetes tanulmányai után kedvet és hivatást érzett magában, hogy épen e nyelvre nézve az ujabb ismeretterjesztés munkájá-

vállalkozzék. Szándéka tehát a svédországi élő lappok körét indítani el, hogy tőlük összehasonlító nyelvtudományunk számára minnél több népnyelvi adatokat gyűjtsön; különösen népnyelvi szövegeket is ~~több~~ többet szerezni, melyek jobban mint a lenga fordításokból álló Kis ~~[illegible]~~ svédlapp irodalmocska, a ma élő svédlapp nyelv hang-, alak- és mondattani sajátságait tárják fel; ~~[illegible]~~ s egyúttal a svédlapp költészet eddigi főforrását a Lindahl-féle szótárnak revisionját és kiegészítését eszközölni.

Dr. Halász fölemlíti kérvényében azt is, hogy a svéd-lapp nyelv ~~[illegible]~~ újabb ~~[illegible]~~ áttanulmányozása szükséges segédeszközt, a svéd nyelvismeretét is bírja, a mely nyelvet szóban és irásban minnél jobban elsajátítani igyekezett és folyvást igyekezik. Tervezett útjára április elején Kellene indulnia. Az április és május hónapokban nagyobbrészt a stockholmban időzik, hogy ezalatt a svéd nyelv folyékony beszélésében gyakorolja, a júniustól októberig terjedő nyári és őszi időt pedig a svédlappok lakta területek bejárásával és nyelvi adatok gyűjtésével töltené. Ez út azonban meglehetős költséget kivan. Előleges számítása szerint ~~[illegible]~~ az oda és visszautazás s különösen a magában Svédországban teendő utazási, lajsi- és kocsiköltségek körülbelül 600 ft tesznek ki. Élelmezésre szállásra és egyéb kiadásokra átlag 4-5 frt számítva 214 napra (ápr.-okt.) szerzett távollété 900-1000 frtba kerülne, úgy hogy összesen 1500-1600. frttal Kellene rendelkeznie.

De ezen tudományos czélú ~~utazás~~ megtételére dr. Halász nem csak az anyagi módot, hanem ~~a jóindulatú~~ közép-iskolai tanári hivatalától való szabadságot is ~~megszerezte~~, a melynek megadása ügyében ~~már folyamodott is~~ a Hazai M. vallás és közoktatási ~~miniszteriumnál~~ folyamodott is. Hogy e folyamodásának így a hivatali szabadság mint úti czélja megadásán ~~kívül~~ pedig ereduményét tenemyithesse, a Bizottság ujján az Akademia részéről való pártoló ajánlást ~~az úti pénzsegélyre~~ ~~az~~ kérte.

A Nyelvt. Bizottság nagy örömmel vette dr. H. Gy. úrnak a fentjelzett nyelvészeti utazására való ajánlkozását, minthogy őt eddigi (szakmunkássága alapján, ~~melyből~~ a Nyelvt. Vtsék ~~H~~ már több ízben jutalommal is kitüntették, valamint az ő pénzhozam ~~ügyben~~ beható ismeretében alapuló ítélete szerint, ~~az~~ a mondott föladatra ~~H~~ a kellő tehetséggel és készültséggel bíró egyénnek ~~tartják~~. Azt okolja ~~ezzel~~ hogy a Bizottság ezzel ujra megindulásának az ugor nyelvrokonság terén végrehajtandó közvetetlen nyelvkutatás végett ~~az~~ olyan tudományos utazásról, a melynek első nagy példáját a magyarok részéről Reguly adta, kinek ~~eddigi~~ nyelvészetünk az ő tanulmányainak egy jeles becses részét köszöni. S épen most kívánja a Bizottság kapcsolva idejére valónak, hogy e tekintetben megint ~~a~~ magyar részről is történjék valami, midőn nem régiben északi nyelvrokonainknál, a finneknél

a fin. ugor társaság keletkezett, melynek célja
az ugor népek körében tevő nyelvészeti és ethnographiai
nyomozások elrendelését tűzte ki célja.

A Bizt ennek fogva képpel pártolja
Dr. Halász nyelvészeti utjának ügyét s azt
a Nyelvt. Osztálynak, illetőleg ugor utján
általában az Akadémiának pártfogását ajánlja. Mintegy
ez célra 500. ft nyelvészeti utazás czéljára áll rendelkezésre, ez összeget
~~maga részéről~~ Dr. Halasz részére segélyképen
határozna forditani, s arra kéri az Akadémiát
hogy a ~~részére Költségnek hátra levő~~
~~részét 1000 ftjának~~ ez ügyben pártolva a végett
ajánlja egyetemünk a nagym. vallás és közoktatási
miniszter úrnak, hogy dr a mondott nyelvészeti utazásra
Dr Halász főgymnasiumi tanár nak a szükséges
félévi szabadságot megadni, valamint az akadémiai
segélyből 1000 ftot (Kügénitem) Kegyeskedjék.
(nagy) állami segélyből

Egyetemi -

Jelentés

a Nyelvtud. Bizj. 1882 évi működéséről.

(1883)

a lefolyt évben a Nyelvtud. Bizj. — részint megkezdett munkálatok és kiadások folytatásával, részint újak megindításával több oldalú feladatainak megfelelni — a nagyobb publicum első sorban a magyar nyelvismeretek valamint a (rokon nyelvek ismeretének) öregbítésére és tudományos feldolgozására vonatkozólag

a) a Magyar Nyelvtörténeti Szótár szerkesztését folytatták Simonyi Zsigm. és Szarvas Gábor, (a mint a 6. lapok arról tanúskodnak), a mely munkálatban az e, é, u, ü meg az ö, ö, z, zs, v, ny betűkben adott ki, a mi külön feldolgozó tisztviselő által a munkálat gondos megvizsgálásával történt.

b) a Nyelvtörténet XI. kötetében, a Nyelvtud. Közl. XII. kötetében adott kiegészítésével (a 17. ívig) vezette; (meg a Jordánszky codexnek is rövid ismertetését, a mely a Nyelvtud. Közl. V. kötetében fogja kiegészítve és kiadható alakban megjelenni.)

c) Megkezdte Dr. Szinnyei J. finn-magyar szótárának, (kivonatait) mely 12 ívnél is többre terjed.

d) folytatta a Nyelvtud. Közlemények kiadását: XVII, II. füz. (ebben adatok Volgavidéki nyelvjárásból; a Nádor codex nyelvéről; Vogul nyelvmutatványok; XVII, III. füz. Baskir adatok; permi-zürjén nyelvmutatványok; bírálatok).

e) Segédvonalak mellett jelent meg: Nyelvőr XI. kötete (Kisebbek, drámai népnyelvi közlés mellett: a m. nyelvbeli szólásokról; a nagyon összeh. nyelvűek történetéről; a szótők elméletéről; első megoldási kísérlet).

és a Philol. Közl. VII. folyamából

Jelentés (Ny/Bj 1883)

(1882)

a) — hogy a mult év(végén még földolgozásra váró 18 kezdőbetűs ~~kéziratok~~ anyagból, a közelő nyolc kezdőbetűs sírkeret kéziratait el: — — —.

b) — a Kötetet ~~is~~ be fogja fejezni a Teleki-codex ~~a~~ közététele, mely mutatni is ivre fog terjedni. E mellett meg lehet jegyezni, hogy a Nyelvemléktár ivrajzú Kevés lépést az óppen elkj Kiadatlan r. nyelvű Codex-irodalmat foglalja magában, ~~a~~ a melynek codicky sátora bevő részén még csak egy Kötet (a XII.) fog Kellemi. ✓ így van sorába a 13 Kötetre terjedő gyűjteményben a magyar ~~nyelvtörténelmi~~ a régi irodalom csak legfontosabb erre szorulnak nevezetes része a műemlékeink nyelvészeti és irodalomtörténeti buvárlat számára könnyen hozzáférhetővé lesz téve.

c) * dr. Szinnyei J. (Finn-magyar Szótárát; ~~kiadását~~ adat melyet ~~kiegészítés~~ Budenz J. fölfogyelete ~~alatt~~, tavaly kezdett ~~kiadás~~ kiegészíteni, illetőleg már közel áll befejezéséhez; az elkj kiegészített s illetőleg kibővített 32 ívben (a melyből ez ívre 20 ív esik), még vagy 2-3 ív fog kelleni ✓ a mi irodalmunk egyik igen fontos segédforrásának tartós ~~kiadását~~ kívánatos segédkönyvül fog rendelkezni.

~~d) e)~~ f) Új vállalat, a melyhez a Bizt. ez évben megindította az előmunkálatokat, a Nyelvőr szótár - oly munkálat melynek ~~kidolgozását~~ létesítését nem csak a m. nyelvészet szempontjából hanem több ~~tekintetben~~ egyenesen gyakorlati szempontból fogva (amint a mi nyelvű ipartörténet ~~szakértői~~ érdekében elvetetlenül megkívánt segédkönyvet) ~~mindenesetre~~ fontosnak tart: 81/82 évben megjelent előmunkálat

abban áll, hogy az Iparvállalatokhoz (~~700~~ országos
(~~száz~~ ~~70~~ több mint 1000 vál több ritkán) kiadott kérdőívek
útján. és kérdőívek által a tanulóifjúság mesterségbeli
tanulás használt műszavakat ~~leíratott~~ összegyűjtötte, továbbá
a kiadandó munkához tervet készítsen, a kivételét
Preszkay Dr. b. tegedtagra bízta, ~~kik~~ mit ~~ezután~~ épen a magyar
ipar műnyelvből ~~nek~~ alapos és bővő tanulmányára.
a munkával ~~egyúl~~ 1/4. része vagy 80 mesterség leírásába
fogja nyújtani, ~~melyhez a~~ melyhez ~~illő~~ illő
ábrákat a szükséges műszavak legalkalmasabb
értelmezhetők, ~~s~~ ehhez a szükséges szemléltetésre kívánt
ábrák is (külön táblákon) ~~is~~ fognak hozzá csatoltatni.
II. részét a tárgyi ~~tárgyak~~ ~~összefoglaló~~ szótár fogja tenni,
rövid értelmezéssel, számozással s utalással a leíró részre,
~~t ch~~ s végül német-magyar mutatóval. ~~Gyakorlati~~
~~Tanulság~~ ilyen terv szerint a munka nagy két
év alatt el fog készülni s 1886 Kiegészíthető lesz.

2.

(f) Kiadjon a MK Philologiai Kozlony-nak VI. evfolyama (M. irodalmi adatok: Argyr a m. Koltészetben / Dugonics Társasága / Koreptori Kaltönök versenye; - számos klassik. gör. rom. philologiai dolgozat).

g) Simonyi Zs. b. tag elnöki megbizásában, hogy az alárendelt Köttöröl"-at dolgozza ki, mely munkálatnak

I. 1. fele ~~oo~~ nyomtatásban is elkészült.

II. A jövő évben (a jelzett munkálatokat állandó kiadásokat folytatni ~~kell~~ fogja; de egyszersmind egy uj vállalatnak is ~~ell~~ megkezdi indítani az elő munkálatait 1 — tt. a anyaggyüjteét egy magyar mesterszótárhoz, melynek kötetekben nem csak a magyar nyelvészet szempontjából, hanem egyetemes fontossága nál fogva is (a magyar nyelvből iparokhoz értőknek tanulmányi idejére valónak tartja.

Munkálatának folytatására pedig a Bölcs a 1883-ik évre az itt ~~illetékes~~ illetékes tényezőnél költséget szükségli.

Budenz J.
elnök.

Jelentés
a Nyelvtud. Bizottság 1878/79. működéséről.

Az 1878. Nagygyűlés a Bizottság ügyrendjét
May/13. évi Nov. 16. kin tartott elsőrendű ülésében
Szabályait mindenben változatlanul
Megváltozás történt a 13-ik és 14-ik tagok
hogy pótlólagos
A Bizottság a Nyelvtud. Közlemények
tudományos
az irodalomtörténet, a nyelvhasonlítás
Ujabban pedig a magyar nyelvtan
alkotásában, alkalmazásában egy a fiatalabb
nyelvészet
Ez feladatai közt: a magyar nyelvjárások
tudományos
tanulmányozása, a nyelvtörténeti, a
Kapcsolatban
Különösen ezekből fogva, a
a Bizottság
Ez feladatai közt: a magyar nyelvjárások
tudományos
nyelvtörténet és történeti nyelvtan
tanulmányozása, a nyelvtörténeti, a
Kapcsolatban
Különösen ezekből fogva, a
a Bizottság

[illegible] nyelvészet illetőleg philologiai és philologiai irányú, a tiszt pénz kiválá-
a Közművelődési szempontból örvendetes tanos elsőrendű
(görög-latin) philologiai érdekeinek és hathatósan
kívánt gondoskodni, s e végett egy régibb
folyóiratot, az akad. kiadó kel-
mája határ körébe vonta, hogy ez részére
a akadémiai segélyt szerezhessen s a két szerkesztő-
nek megbízatott tervezetben, irányadó utasítást
adott.

Munkába vette a Bizottság a múlt évben elfogadott
helyesírási szabályzatnak kiegészítését — a pontozás
v. írásjelek (interpunctio) használatának megállapításával; mely
tervezve van egyszersmind egy magyar nyelvtan,
mely az irodalmi nyelv szabatos leírását fogja ad-

Az egyes kötetekre vagy albizottságokra bízott munkálatok és
~~kiadások~~ az elmúlt évben is rendesen folytak és haladtak, jelesen:

a) a M. nyelv történeti szótárnak, más honosított a szerkesztőiknek,
az anyaggyűjtő bizottságnak

még négy évet (3 füzet) tart igénybe venni.

b) a magyar Nyelvemléktár-nak ki nem adva a VI. kötete
(Thaly cod., Karácsay c., Horvát cod.); VII. kötete
még az évi szeptemberben lesz kiadható; s már a VIII. kötet
nyomatása is el van kezdve. — Ezenkívül a Régi m.
Nyelvemlékek V. kötete is (Jord. cod.), mely még Toldy f.
gyűjtötte adatot nyomatott ki, s nyáron még egyszer az
eredetivel összehasonlíttatott, nem sokára volt gyr. előmunkával
fog megjelenni.

c) Régi m. Költők tára (corp. poetarum) — sajtó alatt van a II.
kötete || hátra: ~~hátralék~~ ünnepélyt (Szilády Áron okat.
szerkesztése)

e) a Nyelvtud. Közleményeknek, megjelent még Hunfalvy Pál szerkesztése
alatt, XIV kötetének II füzete (melyben két nagyobb dolgozat
említendő ki: a Nyelvtudomány történetéről az arabokénál, Goldzihertől
egy-től, — a rumun nyelv leírása Hunfalvy Páltól); — meg
a XV. köt. I. füzete, Budenz J. szerkesztésével, (melyben különös
figyelmet érdemel dr. Gencz Antal közleménye az osztják nyelvről).

f) a M. Nyelvőrnek folyó a VIII. kötete; ~~minden kötetben egy~~
~~füzet jelenik meg~~ kiadóul magyar nyelvjelenségek fejtegetése,
De ~~kötetben~~ részint már az (irodalmi nyelv bírálata és ellenőrzése
mint másrészt a népnyelvi vagdalatok kutatása és ismertetése képezi
mindig változatos tartalmát.

g) a Philologiai Közlönynek is, ha nincs a Bir. hatás körébe tartozik,
egy füzete jelent meg (1879. III. füzet) (Kimaradó: Heinrich G.-a
Toldi-monduról; Ábel Jenő: Pannoniai ősi földirat.

h) Budenz J.: M.-ugor összeh. szótárának " [l. társalkodási fűzik.

megjelent ugyan már az IV. füzete, de ezzel a munka még nincs egészen befejezve; hátra van még a vocalis-kezdetű szókat tárgyaló végrész, mely az év végéig kiadva lesz.

i) a Petrarca-féle Kún szótár kiadása annyira haladt, hogy maga a Codex a kiadó jegyzetével már ki van nyomatva; hátra van még Budenz kiadója (Kún Gr. Kún Géza) bevezető tanulmánya a Commentár és ezzel is még az év végéig meg fog jelenni az érdekes vált munka.

k) Balassi Bálint mongol szövegének kiadását is akarta a Bizt. ez évben elkezdetni — de a gyűjtő és kiadónak váratlan távozásával bizonytalanná lett, vajon a kiadás még valaha eszközölhető lesz.

— NB. Egyéb, nem nyelvészeti.

1. Jelentés.

A Nyelvt. Bizottság 1879/80 évi működéséről

Nyelvtudományunk haladása első sorban a
folyóirat erőkön fordul meg. – mégis igaz, az egyes
föladatok terjedelmükre és számukra képest még
korántsem fölös sokasággal állnak rendelkezésre. Lassan
és kevesen ajánlkoznak a nehéz munkára, mely
sok roppant elkészületet és kitartó szorgalmat
kíván. A jövőteli haladás biztató jeléül tekint-
hetjük tehát, hogy az elmúlt évben a Nyelvt. Bizottság
kiadásában megint egy-két új munkásnak a neve
merül föl, kiknek első dolgozataikban igen vagy olyan
tekintetben is becsesnek mondhatók. A Bizottság
folyamában, mely most Kirándulás a magyar és
altaji őshazában nyelvészet körében mozog,
a múlt Nyilvülés óta a XV. köt. 2. és 3. füzetnek jelent
meg, XVI. 1. füzete sajtó alatt van, s e füzetekben
megjelennek új nyelvész-nevek: Dr. Kiss Ignác,
P. mint „Párhuzamos nyelvészek" gondos kutatója és ismer-
tetője; Dr. Szinnyei József mint a régibb
magyar-ugor nyelvhasonlítás (Reiser) ismertetője és
bírálója; Halász Ignác mint a lapp nyelv
grammatikusa (Svéd-lapp nyelvtana a XVI, 1. füzetben);
Bodrits Ferencz, ki a magyar nyelvnek az többi
ugorsággal szemben való jellemzését kísérlette meg.
Ezen kívül megemlítendő, hogy XV, 3. füzet az
Ujfalvy nyelv ismeretéhez hoz új adalékot (Ujfalvy
nyelvmutatványok: a szerkesztő közlése).

e/

A Bir. megbízásából mesti Szarvas G. által kiadott M. Nyelvőr - folyóirat ben, a saját körü

7 ismeretének és bírálatának kitől,

célja nak elé mondását, nem tekintve az adott

népnyelvi adatok gyűjtését, 7 a köv. Kiválóbb Polgárok. említett fel

Hallóz ig. vitkább és homályosabb Képek"

Simonyi, Ingen Képek átvétele"

A. Thewrewk E., Az i-ved Képzett melléknév"

Király P.: „A számnevekről"

Fielowski L., „a népbotanika poesisa"

Simonyi Zs., „A régi nyelvemlékek olvasásáról"

Varsányi Gy. Tompa nyelvének tanúlmányai

Munkácsi B., Nyelvemlék-tanulmányok.

Szintúgy kivette a Bir. megbízásából vehetett

Egy. Philologiai Közlöny – a classikai (görög-római)

magyar és német philologiai irodalomról és nyelvészről,

mythologiájáról, sőt egy kara- (nyelvről is érdekes

tanulmányokat s bevnől a más ismeretek

szakmiveiből kinől (Thewrewk, Heinrich, Bárd,

Goldziher) ifjabb erők nevével is találkozunk

(Ábel, Konthy, Hoffmann fr., Binder Gyula,

Riedl fr., Crambel, Petz V.).

egyéb tagjává lett

A Bizottság egyéb (kiadásai és vállalatai a mult évben

a lehető elénevelt tettek: ú. m.

A Régi m. nyelvemlékek új Kiadását (Nyelvemlékek)

melynek közrététele Volf Gy. 6. tagra van bízva: elkészült

s legközelebb megjő jelenni VIII. Köt.; Sajtó alatt IX. Köt

A Régi m. Költők gyűjtése és kiadása (Rm. Költők

Tára) melyből 4. tag. Gerkeplési: adott; elkészült II/4. Köt,

elkerülve a IX.

A m. nyelvtört. sóstárból, melynek kiadásában Szarvas

G.-t Hegy Simonyi Zs és Volf Gy. segítik, kezdemeztette

A nevelőtanár, melyet a Bir. a ~~fo~~ további nevelés irányzása végett tárgyalás alá vetett.

Bodem J., m. ugyv. gyak. irodájából, ez év végén a befejező 4 füzet tőr magyarra.

a Petrasovits féle Kún (testv.) örökös kiadás - Kún Gy. által - már teljesen elkészültnek nyilvánító.

A Birtokügy - a m. kir. Gy. Gy. óta folytatott tárgyalásokra tekintettel végre Kovách Kisenderőkre látszemlére

Bodrogvári és Kerdemégyeri egy az ugyv. nyilvántartó ~~tő~~ területek kutatására rendelt utasító alap (Regulativ alap) létesítésére;

a m. kir. helytartóság a tömegsírok rendőrségnek való kiszolgáltatása-

Különös egy új Tájékoztató rendeletére

Jelentés

a Nyelvt. Bizt. 1881. évi működéséről.

a Ny. Biz. működésének szorosabb körében ismét a magyar nyelvismeret adatainak gyűjtésére és feldolgozására vonatkozik, a 1881 évben e tekintetben tett intézkedések folytatásával foladatának megfelelni ezután el megkívánt tagjai. Ezekben fől kell említenünk a) hogy a Nyelvtörténeti Sótárnak már megkezdett, az évre újra rendezett szerkesztése, Simonyi Zsigm. és Volf György b. tagok által ezután az egészének mintegy harmad részén végrehajtatott, s bátran remélhető lehet, hogy a munka ezentúl könnyebben haladván, rövidebb időn még több társam cúrij fog tartani.

b) hogy az új Tájszótárhoz, Simonyi b. tag utasítása szerint az a M. Nyelvész-Egyletbeli egyetemi hallgatók karolták meg az anyaggyűjtést;

c) hogy a M. Nyelvőrben megint jó számmal tájnyelvi adatok s hozzájok közre s egyesek tájnyelvekből is ismeretes, rendszeres leírása kísérlet meg (pl. Munkácsi: A moldvai csángók nyelvjárása IV. V. VI. füzete czikk; jeles dolgozat, melynek előreszte az idén a Szamos-díjjal tüntettünk ki).

d) hogy ugyanazok a Nyelvőrben a m-ban meghonosult idegenből kerülő hangoknak megállapítására adhozó vonatkozások indíttak meg — valamint a Nyelvőrben a magyar nyelv hatása némely szomszéd délszláv nyelvre gyakorolt hatása nyomozhatott (Munkácsi B.: dalár Kolozsvárról, Halász „visszakódított m. szók", Csopey L. „Magyar szók a ruthén nyelvben"; Munkácsi „Magyar elemek a délszláv nyelvekben").

e) hogy a Bizt. Közlönyei egyebek közt e nyelvi fejtegetéseket hozták: Halász, Ritkább és homályosabb képzők II., Kovács M. „a m. igeidőkhöz" I. II., Szilasi M. „Jármódmellékmondatok a mában" I. II., Szarvas G. életrajzvázlata a nyelvmívelés

835

egér (arr. egere-t mus : egér-fogó mausfalle):

optB. lenkir (A. lengir) maus | optirt. teñer id.

-vog. täñer (tänger) maus.

lp. sńära mus.

mord. šejer, mordE. čäver, čeir maus.

zürj. šir, šir maus || votj. šir id.

finn. hüre (n. hüri) mus || épt. hīre (n. hīr) id.

Alapalak: töngörö, = vog. täñer (tänger), ~~melynek kezdő dentalis esplosivája többféle gyengülő változásban~~ opt. teñer, lengir; a m. egere is utal ng-vel való eredetibbre. A mordo šejer, čäver-nek j, v-je megelőző g-ből (vö. fog alatt mord. pej, pev = ug. pöngö). Arra

bírálatához; Simonyi „A m. gyakorító és mozzanatos igék képzése".

Tavaszt. tanulmányi körbe

Az jövő évben a Bizj az előbbi (vállalat) vendég

f) hogy a régi nyelv emlékeit ismét egy Kötetbe foglalásával a hozzáférhetővé tétele (Nyelvemlékek XI.-Erdélyiről szóló kötet – II. fele, mely legtovább a IX-ikkel együtt megjelenni).

II. A magyarral rokon nyelvek, és pedig első sorban az ugor nyelvek nek hangjaira való tanulmánya és hasonlító földolgozása is, a melytől Bizjnak a magyar nyelv hangs. és alaktana is várhatja sok mélyebben ható fejtegetését, természetesen a Bizjnak részéről is kiváló figyelemben részesül. Ez ebben is, a főképen e Körbeli munkálatoknak szentelt NyKözleményekben kiadhatta a Bizj a következőket: Halász Ign. „Lőcsei-lapp nyelvtan és olvasmányok" (Különnyomatul mint „Ugor füzetek 3ik száma); ugyan Halász Ign. „Orosz-lapp nyelvtani vázlat" (a XV. Kötben megjelent textusok gramm. földolgozása); Dr Simonyi Zs. „A vepsz nyelv (Kelet-finn dialectus) ismertetése; Mokša-mordvin Máté evangeliuma – Tyumenyer-tatárabb keveredéssel és szójegyzékkel (nehézkes körülírás) – nem tekintve régebbi Körlevelek fejtegetéseit és bírálatait stb. – Ez évben Budenz J. is befejezte magyar-ugor össz. szótárát, mely a magyar nyelv szókincsét az ugor nyelvekével ha mennyire közös voltát egyelőre az előbbi is mutatja Képest szerkezet megállapítani. egyelőre közös

A jövő évben folytatandó NyKben Budenz az ugor nyelvek hasonlító alaktanának tárgyát ismét kötetében Anagy rendszeres előadását fogja ugyancsak. –

Ezenkívül a Bizj még egy új Kiadással is szándékozik az egyik Kiválóan fontos rokon nyelvnek tanulmányát előkészíteni s ennek sorozatában eddigi irodalmát Könyvben hozzáférhetővé tenni: t. i. finn-magyar szótárral, melynek elkészítésében dr Simonyi Zs. már annyira halad, hogy az jövő évben egyik felét Bizjnak közrebocsátható lesz.

egész (acc. egésze-t integer, totus: e. kenyér – fél k., megkezdett k.; e. nap; adv. egészen ganz, gänzlich; – egészség incolumitas, sanitas: egészséges sanus, incolumis) (Érdy-cod. eggész: 394, a. eggheesseg):

opt B. šenk groß, schwer (Ahlq.); viel, sehr; šenkla- vollwüchsig werden, mannbar werden (возмужать; Ahlq. groß werden): šenklim mannbar, erwachsen; – šaka sehr.

vog. senhl- (senxl-): völlig erwachsen, aufwachsen (senhli по полну выростетъ, pl. menschen, gras, wald: senhlem kum erwachsener mann, выросльій полный человѣкъ). | vogk. šak sehr (nagyon); – sonxîml- [erwachsen, zustande kommen, völlig fertig werden]: ma sonxîmlam erschaffung der erde (Márk 13,19.); sonxîmlapt- erschaffen, fertig schaffen (сотворить) ib.; Máté 24,21. 25,34.

II

Az említett szervezeti Körben a Bizt. a jövő évben ~~fel is~~ az előző évben vállalatok folytatása mellett (Nyelvtörténeti szótár szerkesztése, Nyelvőr, Nyelvemléktár) stb, (tájszótári anyaggyűjtés) ~~Kiváló feladatul tűzte ki~~ (munkatervébe) ~~magának~~ még a „Nyelvmagyarítás" tárgyú előkészületeket, tovább megbízta Simonyi Zs. tagot, hogy a „magyar Kötőszó"-ról való munkáját megkezdje, I. részét, az ~~ott~~ alárendelő Kötőszók Kultúrával egészítse ki – a mi ~~tehát~~ akkor a Ktsz. magyar vonatkozásban bevégzett feladatot fogunk képezni.

8238

egyenes, igyenes rectus, aequus, planus (e. út
via recta, e. föld ebener boden; — egyenesíte-ni
grade machen, ebnen); egyenetlen inaequalis, discors,
Mk., egyenlő aequalis (e. osztály aequalis divisio);
— igenes (igénés), egenyes (= egyenes: Ny. VI, 273. IV, 329):

lp. jalg, jalgok, jalges, jalget
planus, aequus (jalg ädnam locus
aequus; jalget planities): jalgo- compla-
nari | lpt. jalgad (jalggad), jalgis eben,
flach.

A lp. jalg eh. jälg- stbi beli lg-nak (úgy felel meg
a m. egyenes-beli gy- mint jegy = f. jälge (144 l.);
Egyébiránt a lp. jalg csak kopott végű tőnek tekint-
hető, még pedig a jalget (jalgad) és jalgok
a jalg- (jälg-) alaptőnek ige voltára utalnak (vö. lp.

igenes-ben a g
megmaradt (megvolt
ut. után, mint külön-
ben n. után (ng = m.
g)

I (51. ívig)

III. Egyéb nyelvészeti és philologiai tanulmányaikat a Bráy az altala segélyzett „Philologiai Közlöny“-ben nyitott tért ~~ebben~~, a melynek ez évi I. folyamában ki lehet emelni pl. a magy. irodalomtörténetre vonó e dolgozatokat: Beöthy Zs., „Heller Farkas“, Volf Gy. „Magyar-legenda“, Barbarics B., „Szerelmi, gönyű nyelvészetbe vágó tanulmány: Skilan „a vershelyi elötagi ~~elhelyezett~~ névről“ Homernál; — ~~Kont~~ Kont Gy. „Euripides“; — nyelvtörténeti körű: Hofer, „a francia verstan“ Wislocki „az alliteratio elméletéhez“, Hegyi M. „Chanson de Roland“; Fröhlich „a paszowok földje és népe“,

a Költöző, nem melyet a Bráy a jövő évben folytandó működésére — ügyvitelére, kiad kiadványai kiadására és folyóirat szerkesztésére nyújtott — ~~a részletesen~~ ~~az, egyes, tételekben~~ — a ~~mellékelt~~ „Költségvetési Kimutatás“-ban van foltüntet

820/16 = 51.

~~Kimutatás~~ ~~van~~ ~~foltüntet~~

Ivan pán a Bráy der 3 tartott ülésében nek jegyzőkönyvéből

~~A~~ ide mellékelt „Kéjvetési Ki elkészítésem „a „Nyelvbráy Költségvetését 1882 évre“!

8339

éh (acc. éhe-t) famelicus, jejunus: éh farkas lupus famelicus; adv. éhen nomjan hungrig und durstig; fames, inedia: éhvel, éhhel halni hungers sterben; éhség hunger, hungersnot; — éhes, ehes hungrig; éhez- ni hungern: meg-é- hungrig werden; ehül- ni hungrig werden: meg-e-; — éhom (jejunitas: éhomra auf nüchternen magen):

Zürj. čig hunger, hungrig (adv. čigjen éhen): čigja hungrig; čigjö-, fr. čigjal- hungern.

vol nälgä
: eng. (cf. för. aj)

finn. hiuka (g hiuan, hiuvan) stimulatio stomachi (sensus stimulans in pericardio et inedia v. languore: hiuka puree sydäntäni); hiukaa- v. hiukoo-: sydäntäni hiukaa cor v. stomachus meus afficitur sensu stimulante inediae; hiuku- (1. hiuvun), hiukau- sensim confici (inedia, languore: hinschmachten), defetisci, macescere.

Igen tisztelt Osztálytitkár úr!

A Nyelvtud. Bizottság 1884. Jan. 19. tartott ülésében elterjesztett dr. Halász Ignácz (vészerfehérvári) reáliskolai tanárnak abbeli Kérvénye, hogy a Bizottság őt a folyó évi nyár folytán a lapp nyelv déli dialectusának (az úgyn. svéd-lapp nyelvnek) helyszínén való tanulmányozása végett északi Svédországba teendő utazásra erkölcsi és anyagi támogatásban részesítse.

Ez utazási tervét megértette benne annak tudata, hogy öffentlichkeit magyar-ugor nyelvtudományunk sikeres haladása első sorban az illető nyelvek behatóbb ismeretének gyarapításától függ, — minthogy öffentlichkeit munkálatainkban mindazonáltal-sajnosan tapasztaljuk, hogy az ugor nyelvek nagyobb részére nézve (csak Kettőt, a magyart és a finnt kivéve) a rendelkezésünkre álló tanulmányanyag szintúgy bőség mint gyakran alaki pontosság tekintetében még sok kívánni valót hagy. Minthogy azonban ugor nyelveknek, a melyeknek igy behatóbb át. Kutatása ~~illetőleg ujabb nyelvészeti fölvétele és ismertetése~~ szükséges, egyike a lapp nyelv is, a Kulturnépen annak svéd-lapp dialectusa,

a melyből csak szerfelett kevés népnyelvi szövegünk van, s melynek nyelvészeti fölvétele Lindahl és Öhrling szótárában még a múlt századból való (1780): dr. Halász, aki a lapp nyelv terén tett tüzetes tanulmányai után, kedvet és hivatást érez magában, hogy épen e nyelvre nézve az újabb ismeretszerzés munkájára vállalkozzék. Szándéka tehát a Svédországban élő lappok közé indulni és tőlük közvetlenül nyelvtudományunk számára minél több népnyelvi adatot gyűjteni; különösen népnyelvi szövegeket is többet összeírni, melyek jobban mint a csupa fordításokból álló néhány svédlapp könyv, a ma élő svédlapp nyelv hang-, alak-, és mondattani sajátságait tárják föl; s egyuttal a svédlapp szókincs eddigi főforrásának a Lindahl-féle szótárnak verificatiójára és kiegészítésére szolgálni.

Dr. Halász fölemlíti körvényében azt is, hogy a svédlapp nyelvnek ilyen újabb átkutatására szükséges segédeszköz, a svéd nyelv ismeretét is bírja, a melynek nyelvet szóban és írásban minél jobban elsajátítani igyekezik és folytatni igyekszik. Tervezett útjára április elején kellene indulnia. Az április és május hónapokban nagyobbrészt Stockholmban időzik, hogy magát a svéd nyelv folyékony beszélésében gyakorolja; a juniustól októberig tejedő

nyári és őszi időt pedig a védlappok karba tartása területek bejárásával és nyelvi adatok gyűjtésével töltené. Ez út azonban megfelelő költségek kíván. Előleges számítása szerint az oda és visszautazás s külön az utóbbiban Svédországban teendő vasuti, hajó- és Kocsi-költségek körülbelül 600 frtot tesznek ki. Élelmezésre szállásra és egyéb kiadásokra átlag napjára 4-5 frtot számítva 214 napra (Apr.-Okt.) tervezett távollóte 900-1000 forintra kerülne, úgy hogy 1500-1600 frttal kellene rendelkeznie.

De ezen tudományos czélú út megtételére Dr. Halász nem csak az anyagi módot, hanem közép. iskolai tanári hivatalától való szabadságot is kiküzdi; a melynek megadása iránt annak folyamodott is a Nagyméltó. vallás- és közoktatásügyi miniszériumhoz. Hogy e folyamodásának úgy a hivatali szabadság mint az úti segély megadására nézve kedvező eredményét remélhesse, a Bizottság nevében az Akadémia részéről való pártoló ajánlást kér.

A Nyelvt. Bizottság nagy örömmel vette Dr. Halász Ignác úrnak a fenjelzett nyelvészeti utazásra való ajánlkozását, minthogy őt eddigi nyelvészeti szakmunkássága alapján (melyet a Nyelvt. Osztály már több ízben jutalommal is kitüntetett, — s melynek egy része épen a lapp nyelvre vonatkozik*)), valamint

*) Lapp nyelvtan és olvasmányok. 1861.
Orosz-lapp nyelvtanának vázlata. 1862.

az őt személyesen ismerő Bizottsági tagok egybehangzó ítélete szerint, a rendelt feladatra a kellő tehetséggel és készültséggel bíró egyénnek tartja. Azt okolja a Bizottság hogy ezzel valakára újra megindulhanak az ugor nyelvrokonság terén végrehajtandó közvetetlen nyelvkutatás végett olyan tudományos utazások, a melyeknek első rangu példáját a magyarok részéről Reguly adta, Kinek is összehasonlító nyelvészetünk az ő tanulmányanyagának egy igen becses részét köszöni. S épen most látja a Bizottság nagyon idején valónak, hogy e tekintetben megint magyar részről is történjék valami, midőn nem régiben északi nyelvrokonainknál, a finneknél, a finn-ugor Társaság kebelében[x] nyelvészeti- és ethnographiai nyomozások eszközlésére tüzte ki czélját.

A Bizottság ennél fogva készséggel pártolja dr. Halász nyelvészeti útjának ügyét s arra a Nyelvt. Osztálynak, illetőleg az Akadémiának támogatását ajánlja. Minthogy ez évi engedélyezett költségében 500 ft nyelvészeti utazás számára áll rendelkezésre, ez összeget dr. Halász részére segélyképen határozza fordítani, s azon kéri most az Osztályt, hogy az ügyet ajánlja egyetemes a Nagym. Vallás és Közokt. Miniszter úrnak, — hogy a nevezett nyelvészeti útra ajánlkozó dr. Halasz Ignácz középtanodai tanárnak a szükséges félévi szabadságidőt megadni, valamint az akadémiai segélyt vagy 1000. frtnyi állami segélyzéssel kiegészíteni kegyeskedjék.

Budapest 1884. febr. 9.

Budenz József
a Nyelvt. Bizt. elnöke.

x) Helsingforsban: „Suomalais-ugrilainen Seura."

Tisztelt Osztály!

Dr. Hajdú István tanár ugyanombani
évvel „Az anyag önfejlődése"
című értekezését oly kéréssel
küldötte be, hogy a II osztály ta-
lamelyik ülésén felolvasásra
bocsáttassék. Kérem tehát az Szabályszerű
megbírálás végett átvenni:

Budapest 1884 jan. 15.

Szalontai Ármin
főreál

9
42
1884.

Domenech

Nagyságos Főtitkár ur!

Az idei Teleky-féle pályázathoz orvosi bíráloknak Nádasy Ferenc és Virvári Gyula urakat kértem fel, kik közreműködésöket szives készséggel meg is igérték.

Nádasy ur lakása „Üllői-út 2 sz., Virvári úré: Károlyi utca 2 szám.

Miről Nagyságodat értesítvén, kiváló tisztelettel maradok

Budapesten, 1884 januarius 12-én

Bormemisza Tivadar
intendáns.

Nagyságos Fiumei Vilmos urnak
a m. kir. Academia főtitkárának

Helyben

Gl. jan. 13. 1884.

34 8/1884

Tekintetes akadémia!

A tek. akadémia utolsó nagygyülése alkalmával „A másodrendü differenciálegyenletek s.u.t" cimü pályamunkámatok a Bécsin-dijat odaitélni kegyeskedett. Midön e kitüntetésért mély köszönetemet fejezem ki, egyuttal arra kérelemmel járulok a tek akadémiához, hogy e kis munkának kiadását, akár az értekezések sorában, akár pedig külön kiadásban elhatározni méltóztassék.

Első sorban az utóbbi módozatot bátorkodom kérni, a mennyiben az értekezések rendes terjedelmét munkám túllépi, és e kiadvány alakja sem felelne meg teljesen a benne előforduló terjedelmesebb képlet-csoportoknak. Tekintettel arra, hogy az egész mü nem igen nagy terjedelmü (negyedrétben talán 85-95 oldal) a kiadás költségei a III osztály költségvetésén belül is találnak valószinüleg fedezetet. Ezen utóbbi körülménynyel bátorkodom indokolni azon kérésemet, hogy a kiadásra vonatkozólag még a fünidök előtt történjék határozat, mi reám nézve annál fontosabb, minthogy a pályamunkában kifejtett vizsgálatokat már korabb ülő előtt fejezem be és korrektúrám megőrzése végett azokat mielőbb kezeimhez nyilvánosságra hozni.

Kérésemet a tek. akadémia támogatásába ajánlva, maradok

a tekintetes akadémia alázatos szolgája

Dr König Gyula

müegyet. tanár, a m. tud. ak. lev. tagja

Budapest, 1884. jan. 13.

7/1884

13

6/1884

84

Bécs, 1884 január hó 10

Nagyságos Főtitkár Ur!

Az én régi barátom Somogyi Antalnak hozzám beküldött nyelvészeti buvárkodását ismét azon kérelemmel küldöm Nagyságodhoz, méltóztassék az illető osztálynak azt kiadni. –

Fogadja szíves üdvözletem és őszinte tiszteletem nyilvánitását,

melylyel vagyok

Nagyságodnak kész szolgája

Lonyay Menyhér

Nagyságos és Főtisztelendő
Fraknói Vilmos apátkanonok és Akadémiai főtitkár urnak

Budapesten

10

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

28/884

Tisztelt Osztály!

A múlt évi deczember 31-ig beérkezett pályaműveket, jelesül: a Stróbay pályázatra (pénztartozások) 3 db., ℣ s n. a. (bünkisérlet) 3 db. szabályszerü megbiráltatás végett, szerencsém van ezennel áttenni.

Budapesten 1884. jan. 9.

Franko Vilmos
főnöki

a { ℣ Kautz
Vecsey
℔ Apáthy

℔ Toldy Ferencz
Bauer Ármin
Zsoldos

A M. Akadémia titkárjának.

8

81

1887

4344/15 szám.
1883

25 / 6 beforgó
25/ Gyüttkez

Nagyméltóságu Gróf és Elnök úr!

A magyar tudom. Akadémia elnöksége'nek mult évi junius hó 25-röl 325 szám alatt hozzám intézett nagy becsü átiratára, melyszerint az Akadémia kiadványai ból összeállitott s nekem ajánlott sorozatban is tanulmányozhatás végett bemutatott – és a könyvárusi árak szerint példányon ként mintegy 400 forint értéket képviselő könyvtárból 100 példányt 5000 frt. rendkivüli kedvezményi áron a hazai közép iskolák közt leendő kiosztás végett rendelkezésemre bocsátani szives kedvet: felhivtam, f: miszerint erről az Akadémia elnökségét mádmult évi 2193/1. sz. a. kelt átiratomban is értesitem szerencsém volt: hogy az összes közép iskolák főhatóságait az je lentkezésre oly módon, hogy az egyes példányért jó nemü 50 forint felet is tartozom letenni nagyobb kö lcsönös átvételi végett a gyüjteményt megrendelő kö zépiskolák, példányonként csak 25 frt. és az ország golási postai szállitási dijnak, utalványt ez úton bocs

Nagyméltóságu Gróf Lónyay Menyhért úrnak, az ma gyar tudományos Akadémia elnökének

dő" megfizetésével lesznek terhelve.

E felhívás folytán az f. alatti mellékletben megne"
vezett középiskolák jelentkeztek illetékes hatóság
ik útján nálam, alj kijelentésével, hogy ők az Isk. Tes"
ületnek Akadémiai jövőindulatu álláczat készségét,
valamint az ének karszámlálásának is, hálás köszö"
nettel fogadva, magok részére a gyüjteménynek
postai fizetéssel szekérpostai nagy vasuti fizetés után kör"
vetlenül megküldését kérik s az arra utánvételül
jegyzendő" 25 frt. árat, a csomagolási költséggel,
valamint a szállítási díjjal együtt megfizetni
készek s magokat kötelezik.

Közülök egy, a felső" lövői cg. kilv. gymnasium,
az 25 frtot mindjárt be is küldötte s így annak részé"
re csak az csomagolási díj lesz utánvételül jegyzen"
dő, miben képest a részéről bekülött 25 frtot ide
is zárom.

A részvétben felszólalt többi középiskolák ré"
szére egyenként s külön-külön, mindeniknek
saját vonalzása alatt, a jelzettem utánvétellel és bé"
vételtelenül volna a gyüjtemény megküldendő:
a mire a Tek. Akadémiát ezennel felhí bé"
vem.

Megjegyzem arrahoz, hogy a mellékelt név"

sorban felsorolt colologi jelentkezések mód és meg-
határozják a szóvárat és várható, hogy minden elké-
sett jelentkezések által a szám még nehányszor
szaporodni fog.

Valamint arrában is készek vagyok pár közmüve-
lődés és tudományt terjesztése szempontjából, a
szám felüli jelentkezőknek is a felső kedvez-
ményt nyujtani, úgy szeretném a kérem is a
Tek. Akadémiát, hogy ezt a mostani nézeténél a
méltóztassék megtagadni.

Az egyes iskolákat, főhatóságaik által egyidejü-
leg értesíteni, hogy a kiránguláknak utánnézet mel-
lett és bármenetelkor, egyébiránt közvetlenül
az intézetekhez megküldése iránt az intézkedés
megtörtént s ők az utánnézeti időszakot, a
szükséges megérkezésig készletben tartsák.

Végül megjegyzem, hogy minő előbb és annál
fogva múlt évi 21931. szám alatt kelt értesítem
ben értesítettem volt az Akadémia nagy-
méltóságu elnökét, hogy arra nézve, az első pél-
dány kiszolgáltatásánál készpénzben a tíz-
ezer forintot folyóvá tenni, a többit pedig
a Tek. Akadémia által kiállandó részle-

4/1884

tekben s időkben. Miheztartásul most felkérvén a Tek. Akadémiát, hogy az általános tervezendő képviselet illető alapszabályok-idejére és módjára vonatkozó javaslatait megtenni szíveskedjék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tisztelete nyilvánítását.

Budapesten 1884-ik évi január hó 7-én

[signature]

3/1884

Pécs, Dec. 31.

Kedves uram,

Most két esztendeje, február havában ön akkor egyenesen magyarországi ügyekben ; barátságból, az iránt, ugyan nem kértem önnek, a világért sem ugyan

Ígéretét az emberi nem jogainak, de különösen az osztrák s magyar örökösödési jogoknak ügyében tapasztalt barátságból nem marad egyéb hátra mint kívánnom — magam, s tudom hová s mikép.

Épen ma írtam a belügyminiszternek kiváltságkedési ügyében végső

a magyarországi egyedüli ország, s melynek akademiusai — s nem vagyok e tekintetben egyedül — Európának külföldön élelmiszerül

keresni, valamint hogyjaron
egyedül az, melynek anyagai-
ban — Bekker, Erdődy,
Forgács s mások — kiforrván
a nyomor s elégedetlenség utolsó
mélységébe engedtetnek tűlgeni.

Az egyedüli államforrás a
konban a kincstár részéről nem
emelni felfogást s elgázolt
kapnyelteni; s nem vélem,
hogy akarmini elvárkaojál
csupán kizsákmányolási pénzforrásnak
tekinti.

Remény tem tehát, hogy nem
maradhatnám ily kaplék s élelem
nélkül, s nem találhatnám se
ily se Budapesten életmódot
semmi képen; de nem is bírván
gyalogolni, se lovagolni vagy
kocsizálni, se Bécsben vagy

hol talán legintább fogok
elismerést nyerhetni, valamint
országomnak régóta mái ugy
is tapasztalásom nyomatékát
s vendégszeretet, a mióta ezen
régesültem volna a Lajtában;
— mondom, nemtelen
hogy nekem az útra legkisebb
fog.

Kétségben, nem csak hogy
a, benben volna életemről —
álló műveimről nem is gyötrő
el nem érhettem, de midőn
1869 ben Napoleon hercegg
befolyása által egy portom
voltam Párisban tudományos
által elérni, valamely kedves
Korsitaris Lajtamaktól
ábrán élek.

Kérem tehát, hogy nekem
mint akad. elnök valamely

viást, francia nyelven írt
levelét, szívesked[ne]k beküldeni,
melyhez Kívánom, a mennyire
lehet, bebizonyítkatom hogy nem
ám vagyok vétkes, ha emigráltam.
Akkor, nem leven többé
belföldi, ki is fogok lépni
az Akademiából.
Igyes[z]en kérem, lekinte
hogy életem kockán forog,
s a bünös orgyilkos is kivég-
lehet, de nem ítélik el arra
hogy önmagát kivégezze.
Hajlatos szolgája
Stein Károly
II. Schreiberhau 19
2. Stock 21

Ig. Lányi Menyhért
m. akad. tanár
Ő nagyméltóságának

1884 I 50

Bécs, 1884 január hó 5.

Nagyságos Főtitkár Ur.!

Ki nem ismerné Akint, a ki mert akadémiai tag, már nem első"ízben for-dult Lozzám.

Most ki akar vándorolni és szerencsét próbálni. Tőlem egy francia nyelven irt levelet kér.

Megirtam neki, hogy beteg vagyok, aka-démiai dolgokkal nem foglalkozha-tom és hogy levelét Nagyságodhoz küld-tem, a kiket forduljon. –

Levelét bátor vagyok ideeszkolni. –

Fogadja őszinte tiszteletem és kiszte-tem nyilvánitását,

amelylyel vagyok

Nagyságodnak

Bécs 7 folyó hó 10

Kenessey Alexandrina

Nagyságos és Főtisztelendő"

Frekmói Vilmos apát-kanonok és aka-démiai főtitkár urnak

Budapest

3/1884

2/1884

A m. t. akademia 1. főtitkári hivatalának

Budapesten

Kérem szíveskedjenek részemre az akademia könyvkészletéből a bolti ár negyedrészén utánvét mellett a következő munkákat megküldeni.

1.) ~~Török magyarkori történelmi emlékek~~ Gkötetei index ~~18,60 ft.~~

2.) ~~Magyar történelmi tár (az összes megkező Kötetek) . . .~~ ~~23,80~~

3.) Magyar történelmi emlékek, minda 4ondály 79 kötete együtt . ~~120,00~~

4.) Vámbéry „A magyarok eredete" 2-ik kiad. . . . . ~~3,00~~

5.) Aristophanes vígjátékai, ford. Arany J. I–III kötet, kiel példány à 6 ft . . . . . ~~12,00~~

6.) Curtius „A görögök története" 6 kötet két példány ~~22,80~~

7.) Lewes „A philosophia története" 3 kötet . . . . ~~5,70~~

~~8.) Nisard „A francia irodalom története" 4 kötet . . . 7,60~~

9.) Carlyle „A francia forradalom története" 3 kötet . . . ~~5,70~~

10.) Arany J. „Bözöri dolgozatok" . . . . . ~~1,90~~

Összesen 221,10

Negyedrész . . . 55 ft 28½ kr.

4 / 213.50 — 213 50 / 3 32 / 15 996 / 21128 — 15 / 5 / 15 / 11

2 /.

1

Ezeket műveket kérem az egyetem physikai intézetébe küldeni.

Teljes tisztelettel

Budapesten 1884 január hó 2-án

Kőnig Gyula

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

697.

Nagyságos Ur!

Az akadémiai Könyvkiadó-hivatal megszüntetése és kapcsolatban az akadémiai könyvraktár elválasztása a könyvárusi üzlettől, szükségessé teszi, hogy az Akadémia főtitkári hivatala az akad. kiadványokat kellő evidentiában tartsa és azok iránt megjelenésök előtt a szükséges intézkedéseket megtegye.

Ennélfogva mellőzhetetlen, hogy jövőre az összes akadémiai kiadványok (értekezések, önálló munkák stb.) kéziratai a főtitkári hivatal útján küldessenek a nyomdákba.

Azon kéréssel fordulok tehát Nagyságodhoz, hogy ezentúl az osztályok és bizottságok határozatából saját alá adandó kéziratokat a ✓ alatt ide csatolt és kitöltendő kísérőlevél mellék. lésével mindenkor a főtitkári hivatalhoz leküldeni méltóztassék.

Fogadja egyébiránt kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1884. január 1.

Nagyságos Gyulai Pál Úrnak,

1
1884

697

1

(Az országházakhoz és bíróságokhoz előadókhoz.)

Az akadémiai ~~egyetemnyomdáról~~ kiadványok

Az akadémiai könyvkiadói hivatal megszüntetése és ezzel kapcsolatban ~~az könyvei~~ az akadémiai Könyvraktár elvállalása a ~~kiadványok~~ könyvraktári ügyeinek, ~~mellőzésével~~ vonatkozólag javaslat tétele, hogy az Akadémia főnökhöz hivatala az akadémiai kiadványokat kellő evidentiában tartsa, és azoknak ~~ügyét~~ ügyét megjelenéséről elő a vonatkozó intézkedéseket megtegye.

Ennélfogva mellőzésével, hogy jövőre az összes akadémiai kiadványok (értékesítés, önálló munkák stb) kézirati a főnökhöz hivatal útján kiküldessenek a nyomdákba.

Ezen körülmények fordulóját tehát

. . . . . hogy ezennel

az országok és bíróságok hatóságából vagyis alá adandó

kezeretokat a /". alatt
~~mellékelt~~ ide csatolt és ki-
töltendő" ~~az~~ kísérőlevél
mellékletével mindenkor a
főhtkári hivatalhoz behúl-
deni méltóztassék.

1
1884

Fogadja . . . .
Budapest 1884 ~~dec. 31~~ jan. 1.

Dr 1883.

1

MTA KÖNYVTÁRA
KÉZIRATTÁR
AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

1884

KÉZIRATOK

FINIS
VÉGE